

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Dominika Holubová

**Bezpečnost dětí na internetu v době sociálních
sítí se zaměřením na sexuální predátorství**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.

Tematický okruh: Trestní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 22. 12. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 280.511 znaků včetně mezer.

V Praze dne 22. 12. 2022

Mgr. Dominika Holubová

Poděkování

Ráda bych touto formou poděkovala panu JUDr. Jiřímu Krupičkovi, Ph.D. za jeho čas a ochotu vést tuto rigorózní práci, za jeho trpělivost, cenné rady a připomínky k jejímu obsahu, jakož i za jeho vstřícný přístup po dobu tvorby práce.

Dále bych chtěla poděkovat rodičům za jejich podporu nejen při psaní této práce, rovněž jako svému partnerovi a nejbližším přátelům.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. SEXUÁLNÍ PREDÁTORSTVÍ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH	11
1.1. Kybergrooming a grooming.....	11
1.2. Sexuální predátor	20
1.3. Dítě jako oběť sexuálního predátorství	22
1.4. Internet, sociální sítě a jiné platformy a služby zneužívané ke kybergroomingu	25
2. SOUČASNÁ HMOTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA DOPADAJÍCÍ NA PROBLEMATIKU INTERNETOVÉHO SEXUÁLNÍHO PREDÁTORSTVÍ	33
2.1. Trestné činy, které lze v souvislosti s internetovým sexuálním predátorstvím spáchat.....	33
2.1.1. Navazování nedovolených kontaktů s dítětem.....	34
2.1.2. Obchodování s lidmi.....	40
2.1.3. Znásilnění	42
2.1.4. Sexuální nátlak	45
2.1.5. Pohlavní zneužití	50
2.1.6. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií.....	52
2.1.7. Zneužití dítěte k výrobě pornografie	57
2.1.8. Svádění k pohlavnímu styku	58
2.2. Zabezpečení internetu a sociálních sítí	61
2.2.1. Zabezpečení internetu a vybraných sociálních sítí z hlediska platné právní úpravy	61
2.2.2. Zabezpečení vybraných sociálních sítí z hlediska jejich politiky ochrany.....	63
2.2.3. Zabezpečení vybraných sociálních sítí z hlediska technického.....	66
3. SOUČASNÁ PROCESNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA DOPADAJÍCÍ NA PROBLEMATIKU INTERNETOVÉHO SEXUÁLNÍHO PREDÁTORSTVÍ	68

3.1.	Podněty k vyšetřování	68
3.1.1.	Oznámení.....	68
3.1.2.	Jiné podněty.....	69
3.1.2.1.	Provokace ze strany soukromé osoby bez vědomí policie.....	70
3.2.	Činnost policejního orgánu před zahájením úkonů trestního řízení z vlastní iniciativy	71
3.2.1.	Podpůrné operativně pátrací prostředky	76
3.2.1.1.	Policejní provokace sexuálních predátorů	77
3.2.1.2.	Provokace ze strany soukromé osoby s vědomím policie.....	80
3.3.	Operativně pátrací prostředky dle ust. § 158b a násl. TŘ	81
3.3.1.	Použití agenta dle ust. § 158e TŘ	82
3.3.2.	Sledování osob dle ust. § 158d TŘ.....	85
3.4.	Odborné expertízy	86
3.4.1.	Soudně psychiatrická expertíza	86
3.4.2.	Sexuologická expertíza.....	87
3.4.3.	Soudně lékařská expertíza	88
3.4.4.	Kriminalistická expertíza.....	89
3.4.5.	Kybernetická expertíza	89
4.	VÝSLEDKY VLASTNÍHO ZKOUMÁNÍ	91
4.1.	Metodika vlastního šetření	92
4.2.	Výsledky šetření.....	94
4.2.1.	Statistiky vztahující se k pachatelům	99
4.2.2.	Statistiky vztahující se k obětem	103
4.2.3.	Statistiky vztahující se k povaze kybergroomingových útoků	106
4.2.4.	Statistiky vztahující se k ukládání trestů	113
5.	ZHODNOCENÍ NASTAVENÉ PRÁVNÍ OCHRANY PROTI INTERNETOVÉMU SEXUÁLNÍMU PREDÁTORSTVÍ PÁCHANÉMU NA DĚTECH VČ. NÁVRHŮ MOŽNÝCH ZMĚN	121

5.1. Oblasti nevyžadující změnu	121
5.2. Oblasti vyžadující změnu	124
5.3. Návrhy <i>de lege ferenda</i> , společenské řešení	127
ZÁVĚR	133
SEZNAM ZKRATEK	137
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	139
ABSTRAKT	155
ABSTRACT.....	157

ÚVOD

Dnešní dobu si již nelze představit bez moderních technologií, internetu, sociálních sítí či bezproblémové a rychlé virtuální komunikace na vzdálenost pár metrů i půl světa. Každá mince má nicméně dvě strany. Zmíněné benefity umožňují snadnější páchaní některých trestných činů, ať už se jedná o majetkovou kriminalitu, o kriminalitu násilnou nebo o kriminalitu se sexuálním zaměřením. Právě problematice sexuálního trestněprávního jednání uskutečňovaného prostřednictvím internetu bude věnována tato práce.

Spolu s rozvojem internetu jakožto komunikačního kanálu mezi běžnými uživateli začali pachatelé sexuálních trestných činů páchaných nejen na dětech hledat a kontaktovat své oběti rovněž prostřednictvím online světa. Anonymita a dostupnost digitální technologie umožňuje sexuálním predátorům kontaktovat více obětí (děti) naráz, čímž se výrazně množí případy nežádoucích útoků. Sexuálním predátorům se otevřela daleko jednodušší cesta jak pro výběr oběti, tak pro její kontaktování. Pravděpodobnost úspěchu útoku tak významně stoupla, byť se útočníkovi nemusí podařit navázat konverzaci hned s první potenciální obětí. To platí obdobně i o pokračování a vývoji následné konverzace (konverzace na dálku je pro většinu lidí snazší a existuje vyšší šance, že bude pokračovat)¹. Děti a mladiství přitom tvoří neohroženější skupinu, pokud jde o online sexuální útoky,² k čemuž výrazně přispívá i to, že je pachatelé sexuálního násilí často vnímají jako jakýsi dostupný či náhradní zdroj pro své sexuální uspokojení, aniž by jim *a priori* šlo o nutnost realizovat své sexuální potřeby a touhy na dětském objektu.³

Tato práce se zabývá problematikou tzv. kybergroomingu páchaného na dětech. Samotné navázání kontaktu s dítětem (a to ani prostřednictvím internetu) není trestněprávně postižitelné. Protiprávní charakter začne takové jednání mít např. v momentě, kdy pachatel osloví svou oběť za účelem spáchání některého sexuálně

¹ Tato skutečnost je samozřejmě dána i tím, že konverzaci na dálku (tj. prostřednictvím internetu, resp. sociálních sítí) lze kdykoli přerušit a následně ji obnovit, aniž by druhá strana konverzace musela být v daný moment přítomna, připojena – „online“. Naproti tomu při konverzaci tváří v tvář je z logiky věci nutná simultánní přítomnost alespoň dvou osob.

² BAUMGARTNER, S. E., VALKENBURG, P. M., PETER, J. *Unwanted online sexual solicitation and risky sexual online behaviour across the lifespan* [online]. Journal of Applied Development Psychology, 2010, č. 31, str. 439. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.dhi.ac.uk/san/waysofbeing/data/communication-zangana-baumgartner-2010b.pdf>.

³ MILLER, L. *Sexual offenses against children: Patterns and motives* [online]. Aggression and Violent Behaviour, 2013, č. 18 (5), str. 509. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1359178913000608>.

motivovaného trestného činu. Pokud jde o oběti mladší patnácti let, je v tomto ohledu v dnešní době již přinejmenším dle české právní úpravy (částečně i dle úpravy unijní) bez významu, zda ke spáchání „cílového“ sexuálního trestného činu na takovém dítěti dojde, či nikoli. Společnost začala klást důraz na to, aby se pachatelé o takové jednání vůbec nepokoušeli.⁴

Příklady kybergroomingových útoků byly zdokumentovány týmem režiséra Víta Klusáka a Barbory Chalupové v dokumentárním filmu *V síti* (2020). Dalším příkladem ztvárnění kybergroomingových situací jsou díly dokumentárního cyklu *Černota* se souhrnným názvem *Internetoví predátoři* (2019) autora Stream originals. Nutno uvést, že autoři těchto dokumentů v ani jednom případě nepoužili jako kulisy (potenciální oběti) děti (osoby mladší osmnácti let). Vždy se jednalo o dospělé osoby, konkrétně herečky, anebo případně se sexuálními predátory komunikovali sami autoři. V obou případech však vytvořili fiktivní dětské profily, pomocí nichž konverzace se sexuálními predátory probíhala. V rámci obou těchto projektů byly vyobrazeny sexuální predátoři, kteří se po navázání konverzace s domnělým dítětem mladším patnácti let na něm pokusili⁵ dopustit protiprávního sexuálně motivovaného jednání, a to od těch méně závažných (jako je např. pokus o přiměnění dítěte k obnažování se před webkamerou) až po ty nejzávažnější (pokus o pohlavní styk). Množství predátorů, které oba projekty v rámci poměrně krátkého času zachytily, bylo zarážející.⁶

Na druhou stranu dlužno podotknout, že fiktivně vytvořené oběti s predátory záměrně vedly hojnou konverzaci co do frekvence, rozsahu, obsahu apod., kterou by reálné děti vést nemusely. Nicméně, fiktivní oběti v rámci ani jednoho z projektů samy pachatele nekontaktovaly (jednou ze zásad projektů bylo, že konverzaci mezi domnělým dítětem mladším patnácti let a potenciálním sexuálním predátorem mohl začít pouze sám potenciální predátor)⁷ ani neiniciovaly začátek konverzace o sexuální tematice (to bylo

⁴ Např. v Anglii vznikla dobrovolná organizace s názvem Paedophile hunters v čele se Stinsonem Hunterem (Kieren Parsons), která se na vyhledávání a „chytání“ kybergroomerů přímo zaměřuje. V roce 2014 byl dokonce zveřejněn kontroverzní dokumentární film s názvem *The Paedophile Hunter*. Ten přináší pohled na práci Stinsona Huntera a jeho gangu, který se vydává za nezletilé dívky, aby dopadl pedofily.

⁵ Vždy se v těchto případech jednalo o pokus předmětného trestného činu (šlo o skutkový omyl pozitivní), neboť útok směřoval proti nezpůsobilému předmětu útoku (nikoli proti dítěti, ale proti osobě starší osmnácti let).

⁶ Jen v rámci dokumentu *V síti* kontaktovalo herečky 2548 mužů během 10 dní.

⁷ Viz např. Hithit. *V síti* [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.hithit.com/cs/project/6099/v-siti/faq>.

opět pouze na potenciálních predátorech, zda konverzaci na toto téma zahájí, či nikoli), k čemuž může v reálných případech ze strany obětí často docházet.

V Česku je kromě některých případů z filmu *V síti* velmi známou mediální kauzou případ Pavla Hovorky, který měl sexuálně zneužít 20 nezletilých chlapců (dle některých výpovědí se ve skutečnosti jednalo až o stovku chlapců)⁸. Chlapce si vybíral z řad dětí v dětských domovech (Hovorka dětské domovy sponzoroval) i prostřednictvím internetových seznamek. Jednalo se o vrátného v pražských tiskárnách, který si podle zpravodajského serveru ČT24⁹ s většinou obětí „nějakou dobu dopisoval a telefonoval, pak je pozval k sobě do práce, kde několik z nich údajně donutil k pohlavnímu styku. Za to jim nabízel peníze, některé také vydíral tím, že prozradí jejich homosexuální orientaci a zveřejní jejich nahé fotografie, které mu chlapci za úplatu poslali.“ Původně uložený trest odnětí svobody ve výši 8 let nepodmíněně mu odvolací soud v roce 2008 zmírnil na 6,5 roku s tím, že po výkonu trestu měl nastoupit sexuologickou ústavní léčbu.

Těžko ale hodnotit, zda je kybergrooming opravdu tak hojným problémem, jakým se může na základě nastíněných indicií jevit. Bylo by pošetilé domnívat se, že internet a sociální sítě jsou pro děti čirým zlem a zároveň jediným místem, ve kterém dětem hrozí setkání se sexuálními predátory. V této souvislosti je příhodné poukázat na zajímavý případ, který se stal počátkem 21. století v USA. V rámci pořadu *Detaline* NBC byl v letech 2004–2007 odvysílán cyklus *To Catch a Predator*, ve kterém bylo zachyceno, jak dospělí lidé vyhledávali v online prostředí muže, kteří se snažili navázat kontakt s nezletilými, a následně si tito dospělí s vyhledávanými muži snažili domluvit schůzku. Zmíněný pořad vyvolal v americké společnosti extrémní paniku a pod nátlakem veřejnosti byl přijat zákon s názvem *Deleting Online Predators Act* (česky *Proti online agresorům*), jenž měl v online prostředí zabránit kontaktu nezletilých s cizími lidmi.¹⁰ Podle závěrů Boydové¹¹ však „data ukazovala, že situace v oblasti sexuálních deliktů vůči dětem ani vzdáleně nepřipomíná to, co bylo prezentováno v pořadu *To Catch a Predator*.“

⁸ ČT24. *Soud poslal muže za zneužívání chlapců na osm let do vězení* [online]. 5. 2. 2009. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1422179-soud-poslal-muze-za-zneuzivani-chlapcu-na-osm-let-do-vezeni>.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Jelikož tomu samozřejmě nebylo možné zabránit celoplošně, tj. v domácím (soukromém) prostředí, směřoval tento zákon na zákaz používání počítačů ve školách a veřejných knihovnách k účasti na online diskuzích a publikaci na veřejných fórech.

¹¹ BOYD, D. *Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích*. Praha: Akropolis, 2017, str. 132.

K (ne)bezpečnosti internetu a sociálních sítí se vyjádřil i doc. Kopecký z Univerzity Palackého v Olomouci, který byl odborným poradcem filmu *V síti*. V jeho článku pro E-Bezpečí¹² uvádí, že: „*Internet je především pozitivní prostředí, které dětem i dospělým uživatelům nabízí nepřeberné množství příležitostí. Tak je třeba internetový svět vnímat. Pokud budeme dodržovat základní bezpečnostní zásady (a doplňuji i zásady psychohygieny), riziko, že se nám v online prostředí něco stane, je velmi nízké. Neberme dětem možnost využívat internet pozitivním způsobem – jen je naučme, jak se v tomto světě pohybovat bezpečně. A právě o to usiluje drtivá většina preventivních organizací včetně policie – nedémonizovat online svět, ale aktivně v dětech budovat bezpečnostní návyky – třeba pomocí kazuistik, preventivních filmů, diskusí, edukačních aktivit.*“

Tato práce má za cíl přiblížit čtenáři problematiku kybergroomingu v rovině teoretické i praktické. Zejména identifikovat problém, který ve společnosti existuje, rozvést, zda a jak ho společnost (právní normy) postihuje a případně do jaké míry. Dále prezentovat reálný výskyt tohoto jevu za pomoci vlastního šetření formou vybraných informací z existujících rozhodnutí českých okresních soudů. V neposlední řadě pak poukázat na případné nedostatečnosti jeho řešení a současně nabídnout vhodné úpravy *de lege ferenda* i návrhy možného společenského řešení.

Práce je rozdělena do 5 kapitol. První kapitola je zaměřena na vymezení některých pojmů, které jsou pro práci klíčové, a to včetně samotného pojmu kybergroomingu.

Následující kapitola rozebírá hmotněprávní úpravu dopadající na problematiku internetového sexuálního predátorství, konkrétně na trestné činy, které lze v souvislosti s internetovým sexuálním predátorstvím (kybergroomingem) spáchat, a dále popisuje zabezpečení internetu a sociálních sítí z hlediska platné právní úpravy politiky ochrany jednotlivých platforem a technického hlediska.

Třetí kapitola je zaměřená na procesněprávní úpravu dopadající na problematiku internetového sexuálního predátorství, tedy na vybrané problémy vyšetřování včetně jednotlivých vyšetřovacích prostředků policejního orgánu.

Čtvrtá kapitola analyzuje kybergrooming v rovině praktické. Její obsah vychází z informací získaných z rozhodnutí českých okresních soudů, a to zejména ve vztahu

¹² KOPECKÝ, K. *Rodiče, nepanikařte! Film V síti je sice syrový, ale bezpečnost dětí v online prostředí není těžké zabezpečit. Stačí se držet několika rad!* [online]. E-Bezpečí 2020, 5(1): Page 31–38. Univerzita Palackého v Olomouci. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/journal/articles/1791.html>.

k trestnému činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ust. § 193b trestního zákoníku. Popisuje některé obecné aspekty ve vztahu k vynesným rozhodnutím, dále rozebírá specifika pachatelů, obětí, trestných činů a uložených trestů.

Poslední kapitola se pak zabývá zhodnocením funkčnosti řešení kybergroomingu v rámci české právní úpravy a navrhuje některé dílčí změny vedoucí k jeho eliminaci.

Při tvorbě této práce byly využity standardní vědecké metody, především metoda komparace, analýzy, dedukce, deskripce a syntézy. Dále bylo provedeno vlastní šetření.

Rigorózní práce je napsána k právnímu stavu účinnému ke dni 9. 12. 2022.

1. SEXUÁLNÍ PREDÁTORSTVÍ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

1.1. Kybergrooming a grooming

Grooming je možné definovat např. jako „proces socializace, během něhož pachatel přichází do styku s dítětem, aby ho připravil na sexuální zneužití“¹³ nebo také jako „trestněprávní jednání spočívající v navázání přátelství s dítětem s cílem přesvědčit dítě k sexuálnímu kontaktu“¹⁴, a to buď online, anebo offline.¹⁵ Jiné definice¹⁶ pojímají slovo grooming širěji, když uvádí, že oběť groomingu může být kromě sexuálního zneužívání též vykořisťována anebo s ní může být obchodováno. Ačkoli se většina českých i cizojazyčných pramenů definic slova grooming shodne na tom, že jde o jednání směřující vůči dětem, lze dohledat i definice a názory, které za grooming označují i jednání vůči dospělým jedincům.^{17, 18}

Grooming není pro lidstvo novým jevem posledních let. Vzhledem k tomu, že osobou grooming páchající – groomerem může být kdokoli bez ohledu na věk, pohlaví, rasu či příbuzenský vztah k oběti,¹⁹ není s podivem, že grooming se v lidské společnosti objevuje už řadu let.

Grooming byl (a v současné době nikoli v ojedinělých případech stále je) páchán zejména formou *face to face*. Typickým příkladem může být situace, kdy pachatel potká svou oběť např. na autobusové zastávce a navrhne jí, aby se sešli za účelem sexuální interakce.

Přesuneme-li se však do doby moderních technologií a internetu, resp. do doby, kdy začala být tato média používána běžnými uživateli, narazíme na jeho novodobější

¹³ MARTELLOZZO, E. *Online child sexual abuse: grooming, policing and child protection in a multi-media world*. New York: Routledge, 2012, str. 79.

¹⁴ CAMBRIDGE DICTIONARY [online]. Cambridge University Press. [cit. 2022-03-26]. Dostupné z <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/grooming>.

¹⁵ INTERAGENCY WORKING GROUP ON SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN. *Terminology guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse* [online], str. 51. [cit: 2022-02-23]. Dostupné z: <https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/Terminology-guidelines-396922-EN-1.pdf>.

¹⁶ Srov. NATIONAL SOCIETY FOR THE PREVENTION OF CRUELTY TO CHILDREN. *Grooming* [online]. [cit: 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/grooming/#what> a Urban dictionary. *Grooming* [online]. [cit: 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Grooming>.

¹⁷ Např. projekt Cyberhelp. [online] [cit: 2022-02-23]. Dostupné z: <https://cyberhelp.eu/cs/introduction/begriffe>.

¹⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021, str. 495; GRIVNA, T., RICHTER, M., ŠIMÁNOVÁ, H. (eds). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Praha: Auditorium, 2022, str. 348.

¹⁹ K osobě pachatele blíže viz kapitola 1.2. této práce.

podobu, jíž je tzv. *kybergrooming*. Vzhledem k tomu, že se tato rigorózní práce zaměřuje na sexuální predátorství páchané na dětech prostřednictvím internetu, bude dále zmiňován a více rozpracován pouze kybergrooming. Nicméně, řada skutečností, která bude ve vztahu ke kybergroomingu uvedena, platí i pro grooming jako takový, který je i přes existenci internetu a sociálních sítí a v té souvislosti jeho částečnou transformaci do online prostředí nadále aktuálním společenským problémem.

Kybergrooming (někdy nazýván také jako *online grooming*) označuje „*chování uživatelů internetu (predátorů, kybergroomerů), které má v oběti vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce. Výsledkem této schůzky může být sexuální zneužití oběti, fyzické násilí na oběti, zneužití oběti pro dětskou prostituci, k výrobě dětské pornografie apod.*“^{20,21} Rovněž ho lze definovat jako „*navazování kontaktů s dětmi v online prostředí za účelem jejich sexuálního zneužití*“²². Ačkoli český právní řád pojem *sexuálního zneužití* nikterak nedefinuje, jeho výklad je možné dohledat na internetových stránkách institucí, které se tomuto problému věnují. Např. nezisková organizace Linka bezpečí na svých webových stránkách mj. uvádí, že: „*Pokud dítě nebo mladý člověk je někým nucen účastnit se sexuálních aktivit, říká se tomu sexuální zneužívání.*“²³ S podobnou definicí přichází i Ministerstvo práce a sociálních věcí na webu pravonadetstvi.cz, podle něhož „*sexuální zneužívání je nepatřičné vystavování dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti i chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoli v, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá.*“²⁴

Podle Bersonové²⁵ je kybergrooming druhem psychické manipulace, kterou lze realizovat nejen prostřednictvím internetu, ale rovněž prostřednictvím mobilních telefonů či jiných technologií. Kybergrooming tedy může být praktikován konkrétně

²⁰ KOPECKÝ, K. *Cyber Grooming, Danger of Cyberspace (1st ed.)* [online]. Olomouc: Net University Ltd, 2010, str. 3. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/262513617_CYBER_GROOMING_-_DANGER_OF_CYBERSPACE_study

²¹ Obdobně VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULMÁKOVÁ, J. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 537.

²² VLACH, J., KUDRLOVÁ, K. a PALOUŠOVÁ, V. *Kyberkriminalita v kriminologické perspektivě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), str. 94.

²³ LINKA BEZPEČÍ, Poradna. *Sexuální zneužívání* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.linkabezpeci.cz/poradna/ublizovani,-zneuzivani,-sikana/sexualni-zneuzivani/>.

²⁴ PRÁVO NA DĚTSTVÍ. *Sexuální zneužívání* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/deti/mas-problemy/ublizuji-ti/sexualni-zneuzivani/>.

²⁵ BERSON, I R. *Grooming Cybervictims The Psychosocial Effects of Online Exploitation for Youth* [online]. Journal of School Violence, 2(1), 2003, str. 15. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://digitalliteracyfeb17prod.yolasite.com/resources/Berson2003-Grooming_Cybervictims_The_Psychosocial_Effects_of_Online_Exploitation_for_Youth.pdf.

prostřednictvím e-mailu nebo jakékoli jiné komunikační platformy, jako je např. aplikace pro rychlé zasílání zpráv, sociální sítě, chatovací místnosti, seznamovací aplikace, aplikace a weby pro sdílení fotografií a videí,²⁶ a to vč. portálů pro děti a portálů zaměřených na dětské volnočasové aktivity. „*Internetoví predátoři využívají také inzertní portály, na kterých nabízejí dětem různé možnosti výdělků či kariéry (např. v oblasti modelingu).*“²⁷ Zajímavé v této souvislosti je stále častější využívání herních portálů a online her jakožto prostředku pro páchaní kybergroomingu. „*Jedinečné schopnosti videoher často umožňují video a hlasovou komunikaci mezi dítětem a pachatelem. Děti často tráví čas na herních platformách s malým nebo žádným dohledem dospělých, což zvyšuje schopnost pachatele budovat a rozvíjet vztah a případně zavádět sexuální konverzace a obrázky/videa, a dokonce i živé vysílání sexuálních aktů.*“²⁸

Kybergrooming nicméně nelze pojímat příliš široce. O kybergrooming se nejedná např. v situaci, kdy by dospělá osoba kontaktovala dítě s úmyslem přimět ho ke krádeži²⁹ pod pohružkou zveřejnění jeho obnažených fotografií. V takovém případě by se nejednalo ani o (kyber)grooming ve smyslu ust. § 193b TZ. Přestože by zde byl jistý sexuální prvek vztahující se k popsánému jednání pachatele, jednalo by se, pokud by ke krádeži dítětem došlo nebo by se dítě o krádež alespoň pokusilo, o nepřímé pachatelství ve vztahu k trestnému činu krádeže podle ust. § 205 TZ. Pachatel by totiž nutil dítě jakožto živý nástroj ke spáchání trestného činu hrozbou násilí nebo jinou vážnou hrozbou (*vis compulsiva*), a to v kombinaci s přímým pachatelstvím ve vztahu k trestnému činu vydírání podle ust. § 175 TZ, tj. k jednání, při kterém pachatel pod pohružkou jiné těžké újmy³⁰ nutí svou oběť – dítě, aby něco konalo. Rozlišovacím prvkem mezi (kyber)groomingem a např. právě zmíněným trestným činem vydírání je úmysl pachatele, tedy jaký je hlavní cíl, za kterým dítě kontaktuje, popř. vydírá. Je-li tímto cílem jakékoli sexuálně orientované jednání, je možné mluvit o (kyber)groomingu.

²⁶ BIOMETRICA. *Web of Darkness: Groomed, Manipulated, Coerced, and Abused In Minutes* [online]. 7. 11. 2017. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.biometrica.com/icmec-online-grooming/>.

²⁷ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace (příručka pro učitele a rodiče)* [online]. 1. vydání. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010, str. 14. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: http://archiv.zsstipa.cz/informace/ke_stazeni/enebezpeci_a5_3.pdf.

²⁸ BIOMETRICA. *Web of Darkness: Groomed, Manipulated, Coerced, and Abused In Minutes* [online]. Op.cit.

²⁹ Srov. ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020, str. 1453: „[N]ucení ke konání může [...] spočívat v nucení [...] k vykonání určité protiprávní činnosti“.

³⁰ Ke skutečnosti, že zveřejnění erotických fotek lze považovat za jinou těžkou újmu, se vyjádřil např. Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 612/2011.

O samotném trestném činu (kyber)groomingu tak, jak ho definuje český právní řád, pojednává blíže kapitola 2.1.1. této práce.

Kybergrooming je typický tím, že jde ve své podstatě o zpočátku nevinně vypadající jednání. Psychická manipulace v rámci kybergroomingu probíhá obvykle delší časový úsek, a to přibližně od tří měsíců až po několik let.³¹ Pachatelovo chování a jednání vedoucí ke kybergroomingu lze rozdělit do 5 základních etap:

1. Hledání a vytipování oběti

Nejprve dochází k tomu, že si kybergroomer vyhlédne prostřednictvím internetu svou oběť (v chatovací místnosti, na sociální síti apod.), ve vztahu k ní následně připravuje kontakt, jehož cílem je kybergroomingový útok.

2. Příprava kontaktu

V rámci této etapy si útočník připravuje podmínky pro budoucí manipulaci s obětí. Shromažďuje si o ní zveřejněné informace a snaží se na první kontakt připravit tak, aby jeho identita byla pro vybranou oběť vyhovující.³²

Mnohdy proto dochází ze strany kybergroomera k tvorbě falešné identity. Útočníci jsou většinou výrazně starší než jejich dětské oběti. Pokud by pachatelé kontaktovali své oběti bez použití falešné identity (bez uvedení jiného jména i příjmení, věku, bez uvedení nepravdivých zájmů, použití fotografií odpovídajících uvedeným nepravdivým údajům apod.), výrazně by snížili šanci, že by děti měly zájem s nimi navázat, případně udržovat kontakt (útočníci by pro ně nebyli dostatečně „atraktivní“). Falešnou identitu lze přitom rozlišovat na identitu statickou, kdy predátor k oslovení všech obětí používá jednu identitu, a identitu dynamickou, kterou si útočník dle potřeby upravuje. Dynamická identita je pro útočníka efektivnější, neboť ji může individuálně přizpůsobovat každé jednotlivé oběti, čímž zvýší šanci na úspěch. Zároveň je ale její použití pro kybergroomera náročnější, protože si musí pamatovat, prostřednictvím které

³¹ SZOTKOWSKI, R., KOPECKÝ, K. a KREJČÍ, V. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, str. 52; obdobně HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012, str. 55.

³² KRUPÍČKA, J. in GŘIVNA, T., RICHTER, M., ŠIMÁNOVÁ, H. (eds). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Op. cit., str. 348–349.

identity se kterou obětí komunikuje, a snadno může dojít k záměně jeho identit³³. Nelze samozřejmě vyloučit kombinaci obou identit podle situace.

Kromě falešné identity může docházet také k vytvoření falešné autority, kdy útočníci vystupují např. pod fiktivní společností a prostřednictvím inzerátů lákají z dětí jejich osobní údaje a kontakty, případně též fotografie. Inzeráty pod hlavičkou byť i fiktivní firmy dodávají dětem pocit věrohodnosti.^{34, 35}

Je však důležité uvést, že ne vždy útočníci institut falešné identity (méně často pak falešné autority) využívají. Je známo mnoho případů, kdy útočník komunikoval s obětí sám za sebe bez ohledu na jeho reálný věk a jeho pravou identitu. Takové případy mnohdy nebudou mít za cíl osobní setkání s obětí, ale spíše vedení eroticky laděné konverzace se zasíláním erotických fotografií a videí obětí včetně videohovorů uskutečňovaných mezi obětí (dítětem) a útočníkem, při kterých dochází k sexuálním aktivitám některé ze stran videohovoru, případně obou.

3. Kontakt s obětí

V této fázi již dochází k oslovení obětí a následné snaze predátora udržet konverzaci a postupně ji prohlubovat. Sexuální predátor obvykle kontaktuje svou oběť – dítě – prostřednictvím některé online platformy³⁶ a postupně se snaží získat jeho důvěru. Děti jsou v komunikaci s cizími lidmi někdy zdrženlivé, cizímu (dospělému) člověku ani přes online svět často zpočátku nedůvěřují. Lze se domnívat, že nejen proto používají kybergroomeři tzv. efekt zrcadlení

³³ Taková záměna může být pro oběť indicií, že se jedná o kybergroomera.

³⁴ Příklad potenciálního inzerátu kybergroomera:

Zdravíme všechny holky i kluky. Je vám 12 až 14 let a rádi se fotíte? Na obálku našeho prvního čísla časopisu COOLeři hledáme někoho, kdo bude fakt cool! Jestli se chceš stát hvězdou, zašli nám své jméno, příjmení, e-mailovou adresu, telefonní číslo a nějakou tvoji cool fotku na cooler@gmail.com a my se ti ozveme s pozvánkou na casting. Tak neváhej a posílej, třeba budeš právě ty naším prvním COOLerem.

Jan Vondráček
zakladatel časopisu COOLeři

³⁵ Např. v úvodu zmíněný Pavel Hovorka lákal své oběti na fiktivně vytvořenou soutěž „Dítě VIP“, v jejímž rámci vítězům sliboval, že stráví dva týdny v Praze a získají zajímavé soutěžní ceny. Takto měl zneužít i svou první oběť.

³⁶ K nejpoužívanějším sociálním sítím i jiným platformám blíže viz kapitola 1.4. a vlastní výzkum ve 4. kapitole této práce.

(*mirroring*).³⁷ Efekt zrcadlení znamená, že predátor napodobuje svou oběť, chová se jako její zrcadlový obraz (předstírá, že má např. stejné zájmy a problémy).³⁸ Pomocí této techniky se pachatel snaží u dítěte navodit pocit kamarádství a pochopení. Snáze tak dochází k prolomení zábran oběti. Názorně lze mirroring ukázat na příkladu, kdy dítě sdělí predátorovi, že ve škole nezvládá matematiku, ale za to rádo sportuje, načež predátor odvětlí, že jemu matematika také dělá problémy a že tělocvik je jeho nejoblíbenější předmět. Dítě zmíní, že má rádo kočky, a predátor mu odpoví, že kočky miluje. Dítěti se taková osoba jeví jako někdo, kdo mu rozumí a s kým si může povídat o čemkoli bez jakéhokoli (od)souzení. Často se dokonce mylně domnívá, že jde o jeho vrstevníka, případně o osobu nepatrně starší. Krok po kroku se však začíná jejich konverzace dostávat k sexuální tematice³⁹. Zpočátku jde často pouze o konverzaci na toto téma, kdy se kybergroomer snaží zbourat zábrany své oběti.⁴⁰ Mnohdy se taková konverzace ale následně rozvine v žádosti predátora o zasílání polonahých či zcela obnažených fotek dítěte, ve videohovory, při kterých se predátor (někdy i úspěšně) snaží přesvědčit dítě, aby se svlékalo či osahávalo před kamerou. Jindy predátor před kamerou s dítětem na druhé straně sám onanuje. Jakmile predátor získá jakékoli citlivé materiály dítěte (fotografie, video), má proti dítěti mocnou zbraň, kterou může využít k jeho vydírání.

V rámci této fáze dochází nezdědka k vábení a uplácení dětských obětí. K navázání co nejužšího vztahu s obětí využívají pachatelé různých dárků (např. hry, oblečení, elektroniku) nebo úplatků (např. peníze, kredit do mobilu, kredit do hry).⁴¹ Kromě toho, že se na nich oběti v důsledku takového uplácení stávají závislejšími, jedná se o velmi chytrou praktiku, prostřednictvím které si kybergroomer ověří např. telefonní číslo dítěte, adresu bydliště (kam zasílá dárek)

³⁷ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, str. 35.

³⁸ Obdobně KRUPÍČKA, J. in GRÍVNA, T., RICHTER, M., ŠIMÁNOVÁ, H. (eds). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Op. cit., str. 349.

³⁹ V takovém případě se začne jednat o tzv. sexting. Sexting označuje aktivitu, při které dochází k zasílání elektronických zpráv (v jakékoli podobě) obsahujících sexuální kontext či dokonce k zasílání materiálů s erotickým a sexuálním charakterem. Blíže k tomuto pojmu viz kapitola 2.1.6. této práce.

⁴⁰ OSPINA, M., HARSTALL, C., & DENNETT, L. *Sexual Exploitation of Children and Youth Over the Internet: A Rapid Review of the Scientific Literature* [online]. Alberta, Canada: Institute of Health Economics, 2010, str. 7. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://era.library.ualberta.ca/items/d45bd9d4-2c28-4172-8f91-c529e8d96df7>.

⁴¹ PLÁŠILOVÁ, L. *Typologie pachatelů sexuálního zneužívání dětí na internetu*. Praha: Wolters Kluwer, Rodinné listy č. 1/2022.

apod. Pochopitelně i uplácení dítěte může účinně vést k tomu, že predátor získá od dítěte jako protiplnění jeho kompromitující materiál, který může kybergroomerovi následně posloužit k případnému vydírání oběti.

Postupné získávání důvěry dítěte, postupné prohlubování vztahu mezi kybergroomerem a dítětem (kdy se kybergroomer stává pro dítě někým, o koho nechce přijít, kdo mu rozumí), nebo dokonce vydírání dítěte vede k izolaci oběti od jejího reálného okolí.^{42, 43} Kybergroomer vybízí dítě, aby si veškeré informace a zážitky s ním nechalo pro sebe a nikomu je nesdělovalo – ani kamarádům, ani rodičům (např. frází „*Tohle bude naše tajemství, hlavně ho nesmiš nikomu vyradit.*“). Jak uvádí Kopecký a Krejčí⁴⁴, „[č]ím více důvěrných informací predátor zná, tím více je na něj oběť fixovaná a závislá. Zpočátku útočnicka vyhledává dobrovolně, později z donucení. Pokud by totiž oběť chtěla tento vztah ukončit, mohl by jí predátor vyhrožovat a vydírat zveřejněním sdělených tajemství (*Jestli se mi neozveš, napíšu tvému otci, co jsi mi tu navykládala*). Dítě má pak strach z důsledků, které by toto zveřejnění mohlo mít v reálném životě (např. zákaz počítače), a raději ve virtuálním vztahu s útočником zůstane.“ Závislost oběti na agresorovi může vzniknout i v důsledku citového nátlaku nebo citového vydírání. Útočnick přesvědčuje dítě, že jejich vztah je jedinečný a skutečný.⁴⁵ V některých případech lze hovořit o období tzv. Stockholského syndromu⁴⁶, protože některé děti se do kybergroomerů mohou zamilovat.⁴⁷

⁴² OSPINA, M., HARSTALL, C., & DENNETT, L. *Sexual Exploitation of Children and Youth Over the Internet: A Rapid Review of the Scientific Literature* [online]. Op. cit., str. 7.

⁴³ WINTERS, G. M., JEGLIC, E. L. *The Sexual Grooming Scale – Victim Version: The Development and Pilot Testing of a Measure to Assess the Nature and Extent of Child Sexual Grooming* [online]. Victims and Offenders, 2021, str. 921. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/15564886.2021.1974994?needAccess=true&role=button>.

⁴⁴ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace (příručka pro učitele a rodiče)* [online]. Op. cit., str. 18.

⁴⁵ MAŠKOVÁ, A., LUKÁŠOVÁ, K., PACÁK, R., BRANDEJSOVÁ, J. *Kybergrooming a kyberstalking. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky* [online]. Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2010, str. 8. [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.ncbi.cz/odborna-knihovna/category/6-metodiky-ucebni-materialy.html?download=37:metodika-kybergrooming-a-kyberstalking>.

⁴⁶ Stockholmský syndrom je termín používaný k popisu pozitivního vztahu, který si některé oběti únosu vytvoří ke svému únosci – viz NAMNYAK, M., TUFTON, N., SZEKELY, R., TOAL, M., WORBOYS, S., SAMPSON, E. L. *Stockholm syndrome: psychiatric diagnosis or urban myth?* Acta psychiatrica Scandinavica, 2008-01, Vol.117 (1), str. 4.

⁴⁷ WOLAK, J., FINKELHOR, D., MITCHELL, K. J., & YBARRA, M. L. *Online “predators” and their victims: myths, realities, and implications for prevention and treatment* [online]. The American Psychologist, 63(2), 2008. str. 123. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://www.apa.org/pubs/journals/releases/amp-632111.pdf>.

4. Příprava na osobní schůzku

Ačkoli ne každý predátor směřuje své sexuálně motivované jednání vůči dítěti k uskutečnění osobní schůzky (je pro něj např. dostačující vidět dítě svlečené, případně před ním onanovat), velká část pachatelů se o osobní schůzku pokouší a značná část jejího uskutečnění dosáhne. Kybergroomeři vystupující po celou dobu pod falešnou identitou si však uvědomují, že při osobním setkání dítě zjistí, že osoba, se kterou se setká, není osobou, se kterou se domnívala, že vede po celou dobu virtuální konverzaci. Takový útočník je totiž, jak již bylo zmíněno výše, mnohdy podstatně starší, než jak se dítěti zpočátku prezentoval.⁴⁸ V takovém případě by hrozilo, že se dítě vyleká a útočník ztratí na důvěryhodnosti, nebo dítě „jen“ nebude mít zájem se starší osobou dále komunikovat, a to ani osobně, ani online. Existují však techniky, které kybergroomeři používají právě k překonání tohoto nesouladu a potenciální překážky.⁴⁹ Jako příklad lze uvést situaci, kdy predátor vystupuje v konverzaci jako vrstevník dítěte a po určité době dítěti sdělí, že s ní již nadále komunikovat nemůže (ať už z jakéhokoli důvodu, např. že mu rodiče zakázali přístup k internetu). Alternativně však dítěti nabídne, že jeho starší kamarád/bratr/bratranec (ve skutečnosti jde o jinou identitu kybergroomera) by v konverzaci s dítětem pokračovat chtěl. Pokud dítě souhlasí a útočník tak zamění svou identitu, dítě postupně přijímá skutečnost, že komunikuje se starší (již dospělou) osobou. Kopecký a Krejčí⁵⁰ uvádí i reálné případy, kdy *„kybergroomer oběti tvrdil, že ji na osobní schůzce vyzvedne starší osoba, třeba tatínek či sourozenec útočníka. Touto osobou však byl právě onen útočník, který oběť odvezl na ‚bezpečné místo‘ a tam ji sexuálně zneužil.“*

I v této fázi často dochází k vydírání dětí nebo k vyhrožování ze strany kybergroomeřů, a to zejména v případě, že útočník disponuje citlivým materiálem dítěte či citlivými informacemi o dítěti. Snad za nejtypičtější je možno označit situaci, kdy predátor vyhrožuje dítěti, že jeho polonahé fotky zašle rodičům, spolužákům, zveřejní je na internetu, na sociálních sítích.⁵¹ Rovněž může nastat situace, kdy pachatel dítěti vyhrožuje, že zveřejní či někomu sdělí informace, které jsou pro dítě citlivé a se kterými se mu dítě s důvěrou svěřilo (např. ohledně jeho

⁴⁸ K tomu viz falešná identita – kapitola 1.1. této práce, část *příprava kontaktu*.

⁴⁹ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Op. cit., str. 39.

⁵⁰ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Op. cit., str. 39.

⁵¹ V rámci dokumentu V síti bylo toto praktikou predátora s přezdívkou Sneeky.

sexuální orientace). Kybergroomer může dítěti vyhrožovat rovněž zveřejněním smyšlených informací, které by dítě ponížily. Takovému nátlaku děti v některých případech neodolají a raději k osobní schůzce s predátorem svolí.

Dlužno podotknout, že mnoho dětí se osobní schůzky s predátorem účastní zcela dobrovolně nebo např. s vidinou příslibu dárku, peněz apod.

5. Osobní schůzka

Z logiky věci je osobní schůzka mezi kybergroomerem a dítětem závažným momentem, ve kterém může, ale nemusí dojít⁵² k některé formě sexuálního kontaktu (např. pohlavnímu zneužití v případě dětské oběti mladší patnácti let) nebo jiného sexuálního jednání (zneužití dítěte k výrobě pornografie).⁵³ Může se jednat o jedno osobní setkání, které bude mít za následek spáchání sexuálního trestného činu. Někdy může být naopak první schůzka velmi přátelská a nevinná, kdy si pachatel chce jednak ověřit, že se jedná o dítě, se kterým komunikoval, a jednak se snaží prohloubit důvěru dítěte a celkově jejich vztah, aby dítě nabylo pocit, že se jedná o opravdového neškodného kamaráda. K útoku poté pachatel přistoupí až po několika osobních setkáních. Nejhorší variantou je, pokud oběť (ať už z jakéhokoli důvodu) nevnímá sexuální útoky pachatele jako něco špatného či je pachatelem donucována a vydírána k dalším osobním schůzkám, na kterých se útoky opakují.

Česká právní úprava na jednání související s kybergroomingem pamatuje od roku 2014, kdy vstoupila v platnost novela trestního zákoníku a v návaznosti na předpisy Evropské unie bylo do tohoto zákona vloženo ust. § 193b – navazování nedovolených kontaktů s dítětem. O tomto a dalších trestných činech s kybergroomingem souvisejících pojednává blíže kapitola 2.1. této práce.

⁵² Lze si představit situaci, kdy kybergroomer zjistí, že oběť je z jeho okolí a mohla by ho poznat a někomu o něm říct, nebo např. má obavy, že právě tato oběť tak, jak na něj působí, může mít špatné svědomí a svěřit se o chatování a osobní schůzce s útočníkem rodičům, učitelům apod.

⁵³ K detailnějšímu výčtu možných sexuálních trestných činů spáchaných v návaznosti na osobní setkání kybergroomera a dítěte viz kapitola 2.1. této práce.

1.2. Sexuální predátor

Sexuálním predátorem⁵⁴ (mnohdy označovaným také jako kybergroomer, útočník, agresor apod.)⁵⁵ může být jakákoli trestně odpovědná osoba. Není pochyb o tom, že častěji se bude jednat o osobu fyzickou nežli právníkou a rovněž o osobu mužského pohlaví nežli ženského.⁵⁶

Kopecký⁵⁷ za sexuálního predátora označuje „*toho, kdo nějakým způsobem ubližuje dítěti, a to prostřednictvím sexuálních komponent (masturbace, pornografický obsah, lákání na schůzku apod.)*“.

Pachatele můžeme rozdělit do několika kategorií, které se liší zejména v závislosti na jejich motivacích a cílech:

1. Kvazivoyer⁵⁸

Cílem těchto pachatelů není osobní schůzka s dítětem za účelem spáchání některého sexuálně motivovaného trestného činu. Kvazivoyerům jde ve své podstatě jen o „dívání se“, např. na intimní fotografie dítěte. Častěji však kvazivoyer svou oběť sleduje prostřednictvím videohovoru, při kterém se oběť obnažuje nebo onanuje.

2. Pachatel se zkreslenou náklonností⁵⁹

Tento pachatel nevystupuje pod falešnou identitou, od počátku odhaluje dítěti svou pravou identitu. Hovoří a jedná s ním upřímně, neboť věří, že je s dítětem v romantickém a souladném vztahu.

3. Adaptivní pachatel^{60, 61}

⁵⁴ Takto bývají pachatelé označováni zejména v zahraniční literatuře viz např. SAVIRIMUTHU, J. *Online child safety law, technology and governance*. New York: Palgrave Macmillan, 2012, str. 18.

⁵⁵ Pro účely této práce budou uvedené označení považována za synonyma.

⁵⁶ Obě tyto skutečnosti potvrzuje vlastní šetření prezentované v kapitole 4.2.1. této práce.

⁵⁷ KOPECKÝ, K. *Rodiče, nepanikařte! Film V síti je sice syrový, ale bezpečnost dětí v online prostředí není těžké zabezpečit. Stačí se držet několika rad!* [online]. E-Bezpečí 2020, 5(1): Page 31–38. Univerzita Palackého v Olomouci. 19. 2. 2020. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.e-bezpecni.cz/journal/articles/1791.html>.

⁵⁸ MAŠKOVÁ, A., LUKÁŠOVÁ, K., PACÁK, R., BRANDEJSOVÁ, J. *Kybergrooming a kyberstalking. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky* [online]. Op. cit., str. 6.

⁵⁹ CHILD SAFE NET. *Cyber grooming* [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.childsafenet.org/new-page-15>.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ WEBSTER, S., DAVIDSON, J., BIFULCO, A., et al. *Final Report – European Online Grooming Project* [online]. 2012, str. 14. [cit. 2022-16-12]. https://www.researchgate.net/publication/257941820_European_Online_Grooming_Project_-_Final_Report/link/00b7d526661dfa49a9000000/download.

Za adaptivního pachatele (též experimentátora) je označován útočník, který je v kybergroomingu velmi aktivní, což se projevuje zejména tím, že využívá různé portály, často mění svou identitu, bývá v kontaktu s více oběťmi naráz a celkově se přizpůsobuje podle situace. Lze předpokládat, že takovýto typ pachatele se bude často snažit o osobní schůzku s dítětem, byť to nemusí být vždy jeho cílem.

4. Kriminální⁶²

Jedná se o pachatele, jehož hlavním cílem není jeho vlastní sexuální uspokojení – vlastní sexuální stimulace je pro něj až druhotným prospěchem. Jeho cílem je využití (získání) dítěte pro některý sexuálně motivovaný trestný čin, jako je např. výroba a šíření pornografie nebo prostituce, „někdy poskytuje za úplatu tipy pedofilům“.⁶³ Tohoto pachatele by bylo možné označit také jako hypersexuálního delikventa.^{64, 65}

5. Duševně nemocný⁶⁶

Duševně nemocný pachatel jedná na základě svých aktuálních potřeb, přičemž jeho jednání se odvíjí od typu a závažnosti jeho onemocnění nebo mentální retardace. Často má omezenou schopnost pochopit sociální nebo právní normy, proto si ani neuvědomuje, že jeho chování je přinejmenším velmi nevhodné, mnohdy protiprávní. V průběhu let je však stále vyvrácen mýtus, že právě tito lidé jsou nejčastějšími pachateli kybergroomingu a obecně sexuálních trestných činů páchaných na dětech.⁶⁷

Pokud je pachatelům diagnostikována nějaká abnormalita, nejčastěji se jedná o poruchy osobnosti, psychosexuální nezralost, introverzi a asociální povahu nebo poruchy sebevědomí.⁶⁸

⁶² MAŠKOVÁ, A., LUKÁŠOVÁ, K., PACÁK, R., BRANDEJSOVÁ, J. *Kybergrooming a kyberstalking. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky* [online]. Op. cit., str. 6.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ CHILD SAFE NET. *Cyber grooming*. [online]. Op. cit.

⁶⁵ WEBSTER, S., DAVIDSON, J., BIFULCO, A., et al. *Final Report – European Online Grooming Project* [online]. Op. cit., str. 14.

⁶⁶ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Op. cit., str. 32.

⁶⁷ WOLAK, J., FINKELHOR, D., MITCHELL, K. J., & YBARRA, M. L. *Online “predators” and their victims: myths, realities, and implications for prevention and treatment* [online]. *The American Psychologist*, 63(2), 2008. str. 118. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://www.apa.org/pubs/journals/releases/amp-632111.pdf>.

⁶⁸ Obdobně BLATNÍKOVÁ, Š. *Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009, str. 35.

6. Uspokojovač

Tento typ pachatele je obdobný kvazivoyerovi s tím rozdílem, že naopak on je tím, kdo se před videokamerou ukazuje dítěti obnažený nebo před ním i onanuje. Existence publika ve formě dětského pozorovatele mu přináší dostatečnou satisfakci.

Výše uvedený výčet typů pachatelů není konečný. Jednak existují různé druhy výčtů typů pachatelů, jednak se každý den může objevit nový typ pachatele, případně mohou existovat typy pachatelů (a rovněž jejich kombinace), které ještě nebyly identifikovány.

V rámci této kapitoly se jeví za vhodné nastínit i některé motivy pachatele vedoucí k sexuálnímu predátorství. Příkladný výčet těchto motivů vychází z typických vyšetřovacích situací v rámci sexuálních trestných činů:⁶⁹

- sexuální predátor není schopen navázat jiné vztahy k uspokojení své sexuální potřeby;
- sexuální predátor byl dítětem k protiprávnímu jednání nepřímo⁷⁰ vyprovokován;
- sexuální predátor spáchal trestný čin z důvodu svého dlouhodobého pohlavního neuspokojení;
- sexuální predátor trpí sexuální poruchou.

1.3. Dítě jako oběť sexuálního predátorství

Obětí kybergroomingu se může stát kterékoli dítě. Problematické je, že děti si často neuvědomují rizika online světa. Zkoušejí, co si mohou dovolit, snaží se posouvat své i cizí hranice. Zároveň je pro ně mnohdy nejdůležitější pozornost, oblibenost, viditelnost. K tomu všemu jim internet a různé komunikační platformy poskytují více než vyhovující prostředí. Neuvědomují si, že internetová komunikace je komunikací jako každou jinou, na rozdíl od komunikace tváří v tvář dokonce ještě nebezpečnější z toho hlediska, že veškeré zveřejněné či zaslané zprávy a materiály jsou uchovatelné, zpětně

⁶⁹ KONRÁD, Z. a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999, str. 88.

⁷⁰ Nepřímo např. v tom smyslu, že dětská oběť posílala do chatu s více účastníky své obnažené fotografie, čímž vyprovokovala v pachateli sexuální touhu a on ji následně oslovil napřímo a požádal jí o osobní setkání, na kterém ji chtěl pohlavně zneužít.

dohledatelné, a tedy i znovu použitelné a zejména zneužitelné. Pro děti je zároveň typické, že žijí zejména přítomností, „teď a tady“. Nedomyšlejší, jaké důsledky může virtuální komunikace mít nejen na jejich současný život, ale také i na ten budoucí vč. psychického a fyzického zdraví. Děti navíc využívají kyberprostor pro vlastní seberealizaci a získání větší míry pozornosti a více „přátel“ (v dnešní době již často tyto návyky vidí u svých rodičů), rovněž ale i pro nabírání (sexuálních zkušeností). „*Děti a mladí lidé jsou v tomto ohledu nezkušení, důvěřiví a otevření. Vývoj možností bezprostřední online komunikace se světem se rozvíjejí v současné době rychleji než jejich psychická připravenost na setkání s možnými nebezpečími. Chybí jim vlastní zkušenost, zkušenost starších je nejen obtížně přenosná, ale také mnoha současným dospělým obdobná chybí zkrátka proto, že s internetem a mobily nevyrostali.*“⁷¹ Přesto se však dnešní společnost snaží dětem co nejvíce přiblížit různá rizika a nástrahy, které virtuální svět přináší.⁷² To nicméně mnohdy nezabrání tomu, aby se děti staly obětí sexuálního predátora, ať už z důvodu vysoké sofistikovanosti útoku anebo z důvodu prostého dětského laxního přístupu k případnému nebezpečí a nežádoucím následkům.

Za dítě je podle ust. § 126 TZ⁷³ považována *osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak*. Jinak stanovuje např. u některých trestných činů, kde výslovně uvádí u dítěte nižší věkovou hranici.⁷⁴

V této souvislosti nutno zdůraznit, že osobu lze za dítě, resp. dítě mladší patnácti let považovat jen do dne předcházejícího jejím 18. narozeninám, resp. jejím 15. narozeninám.⁷⁵ Pro účely této práce bude za dítě považována osoba mladší osmnácti let, a to bez ohledu na případné nabytí svéprávnosti před dovršením osmnácti let věku ve smyslu ust. § 30 odst. 2 a § 37 občanského zákoníku.

Jelikož jsou děti považovány za zvláštní oběti, poskytují jim trestní předpisy zvýšenou ochranu. V rámci trestního zákoníku nalezneme zvýšenou ochranu dětí v rámci

⁷¹ LUKÁŠOVÁ, K., PACÁK, R., MAŠKOVÁ, A., BRANDEJSOVÁ, J. *Výchova k bezpečnému a etickému užívání internetu. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky* [online]. Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012, str. 1. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.ncbi.cz/odborna-knihovna/category/6-metodiky-ucebni-materialy.html?download=49:metodika-vychova-k-bezpecnemu-etickemu-uzivani-internetu>.

⁷² Např. v České republice existuje celá řada organizací, osob a projektů, které se snaží dětem přiblížit rizika internetové komunikace a snaží se je naučit bezpečné práci s online technologiemi. Jedná se např. o Národní centrum bezpečného internetu (zapsaný spolek) vč. jeho projektu Bezpečně online, projekt Internetem Bezpečně, projekt E-Nebezpečí pro učitele a další.

⁷³ Příslušná právní úprava byla převzata z čl. 1 Úmluvy.

⁷⁴ Např. ust. § 140 odst. 3 písm. c) TZ, ust. § 187 TZ, ust. § 288 odst. 2 písm. b) TZ aj.

⁷⁵ Srov. ust. § 139 TZ.

(i) trestných činů, jejichž předmětem útoku mohou být jen děti (případně jen děti mladší patnácti let), (ii) v rámci kvalifikovaných skutkových podstat některých trestných činů a (iii) v podobě přitěžující okolnosti⁷⁶ spáchání trestného činu. Dále zákon o obětech trestných činů přiznává dětem status tzv. zvlášť zranitelné oběti,⁷⁷ k čemuž se vážou i některá zvláštní práva či zvýšená ochrana a zvláštní postup v rámci trestního řízení.

Mezi nejčastější typy obětí patří děti s následujícími psychologickými a fyziologickými vlastnostmi a rysy:

1. Děti ve věku 13 až 17 let⁷⁸

Děti v tomto věku umí pracovat s moderními technologiemi, umí se bez větších problémů již dostatečně vyjadřovat. Rovněž se začínají dostávat do věku, kdy je zajímavá lidská sexualita a chtějí o ní hovořit, případně některé sexuální praktiky zkoušet.

2. Děti ženského pohlaví⁷⁹

Ačkoli bývají obětí kybergroomingu rovněž chlapci⁸⁰, častějšími oběťmi bývají osoby ženského pohlaví.

3. Děti trávící na internetu a v online komunikačních prostředcích velké množství času⁸¹

Reálný svět nahrazují světem virtuálním, který je pro ně z nejrůznějších důvodů lákavější a pohodlnější. Díky tomu ani nemusí vnímat vnější podněty poukazující na nebezpečí online komunikace a její potenciální negativní důsledky.

⁷⁶ Ust. § 42 písm. h) a i) TZ.

⁷⁷ Ust. § 2 odst. 4 zákona o obětech trestných činů.

⁷⁸ WOLAK, J., FINKELHOR, D., MITCHELL, K. J., & YBARRA, M. L. *Online “predators” and their victims: myths, realities, and implications for prevention and treatment* [online]. Op. cit., str. 115.

⁷⁹ KIM-KWANG R. C. *Online child grooming: a literature review on the misuse of social networking sites for grooming children for sexual offences* [online]. Canberra: Australian Institute of Criminology, 2009, str. 33 a násl. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/rpp103.pdf>. Tento fakt vyplývá rovněž z vlastního šetření ve 4. kapitole této práce.

⁸⁰ V této souvislosti lze odkázat na případ Pavla Hovorky, jenž měl dle některých svědeckých výpovědí zneužít až stovku chlapců.

⁸¹ MAŠKOVÁ, A., LUKÁŠOVÁ, K., PACÁK, R., BRANDEJSOVÁ, J. *Kybergrooming a kyberstalking. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky* [online]. Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2010, str. 9. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.ncbi.cz/odborna-knihovna/category/6-metodiky-ucebni-materialy.html?download=37:metodika-kybergrooming-a-kyberstalking>.

4. Děti nevěnující pozornost rizikům internetové konverzace, neznalé, nepoučené⁸²

Je pro ně obtížnější rozpoznat nebezpečnost virtuálních konverzací, nemají dostatek informací o rizikovém kontaktu na internetu. Nejsou na to dostatečně psychicky vyzrálé a nejsou schopny posoudit následky takového svého jednání.

5. Děti otevřené manipulaci, naivní a přehnaně důvěřivé⁸³

Takové děti nedokážou rozpoznat rizikové komunikace, neboť jsou příliš důvěřivé a neuvědomují si, že na druhé straně konverzace může být ve skutečnosti přítomen zcela jiný člověk, než za koho se vydává.

6. Děti projevující znaky závislostního chování, s nedostatečnou sebedůvěrou a nízkou sebeúctou⁸⁴

Lze je snadněji citově i fyzicky izolovat. Snaží se nalézt někoho, kdo je bude „uznávat“.

7. Děti cítící se osaměle, v nouzi, cítící nedostatek lásky a pozornosti⁸⁵

Tyto oběti mnohdy hledají náhradu za své rodiče, kamarády či sourozence. Hledají osobu, která jim porozumí, bude jim věnovat pozornost a bude s nimi sdílet a řešit jejich problémy.

1.4. Internet, sociální sítě a jiné platformy a služby zneužívané ke kybergroomingu

Pojem internetu není potřeba nijak široce představovat. Virtuální síť propojující lidi napříč celým světem v daný okamžik bez nutnosti osobního setkání je v dnešní době více než známá. V této souvislosti stojí za zmínku, že internet je značně široký pojem, pod který se neřadí pouze webové stránky (WWW – World Wide Web), ale taktéž

⁸² KRUPÍČKA, J. in GRÍVNA, T., RICHTER, M., ŠIMÁNOVÁ, H. (eds). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Praha: Auditorium, 2022, str. 351.

⁸³ MAŠKOVÁ, A., LUKÁŠOVÁ, K., PACÁK, R., BRANDEJSOVÁ, J. *Kybergrooming a kyberstalking. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky* [online]. Op. cit., str. 9.

⁸⁴ WEBSTER, S., DAVIDSON, J., BIFULCO, A., et al. *Final Report – European Online Grooming Project* [online]. 2012, str. 15. [cit. 2022-16-12]. https://www.researchgate.net/publication/257941820_European_Online_Grooming_Project_-_Final_Report/link/00b7d526661dfa49a9000000/download.

⁸⁵ WEBSTER, S., DAVIDSON, J., BIFULCO, A., et al. *Final Report – European Online Grooming Project* [online]. Op. cit., str. 15.

např. VPN (Virtual Private Network), internetové chatovací místnosti a výměna rychlých zpráv (tzv. instant messaging), mailové servery a další.⁸⁶

Dnešní děti s internetem v podstatě vyrůstají. Nemít přístup k internetu znamená nebýt „v obraze“, být považován za asociálního člověka a alespoň v prostředí dětí a mládeže nebýt „cool“, často být dokonce nevíтанý či nechtěný. Velice obdobně je tomu v případě různých komunikačních platforem a sociálních sítí (zkratka SNS – z anglického *social networking sites*).

Sociální síť je možné definovat jako „sociální médium nebo aplikaci, prostřednictvím které mohou uživatelé vzájemně komunikovat přidáváním informací, zpráv, obrázků atd.“.⁸⁷

Mezi celosvětově neznámější sociální sítě patří bezesporu Facebook, který měl v třetím kvartálu roku 2022 přibližně 2,958 miliardy registrovaných uživatelů⁸⁸. Další velmi hodně využívanou sociální sítí (byť ho mnoho lidí za sociální síť ani nepovažuje) je nejpoužívanější aplikace pro mobilní messengery – WhatsApp⁸⁹ se zhruba dvěma miliardami registrovaných uživatelů k lednu 2022.

Právní definici sociální sítě, konkrétně Facebooku, provedl Ústavní soud ČR ve svém nálezu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 3844/13 následovně: „Aniž by se Ústavní soud cítil povolán k tomu, aby definoval povahu a fungování sociální sítě Facebook jako celku, považuje za nezbytné, s ohledem na specifickou daného případu, pro účely tohoto nálezu velmi zjednodušeně přiblížit, k čemu tato sociální síť slouží a jak je možno ji používat. Facebook je rozsáhlou multifunkční internetovou sociální sítí. Jedná se o komunikační platformu, která primárně slouží k navazování a udržování vztahů online a k šíření informací. Facebook umožňuje především vytváření sítě sociálních kontaktů, komunikaci mezi uživateli, vzájemné sdílení nejrůznějších multimediálních obsahů, organizaci událostí a prezentaci uživatelů, má však také mnoho dalších funkcí. Po registraci má uživatel možnost vyhledat další uživatele této sítě, se kterými by byl rád v kontaktu, a požádat je o „přátelství“ (potvrzení oboustranného zájmu o tento kontakt).

⁸⁶ BLAKESLEE, M. R. *Internet crimes, torts, and scams investigation and remedies*. Oxford: Oxford University Press, 2010, str. 8 an.

⁸⁷ OXFORD LEARNERS' S Dictionaries [online]. Oxford university press. [citace 2021-07-23]. Dostupné z: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/social-network>.

⁸⁸ STATISTA. *Number of monthly active Facebook users worldwide* [online]. [cit. 2022-11-17]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/>.

⁸⁹ STATISTA. *Most popular global mobile messenger apps* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/258749/most-popular-global-mobile-messenger-apps/>.

Uživatel si může individuálně nastavit kromě jiného i rozsah sdílení uveřejňovaných informací a pomocí nástrojů ochrany soukromí tak má možnost zvolit, kdo uvidí jím zveřejňovaný nebo jeho se týkající obsah, kdo a jak jej může kontaktovat a vyhledat. Jinými slovy – profil uživatele na sociální síti může fungovat otevřeně (je veřejný pro všechny ostatní uživatele Facebooku, nebo dokonce všechny uživatele internetu) nebo uzavřeně (stěžovatel buď obecně volí, jakému okruhu uživatelů zveřejní své informace, nebo tuto volbu může provádět i u jednotlivých příspěvků a informací zvlášť). Komunikace na Facebooku může zjednodušeně řečeno probíhat pomocí tzv. „chatu“ (diskuze), pomocí zpráv (možnost posílat si zprávy s jediným uživatelem či s určitým okruhem uživatelů) nebo prostřednictvím profilové (osobní) stránky každého uživatele, na kterou může umisťovat příspěvky sám uživatel, ale i ostatní uživatelé, pokud to individuální nastavení uživatele umožňuje. Dle uživatelem zvoleného nastavení soukromí může být obsah profilové stránky uživatele zpřístupněn jen jeho přátelům, vybraným okruhům – skupinám přátel, všem osobám registrovaným k síti Facebook nebo i osobám neregistrovaným do sítě Facebook, ale využívajícím internet (viz www.facebook.com).“

Děti a mladiství využívají v dnešní době celou řadu aplikací a platforem určených ke komunikaci. V každé z nich zanechávají v různé míře svou digitální stopu. Nejrizikovější jsou v tomto ohledu chatovací místnosti, kde dítě nemá možnost ovlivnit její složení (nemá např. ani možnost blokace obtěžujícího uživatele). V České republice byla ve své době ve velké míře využívána platforma Lidé.cz, dále pak XChat.cz, Líbímseti.cz a další seznamovací portály. Naproti tomu v případě tzv. instant messengerů (např. Messenger nebo WhatsApp) mají uživatelé již větší možnost ovlivnit, s kým konverzaci zahájí a (kam) dále povedou (tyto messengery/komunikátory poskytují uživatelům možnost blokace a nahlášení druhé strany konverzace).

V rámci všech komunikačních aplikací a platforem však spolu komunikují i lidé, kteří se v reálném životě neznají, nikde se neviděli tváří v tvář. U některých aplikací, jako je např. WhatsApp, nemá potenciální agresor takovou možnost získat značné množství identifikačních údajů oběti, protože k uživatelskému účtu není navázán konkrétní uživatelský profil (v rámci uživatelského účtu je dostupné pouze telefonní číslo, případně jméno a příjmení osoby a fotografie). Rovněž veškerý obsah, který chce uživatel sdílet s dalším účastníkem konverzace (případně s dalšími účastníky konverzace), musí aktivně odeslat. U jiných, jako je např. Facebook, je situace jiná – mnoho údajů lze dohledat v rámci profilu uživatele. To samé platí i o veškerém materiálu, jako jsou fotografie,

video, příspěvky apod.⁹⁰ Lze dohledat i komentáře a další aktivity (projevy) uživatele v rámci Facebooku, díky kterým je možné poskládat informace o osobě uživatele (dítěte) ve vztahu k jeho identitě, vlastnostem, rysům apod.

Níže jsou nastíněny některé sociální sítě a komunikační platformy, které jsou nebo byly v České republice hojně využívány. Dlužno dodat, že užívání jednotlivých sociálních sítí prochází vždy fází boomu a fází pádu, neboť se vznikem nových a nových sociálních sítí zájem uživatelů o ty starší klesá a přesouvá se na nové sociální sítě.

Facebook

Tato síť vznikla v roce 2004 v rámci univerzity Harvard v USA. V roce 2005 pak začala být používána jako středoškolská síť a v roce 2006 byla zpřístupněna mezi širokou veřejností.⁹¹ Dnes se jedná o celosvětově nejpoužívanější sociální síť⁹² umožňující svým uživatelům nejrůznější aktivity. Bezpochyby se jedná o službu, prostřednictvím které ke kybergroomingovým útokům dochází na denní bázi. Ačkoli Facebook nezná funkci tzv. místností, ve kterých by spolu mohli připojení uživatelé navzájem chatovat, děti a sexuální predátoři mohou využívat různé facebookové skupiny. V nich si predátor vyhlídne svou oběť a následně ji kontaktuje prostřednictvím tzv. *přímé zprávy (Direct Message)*, kterou už však zprostředkovává Messenger, o němž bude pojednáno níže. Nicméně způsobů, jak oběť vyhledat a následně kontaktovat nabízí Facebook mnoho (např. komentáře a tzv. *likes* u fotografií, statusů, příspěvků; někteří uživatelé v informacích ve svém profilu zveřejňují e-mail, telefonní číslo či jméno svého profilu na jiné sociální síti, případně i přímý odkaz na takovou síť aj.).

⁹⁰ U facebookového profilu si může uživatel zvolit, který obsah bude viditelný „veřejně“ a který uvidí jen jeho facebookoví „přátelé“. Nicméně se lze domnívat, že s takovým nastavením si většina dětí nedá moc práce, resp. v případě „žádosti o přátelství“ akceptuje mezi své „přátele“ téměř kohokoli, neboť počet facebookových „přátel“ může pro mnoho dětí představovat důležitý (často ale domnělý) ukazatel sociálního statusu.

⁹¹ ELLISON, N. B., *Social network sites: Definition, history, and scholarship* [online]. Journal of Computer-Mediated Communication, Volume 13, Issue 1, 2007, str. 212. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jcmc/article/13/1/210/4583062>.

⁹² STATISTA. *Most popular global mobile messenger apps* [online]. Op. cit.

Registraci uživatele Facebook oficiálně umožňuje od 13 let věku osoby.^{93,94} Navzdory tomu však v roce 2011 používalo Facebook 46 % českých dětí ve věku od 9 do 12 let.⁹⁵

V roce 2015 byl realizován výzkum s názvem *České děti a Facebook*, který se zaměřoval na základní charakteristiku chování českých dětí v prostředí sociální sítě Facebook. Jeho cílem bylo „zmapovat, k čemu české děti Facebook využívají, s jakými riziky se setkávají a zdali jsou v prostředí této největší sociální sítě světa v bezpečí“⁹⁶, a zúčastnilo se ho 1 248 respondentů ve věku 8–17 let (48 % chlapců, 52 % dívek) z celé České republiky. Dle jeho výsledků mělo v roce 2015 81 % českých dětí facebookový účet, 10,6 % dětí poslalo svému facebookovému „příteli“ fotografii, na které jsou nahé, 5,8 % dětí se svléklo před webkamerou a 4,1 % českých dětí mělo na svém facebookovém účtu umístěno intimní fotografie, na kterých jsou zcela či částečně obnaženy.

Messenger

Messenger je bezplatná aplikace a platforma sloužící primárně pro zasílání zpráv. Dříve byl součástí Facebooku, následně se na několik let stal samostatnou službou, kterou mohli využívat i uživatelé, kteří neměli zřízený facebookový profil. Nyní mohou uživatelé používat Messenger opět pouze za současné existence facebookového profilu.⁹⁷

Vzhledem k tomu, že na Messengeru lze vyhledávat pouze pomocí jména, pod kterým je založen facebookový profil, bude ke kontaktování dětí prostřednictvím Messengeru útočníkem docházet buď tak, že si predátor svou oběť náhodně vyhledá z uživatelů Messengeru, nebo ji bude znát jménem, resp. bude znát jméno, pod kterým má založen facebookový profil a toto jméno přímo vyhledá. Efektivita konverzace mezi obětí a agresorem je v případě Messengeru na vysoké úrovni, neboť se jedná o bezplatnou aplikaci (je vyžadováno pouze internetové připojení) umožňující kromě zasílání běžných

⁹³ FACEBOOK. 2018. *Podmínky používání*. [online]. [citace: 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

⁹⁴ K politice nastavení omezení Facebooku blíže kapitola 2.2.2. této práce.

⁹⁵ LIVINGSTONE, S., ÓLAFFSON, K., STAKSRUD, E. *Social networking, age and privacy* [online]. EU Kids Online, 2010, str. 11 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <http://eprints.lse.ac.uk/35849/1/Social%20networking%2C%20age%20and%20privacy%20%28LSER%20.pdf>.

⁹⁶ E-BEZPEČÍ. *České děti a Facebook 2015*. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>.

⁹⁷ HLAVÁČKOVÁ, S. *Chcete používat Messenger bez Facebook účtu? Pozor na nová pravidla* [online]. 16. 1. 2020 [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://startujemeweby.cz/blog/chcete-pouzivat-messenger-bez-facebook-uctu-pozor-na-nova-pravidla/>.

zpráv i zasílání fotografií, souborů, videí, dále zasílání hlasových zpráv a uskutečňování hovorů či videohovorů.

Lidé.cz

Dalším hojně využívaným serverem na počátku nového milénia byla internetová seznamka Lidé.cz. Jednalo se o českou sociální síť provozovanou portálem Seznam.cz nabízející svým uživatelům vytvoření profilu a zejména chatování v tzv. místnostech. K ukončení provozu webu došlo v prosinci 2020.⁹⁸ Dle vyjádření místopředsedy představenstva a ředitele pro exekutivu a komunikaci Seznam.cz, Pavla Zimy byl web ukončen mj. z důvodu, že byl zneužíván sexuálními predátory a kontrola a stejně tak odstraňování fotografií a textů se sexuálním podtextem představovala objemnou činnost, která vyžadovala zapojení mnohačlenného týmu administrátorů.

Hojná využívanost stránky Lidé.cz sexuálními predátory byla prezentována v českém dokumentu V síti (2020).

Líbímseti.cz

Před příchodem Facebooku do České republiky byla mezi českými teenagery populární stránka Libímseti.cz,⁹⁹ která umožňovala registrovaným uživatelům vytvoření profilu, vložení fotek a jejich komentování, chatování s jinými uživateli, vytvoření diskusních fór, vkládání statusů aj. Jelikož se tento server zaměřuje pouze na domácí trh a nikdy nebyl rozšířen do zahraničí, i v době jeho největší slávy byl počet jeho uživatelů daleko nižší, než tomu bylo u mezinárodně užívaných portálů. Tím byl omezen i možný výskyt kybergrooverů a jejich obětí. I tak lze mít za to, že (obdobně jako tomu bylo v případě českého serveru Lidé.cz) prostřednictvím této služby proběhla a možná i nadále probíhá řada kybergroomingových útoků.

Instagram

Instagram je sociální síť, která registrovaným uživatelům umožňuje publikaci fotografií a videí, jejich komentování, „lajkování“ a sdílení, dále umožňuje zasílání zpráv či např. publikaci reklamy. Registrovaný uživatel si může zvolit, zda bude jeho profil

⁹⁸ NOVINKY.CZ. *Seznamka Lidé.cz definitivně skončila* [online]. Borgis, a. s. 14. 12. 2020. [citace: 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/clanek/seznamka-lide-cz-definitivne-skoncila-40345217>.

⁹⁹ Tuto skutečnost potvrzuje sám zakladatel serveru Libímseti.cz, Oldřich Neuberger viz BREJLOVÁ, I. *Vzestup a pád Libímseti.cz podle Oldy Neubergera* [online]. 2. 4. 2012. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://tyinternety.cz/socialni-site/vzestup-a-pad-libimseti-cz-podle-oldy-neubergera/>.

volně viditelný, nebo zda bude mít soukromý účet, jehož obsah uvidí pouze jeho tzv. *sledující*.

Instagram je další z platform, která umožňuje kybergroomerům snadné vyhledávání jejich potenciálních obětí, jejich lustraci i následné kontaktování. Instagram totiž poskytuje širokou škálu možností, jak oběti vyhledávat i nalézat, a to např. jak prostřednictvím nabídek profilů, tak i prostřednictvím nabídky obdobných fotografií a videí, které aplikace na základě dříve vyhledávaných příspěvků a profilů uživatelů přednostně nabízí.

XChat

XChat je český chatovací server využívaný dětmi a mladistvými zejména na počátku 20. století. Jedná se o platformu, na které je možné najít nespočet tzv. chatovacích místností s nejrůznějšími názvy, přičemž do těchto místností lze vstoupit pouze jako registrovaný uživatel s existujícím profilem. Na profilu publikují uživatelé jednak své fotografie, jednak údaje, ať už více či méně osobní povahy.

Další platformy a portály

Vyjma shora vyjmenovaných sociálních sítí existuje celá řada dalších platform a portálů, které jsou dětmi hojně užívané. V rámci některých však mají děti menší možnost setkat se se sexuálními predátory, neboť jejich primárním účelem není chatování, diskuze ani zaslání a sdílení fotografií či videí. Lze se zároveň domnívat, že je větší šance, že se dítě setká se sexuálním predátorem právě prostřednictvím služeb (portálů, komunikačních platform apod.), které jsou limitovány věkem, neboť věková limitace dané stránky má svůj racionální důvod. Tím důvodem je právě vědomost o využívání dané stránky k protiprávním (sexuálním) aktivitám. Rovněž jak uvádí Kopecký¹⁰⁰, „*existují vyloženě rizikové služby, u kterých je vysoká šance, že se dítě se sexuálním abuzérem setká. Jde především o různé druhy nevhodných diskusních skupin v rámci sociálních sítí (,pokec 12 až 40‘, ,intimnosti pro děti‘, ,výdělek pro děti‘ apod.), o různé druhy seznamovacích portálů (které samozřejmě navštěvují děti), o různé druhy veřejných videochatů (Omegle) apod. Tam všude – pokud dítě vstoupí do příslušné skupiny a začne navazovat sociální kontakty – hrozí, že se na něj nějaký ten sexuální*

¹⁰⁰ KOPECKÝ, K. *Rodiče, nepanikařte! Film V síti je sice syrový, ale bezpečnost dětí v online prostředí není těžké zabezpečit. Stačí se držet několika rad!* [online]. E-Bezpečí 2020, 5(1): Page 31-38. Univerzita Palackého v Olomouci. 19. 2. 2020. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/journal/articles/1791.html>.

abuzér či predátor přilepí a dítě bude konfrontováno s erotickým či pornografickým obsahem. “ Nelze však uzavřít, že by komunikace pro účely kybergroomingu probíhala pouze prostřednictvím internetu, neboť někdy přechází na telefonní hovor.¹⁰¹

¹⁰¹ VLACH, J., KUDRLOVÁ, K. a PALOUŠOVÁ, V. *Kyberkriminalita v kriminologické perspektivě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), str. 94.

2. SOUČASNÁ HMOTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA DOPADAJÍCÍ NA PROBLEMATIKU INTERNETOVÉHO SEXUÁLNÍHO PREDÁTORSTVÍ

2.1. Trestné činy, které lze v souvislosti s internetovým sexuálním predátorstvím spáchat

Samotné navazování kontaktu s dítětem prostřednictvím internetu, resp. prostřednictvím sociálních sítí není protiprávní. Ostatně tak je tomu i v případě navazování kontaktu s dítětem tváří v tvář. Protiprávní charakter začíná toto jednání nabírat až v momentě, kdy trestněprávně odpovědná osoba – sexuální predátor – naváže s dítětem mladším patnácti let kontakt za účelem navrhnout mu setkání v úmyslu spáchat na něm některý sexuálně motivovaný trestný čin. Nebo pokud na něj kupříkladu začne vyvíjet (sexuální) nátlak a začne po něm vyžadovat, aby se svléklo před webkamerou, zaslalo mu své obnažené fotografie či videa, následně ho např. skrze zaslané materiály začne vydírat apod. (to platí i pro děti starší patnácti let). Často dochází ze strany predátora i ke kombinaci těchto požadavků.

V této kapitole bude ve stručnosti pojednáno o nejčastějších sexuálních trestných činech, které mohou být v souvislosti se sexuálním predátorstvím prostřednictvím internetu spáchány, případně internet bude nástrojem napomáhajícím páčání těchto trestných činů. Nelze však opomenout, že v souvislosti se sexuálním predátorstvím se může vyskytnout celá řada trestných činů, jež nebudou sexuálního charakteru (např. ust. §§ 171, 175, 201, 209, 353, 354 TZ). Jednotlivé trestné činy sexuálního i nesexuálního charakteru se můžou zároveň různorodě prolínat a kombinovat. Vždy bude záležet na každé konkrétní situaci a jednání sexuálního predátora i dítěte.

V souvislosti s kybergroomingovými útoky bude docházet často i k naplnění skutkové podstaty trestného činu ohrožování výchovy dítěte. Bude přitom záležet na četnosti komunikace mezi sexuálním agresorem a dítětem a na obsahu zasílaných zpráv. Budou-li tyto zprávy způsobit ohrozit rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte, bude uvedený trestný čin spáchán. Přitom u žádného z níže rozvedených sexuálních trestných činů není vyloučen jednočinný souběh s trestným činem ohrožování výchovy dítěte podle ust. § 201 odst. 1 TZ.¹⁰² Dle mého názoru je ale u většiny sexuálních trestných

¹⁰² Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1465/2015 k ust. § 168 TZ; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 7 Tdo 847/2013 k ust. § 187 TZ; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 7. 2019, sp. zn. 7 Tdo 666/2019 k ust. § 202 TZ; dále pak ŠČERBOVÁ,

činů ochrana jejich objektů dostatečná již sama o sobě s ohledem na jejich dikci a sankce ve formě trestu odnětí svobody. V některých případech by tak bylo vhodné uvažovat o faktické konzumpci sexuálního trestného činu a trestného činu ohrožování výchovy dítěte.

Všechny níže nastíněné trestné činy vyžadují pro naplnění subjektivní stránky úmysl. Kromě trestného činu znásilnění a sexuálního nátlaku¹⁰³ všechny zároveň vyžadují, aby se úmysl pachatele vztahoval i k věku dítěte. Pokud se pachatel mylně domníval, že druhá osoba je starší patnácti, resp. osmnácti let a vzhledem ke všem okolnostem neměl a nemohl mít o věku této osoby správnou představu, je jeho trestní odpovědnost vyloučena¹⁰⁴.

2.1.1. Navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Kapitolu o trestných činech páchaných internetovými sexuálními predátory považují za nutné uvést v kontextu této práce nejdůležitějším trestným činem, jímž je navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ).

§ 193b

Navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Kdo navrhne setkání dítěti mladšímu patnácti let v úmyslu spáchat trestný čin podle § 187 odst. 1, § 192, 193, § 202 odst. 3 nebo jiný sexuálně motivovaný trestný čin, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Ustanovení postihující (nejen) kybergrooming¹⁰⁵ bylo do českého trestního zákoníku zakotveno zákonem č. 141/2014 Sb.¹⁰⁶, a to jako důsledek implementace článku 6 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011, o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV. Nutnost

V. § 201 [Ohrožení výchovy dítěte]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 32.

¹⁰³ Skutková podstata trestného činu znásilnění a sexuálního nátlaku se vztahuje na osoby všeho věku, nikoli jen na děti nebo na děti mladší patnácti let.

¹⁰⁴ Jednalo by se o skutkový omyl negativní podle ust. § 18 TZ, který nevyklučuje odpovědnost za trestný čin spáchaný z nedbalosti. Jelikož lze nastíněné trestné činy spáchat jen úmyslně, je v takových případech trestní odpovědnost pachatele vyloučena.

¹⁰⁵ Definice pojmu kybergrooming viz kapitola 1.1. této práce.

¹⁰⁶ Zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 105/2013 Sb.

zavedení trestnosti kybergroomingových útoků byla zakotvena již v čl. 23 Úmluvy Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání¹⁰⁷.

Zmíněný článek Směrnice EPaR ukládá členským státům povinnost zajistit trestnost úmyslného jednání, kdy dospělá osoba navrhne prostřednictvím informačních a komunikačních technologií dítěti, které nedosáhlo věku pohlavní dospělosti¹⁰⁸, setkání za účelem spáchat některý sexuálně motivovaný trestný čin. Přijatá česká právní úprava trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem jde však nad rámec unijní úpravy, a to v následujících směrech:

- (i) zaměřuje se na grooming jako takový (v obecné rovině), zatímco unijní úprava pracuje s užší skutkovou podstatou, kterou je navazování nedovolených kontaktů prostřednictvím informačních či komunikačních technologií (tedy přímo na kybergrooming).
- (ii) ve výčtu cílových (sekundárních/navazujících) trestných činů za pomoci polootevřeného výčtu takových trestných činů – konkrétně ve formulaci *trestný čin podle § 187 odst. 1, § 192, 193, § 202 odst. 3 nebo jiný sexuálně motivovaný trestný čin*.
- (iii) unijní úprava pracuje jen s dospělým pachatelem, zatímco podle české právní úpravy je možné, aby pachatelem (kyber)groomingu byla i osoba mladistvá.
- (iv) unijní úprava pracuje jen s pachatelem fyzickou osobou, zatímco podle českého práva je možné, aby tento trestný čin spáchala i právnická osoba¹⁰⁹.

Trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem cílí na to, aby byla postižitelná velmi citlivá a značně latentní oblast trestné činnosti – sexuální trestné činy páchané na dětech mladších patnácti let, a to ještě před jejich spácháním. V českém právním řádu existují ustanovení o sexuálních trestných činech, jejichž příprava¹¹⁰ je trestněprávně postižitelná. To ovšem neplatí u všech. Proto byla snaha uzákonit ustanovení o trestném činu, který bude postihovat přípravu u těch, u kterých to na základě

¹⁰⁷ Přijatá Výborem ministrů dne 12. července 2007 na zasedání náměstků ministrů. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. září 2016.

¹⁰⁸ Věk pohlavní dospělosti definuje Článek 2 písm. b) Směrnice EPaR jako *věk, pod jehož hranicí je podle vnitrostátního práva zakázána účast na sexuálních praktikách s dítětem*. Záleží tedy na každém jednotlivém členském státě, jakou hranici nejen pro účely této Směrnice EPaR stanoví. Vždy to však musí být osoba mladší osmnácti let, neboť dle Článku 2 písm. a) Směrnice EPaR se dítětem rozumí *každá osoba mladší 18 let*.

¹⁰⁹ Srov. absence trestného činu podle ust. § 193b TZ v negativním výčtu ust. § 7 TOPO.

¹¹⁰ Podle ust. § 20 odst. 1 ve spojení s ust. § 14 odst. 3 TZ.

ust. § 20 odst. 1 (ve spojení s ust. § 14 odst. 3) TZ není možné. V této souvislosti Ščerba uvádí¹¹¹, že „[j]de tedy o jednání, které má charakter přípravy k uvedeným trestným činům“ a dodává, že „[p]rávě proto obsahuje výše uvedený výčet deliktů, k nimž pachatel směřuje nabídkou setkání učiněnou vůči dítěti mladšímu patnácti let, pouze takové trestné činy, které nepatří do kategorie zvláště závažných zločinů, u nichž je příprava trestná. [...] Odpovědnost za trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dětmi tak nahrazuje beztrestnost jedné ze zvláštních (a v souvislosti se sexuálním zneužíváním dětí nebezpečných) forem přípravy trestných činů, jež nejsou zvláště závažným zločinem.“

Ačkoli nelze citovaný výklad podpořit textací zákona ani důvodovou zprávou, jistou oporu lze najít v samotné Směrnici EPaR. Ta v bodě 19 preambule vybízí členské státy k tomu, aby kriminalizovaly jednání pachatelů, kteří navazují kontakt s dětmi k sexuálním účelům. Formu kriminalizace nechává na jejich úvaze. Je tedy logické, že český zákonodárce zvolil formu prostřednictvím trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, jehož skutková podstata je v podstatě přípravou (je konstruována jako předčasně dokonáný trestný čin)¹¹² k těm sexuálním trestným činům, u kterých by nebylo jinak možné přípravu postihnout. Jedná se tedy o trestný čin subsidiární k těm trestným činům, ke kterým směřuje. Z toho důvodu je vyloučen jeho jednočinný souběh s:

- a) trestným činem pohlavního zneužití podle ust. § 187 odst. 1 TZ,
- b) trestným činem výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 TZ,
- c) trestným činem zneužití dítěte k výrobě pornografie podle ust. § 193 TZ,
- d) trestným činem svádění k pohlavnímu styku podle ust. § 202 odst. 3 TZ,
- e) jinými sexuálně motivovanými trestnými činy neuvedenými pod písm. a) až d), u nichž není příprava trestná,¹¹³ dospějou-li alespoň do fáze pokusu,

¹¹¹ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník. komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, str. 1581.

¹¹² Výhodou předčasně dokonáných trestných činů je to, že orgánům činným v trestním řízení umožňují zasáhnout v raném stadiu procesu zneužívání dítěte, čímž se předchází skutečné újmě – srov. EDWARDS, L., WAELDE, Ch. *Law and the internet*. 3rd ed. Oxford: Hart publishing, 2009, str. 644.

¹¹³ Zejména trestné činy podle ust. § 188 TZ, ust. § 191 TZ, ust. § 193a TZ, a to ale jen v případech, kdy bude subjektem takového trestného činu dítě mladší patnácti let.

- f) jinými sexuálně motivovanými trestnými činy, pokud je u nich trestná příprava¹¹⁴, byť by jednání pachatele ve vztahu k nim skončilo jen ve stadiu přípravy.

Často však v souvislosti s kybergroomingovými útoky dochází ke spáchání trestného činu ohrožování výchovy dítěte dle ust. § 201 TZ, jehož jednočinný souběh s trestným činem dle ust. § 193b TZ není vyloučen.

Název trestného činu podle ust. § 193b TZ v sobě nese některé nepřesnosti, zejména co do významu slova „kontaktů“. Jde o to, že z jeho samotné skutkové podstaty vyplývá, že postačí i jen jeden kontakt s dítětem mladším patnácti let, který bude mít za cíl osobní setkání, jehož účelem bude spáchání sexuálně motivovaného jednání.

Budeme-li hovořit o znacích trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, objektem je bezpochyby zájem na ochraně dětí mladších patnácti let před sexuálními praktikami a rovněž zájem na jejich zdravém vývoji v sexuální oblasti.

Jak již bylo řečeno výše, pachatelem (subjektem) tohoto trestného činu může být kromě jakékoli trestněprávně odpovědné fyzické osoby (tedy vč. mladistvých¹¹⁵) i osoba právnická (*a contrario* ust. § 7 TOPO). Na tomto místě je vhodné uvést, že sexuální predátor – kvazivoyer a uspokojovač (tak, jak byl popsán výše v kapitole 1.2. této práce) – by nemohl být nikdy pachatelem trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, neboť jejich úmyslem nikdy nebylo a nebude osobní setkání s dítětem mladším patnácti let.

Obětí je dítě mladší patnácti let, a to jako předmět absolutně chráněný před sexuálními praktikami, což koreluje i s příslušným objektem v tomto případě.

Trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem vyžaduje přímý úmysl pachatele k jeho spáchání. Tedy již v momentě, kdy pachatel navrhuje dítěti mladšímu patnácti let osobní setkání, musí tak činit právě s úmyslem spáchat na něm některý sexuálně motivovaný čin (kromě těch, jejichž příprava je na základě zákona postižitelná sama o sobě, tj. není potřeba jednání pachatele postihovat prostřednictvím aplikace trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem). Aby byla možná aplikace

¹¹⁴ Zejména trestné činy podle ust. § 168 TZ, ust. § 185 TZ, ust. § 186 TZ, ust. § 187 TZ, a to ale jen v případech, kdy bude předmětem trestného činu dítě mladší patnácti let. Je vyloučen i jednočinný souběh s kvalifikovanými skutkovými podstatami těchto trestných činů, pokud dojde k těžké újmě na zdraví nebo smrti oběti (tam, kde s těmito následky zákon pracuje).

¹¹⁵ Mladistvým je analogicky podle ust. § 2 odst. 1 písm. c) ZSVM ten, kdo v inkriminované době dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.

tohoto trestného činu, nesmí ke spáchání plánovaného sexuálního jednání dojít, a to ani do stadia pokusu.

Trestná činnost pachatelů, k níž kontaktování dítěte mladšího patnácti let směřuje (spáchání některého sexuálně motivovaného trestného činu), nicméně často do stadia pokusu dospěje či je dokonce pachatelem dokonána. Proto bude dále okrajově pojednáno o sexuálních trestných činech (vyjma právě rozebraného trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem), (i) které lze spáchat na dětech prostřednictvím internetu nebo (ii) pro jejichž spáchání je internet jen pomocným nástrojem, tj. byť jeho příprava započne na internetu, dojde k jeho pokusu či dokonání v reálném prostředí.

Za spáchání trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem hrozí jeho pachateli trest odnětí svobody až na dva roky, jedná se proto v souladu s ust. § 14 odst. 2 TZ o přečin.

Zavedení trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem mělo za cíl přispět k trestněprávnímu postihu pachatelů, kteří se snažili dítě mladší patnácti let vylákat k osobní schůzce s cílem spáchat na něm některý sexuálně motivovaný trestný čin. Důvodem, proč v některých případech ke spáchání sekundárního trestného činu v konečně fázi nedojde, může být např. strach dítěte mladšího patnácti let z osobní schůzky s agresorem, odhalení jednání pachatele ze strany rodičů dítěte mladšího patnácti let, odhalení jednání pachatele ze strany cizích třetích osob, nejistota a strach samotného pachatele, odmítnutí pachatele ze strany dítěte mladšího patnácti let aj.

Následující tabulka vycházející ze statistik Policie České republiky ukazuje, kolik skutků klasifikovaných jako trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem bylo od jeho zavedení do 31. 8. 2022 registrováno.

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	1–8/2022
Hl. m. Praha	66	53	56	78	92	102	105	14	7
Středočeský kraj	32	28	30	43	52	64	43	7	3
Jihočeský kraj	15	32	12	45	46	54	26	4	1
Plzeňský kraj	3	8	27	14	42	25	36	0	5
Karlovarský kraj	3	7	6	10	12	19	16	3	2
Ústecký kraj	27	34	22	34	40	56	76	5	8
Liberecký kraj	20	15	22	24	32	23	44	1	2

Královéhradecký kraj	19	25	26	39	60	55	29	3	2
Pardubický kraj	10	16	12	18	24	30	30	1	0
Kraj Vysočina	19	11	21	23	37	42	45	3	3
Jihomoravský kraj	47	32	52	32	79	117	90	2	3
Zlínský kraj	12	13	25	31	31	44	24	1	3
Olomoucký kraj	4	15	14	35	22	31	33	2	4
Moravskoslezský kraj	20	22	35	63	80	66	50	2	5
ČR celkem	297	311	360	489	649	728	647	48	48

Tabulka č. 1 – Porovnání registrovaných trestných činů navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle ust. § 193b TZ v jednotlivých krajích od roku 2014 do 31. 8. 2022

Zdroj: Policie České republiky

Ačkoli bylo za uvedenou dobu registrováno poměrně dost případů tohoto trestného činu, do fáze soudní dospěla jen hrstka.¹¹⁶

Těžko hodnotit, zda zveřejnění dokumentárního filmu *V síti* přispělo k (výraznému) poklesu páčání kybergroomingu, či nikoli. Tento dokumentární film byl uveden do kin dne 27. 2. 2020 a dle výše připojené tabulky zaznamenala Policie České republiky razantní pokles registrace trestného činu dle ust. § 193b trestního zákoníku až v roce 2021. Dle mého pocitu se přinejmenším česká společnost (jak policejní orgán a státní zastupitelství, tak široká veřejnost) od té doby začala více o tato protiprávní jednání zajímat. Jednání pachatelů zobrazených v dokumentu *V síti* začala být prověřována, vyšetřována, stíhána a souzena, čímž dle mého názoru došlo alespoň v nepatrném rozsahu k onomu kýženému a žádoucímu efektu – poklesu jejich páčání. Samozřejmě nelze uzavřít, že pokles registrací tohoto trestného činu nutně musí odpovídat i skutečnému poklesu kybergroomingových útoků, ale mám za to, že je tento poměr víceméně úměrný a odpovídající. Dle dat uvedených v tabulce 1 tak nebyla naplněna ani predikce některých odborníků, kteří předpokládali nárůst kybergroomingových útoků v období pandemie SARS-CoV-2.¹¹⁷

¹¹⁶ Viz statistika ve 4. kapitole této práce.

¹¹⁷ JIRSA, L. *Predátoři v období pandemie nespí. Narostl i počet případů sexuálního násilí na dospělých* [online]. 15. 3. 2021 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/predatori-v-obdobi-pandemie-nespi-naopak-ohrozeni-vzrusta.A210311_150812_ln_domov_liluj.

K vyšetřování nejen trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem a k používání různých metod k odhalení a dopadení agresora blíže pojednává kapitola 3 této práce.

2.1.2. Obchodování s lidmi

§ 168

Obchodování s lidmi

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito

a) jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,

[...] anebo

kdo kořistí z takového jednání,

bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

[...]

(6) Příprava je trestná.

Ačkoli je trestný čin obchodování s lidmi zařazen do hlavy II, dílu 1 TZ, tedy mezi trestné činy proti svobodě, nelze ho v souvislosti se sexuálními trestnými činy páchanými na dětech opomenout. Sama důvodová zpráva¹¹⁸ k trestnému činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ) na obchodování s lidmi odkazuje, když uvádí, že v případě onoho jiného sexuálně motivovaného činu podle ust. § 193b TZ „*může jít například o trestný čin obchodování s lidmi*“.¹¹⁹ Přestože lze jednoznačně souhlasit s tím, že obchodování s lidmi (konkrétně ust. § 168 odst. 1 písm. a) TZ, případně vč. alinei druhé daného ustanovení)¹²⁰ je sexuálně motivovaný trestný čin, již nelze souhlasit s tím, že tento trestný čin je právě tím *jiným sexuálně motivovaným trestným činem podle*

¹¹⁸ VLÁDA. Důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 105/2013 Sb., č. 141/2014 Dz.

¹¹⁹ Obdobně ČIHÁKOVÁ, L., LOBOTKA, A. *Kybergrooming – nová skutková podstata v trestním zákoníku*. Státní zastupitelství, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, 13(1), str. 25.

¹²⁰ Není samozřejmě vyloučeno, aby docházelo k jeho kombinaci s jinými odst. a písmeny předmětného ustanovení.

ust. § 193b TZ, *in fine*. Přijmeme-li totiž logickou úvahu Ščerby¹²¹, kterou mimo jiné podporuje právě samotný bod 19 preambule Směrnice EPaR, tedy že dikce ustanovení o trestném činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem má postihovat přípravu sexuálních trestných činů, k nimž navazování nedovolených kontaktů směřuje a jejichž příprava jinak postižitelná není, nelze tvrdit, že *jiným sexuálně motivovaným trestným činem* je možné rozumět např. trestný čin obchodování s lidmi, když ten je ve všech svých skutkových podstatách postižitelný již ve stadiu přípravy. Lze tedy uzavřít, že postih přípravy trestného činu obchodování s lidmi podle ust. § 168 odst. 1 písm. a) TZ, případně vč. alinei druhé v kombinaci s ust. § 168 odst. 6 TZ bude mít ve spojení s ust. § 20 odst. 1 a § 14 odst. 3 TZ přednost před použitím ust. § 193b TZ. Jak již bylo uvedeno výše, trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem má subsidiární povahu k těm trestným činům, u nichž nelze postihovat jejich přípravu a jejich jednočinný souběh je vyloučen.

Trestný čin obchodování s lidmi je rozdělen na dvě základní skutkové podstaty, a to podle předmětu útoku. Dítě jako předmět útoku je chráněno prostřednictvím první skutkové podstaty (odst. 1 citovaného ustanovení). Pro účely této práce je významný zejména jeho odst. 1 písm. a) vč. alinei druhé, které postihuje sexuálně motivované jednání.

Objektem trestného činu obchodování s lidmi je osobní svoboda člověka v širším slova smyslu, tedy svoboda rozhodování v různých sférách života jedince.

Pachatelem (subjektem) trestného činu obchodování s lidmi může být kromě jakékoli trestněprávně odpovědné fyzické osoby i osoba právnická¹²².

Obětí je v tomto případě dítě, tedy jakákoli osoba mladší osmnácti let¹²³.

Subjektivní stránka daného trestného činu spočívá v úmyslném zaviněném jednání pachatele. Je však podstatné, aby se úmysl pachatele vztahoval jak k primárnímu jednání spočívajícímu v přiměnění, zlákáání, najmutí apod. dítěte, tak současně i k navazujícímu sexuálnímu účelu (v kontextu této práce k účelu uvedenému v ust. § 168 odst. 1 písm. a) TZ). Kalvodová¹²⁴ dodává, že „[p]ostačí i úmysl nepřímý, tj. pachatel

¹²¹ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020, str. 1581.

¹²² Srov. ust. § 7 TOPO.

¹²³ Srov. ust. § 126 TZ.

¹²⁴ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. Op. cit., str. 1406.

musí být alespoň srozuměn, respektive smířen s tím, že jeho jednání vůči poškozené osobě povede, respektive má vést k užití této osoby k některému z uvedených účelů.“

Pokud je popsané jednání vůči dítěti pácháno v úmyslu, aby bylo dítě užito k prostituci, bude se stále jednat o trestný čin obchodování s lidmi podle ust. § 168 odst. 1, odst. 3 písm. d) TZ, nikoli o trestný čin kuplířství podle ust. § 189 TZ. Skutková podstata obchodování s lidmi podle ust. § 168 odst. 3 písm. d): *spáchá-li takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci, je totiž vůči kuplířství ve vztahu speciality.*¹²⁵ Mezi těmito trestnými činy tedy není možný jednočinný souběh.

Spáchání trestného činu obchodování s lidmi je postihováno trestem odnětí svobody na dva roky až deset let v základní skutkové podstatě, v kvalifikované pak až na osmnáct let.

2.1.3. Znásilnění

Jedním z nejzávažnějších¹²⁶ sexuálních trestných činů, který lze (nejen) v souvislosti s kontaktováním dětí prostřednictvím internetu spáchat, je trestný čin znásilnění (ust. § 185 TZ). Podle Ščerby¹²⁷ představuje tento trestný čin „*nejzávažnější formu útoku na lidskou důstojnost v sexuální oblasti, respektive na právo člověka se svobodně rozhodovat o svém pohlavním životě*“. Podle statistik se jedná za rok 2021 zároveň o nejčastěji registrovaný sexuální trestný čin v České republice.¹²⁸

§ 185

Znásilnění

(1) Kdo jiného násilím nebo pohnutkou násilí nebo pohnutkou jiné těžké újmy¹²⁹ donutí k pohlavnímu styku, nebo

kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti,

bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

¹²⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 439/2016.

¹²⁶ Tento závěr lze učinit v důsledku srovnání trestních sazeb, které se vážou k jednotlivým sexuálními trestným činům.

¹²⁷ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. Op. cit., str. 1515.

¹²⁸ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality za rok 2021* [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>.

¹²⁹ K pojmu jiná těžká újma viz kapitola 2.1.4. o sexuálním nátlaku.

[...]

b) na dítěti, [...].

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,

[...]

(5) Příprava je trestná.

Jedná se o trestný čin, u kterého je postižitelná jeho příprava ve všech kvalifikovaných skutkových podstatách, proto se ve vztahu k němu nikdy subsidiárně neuplatní ustanovení o trestném činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ).

Ačkoli může být obětí znásilnění kdokoli bez ohledu na věk či pohlaví, pro účely této práce bude trestný čin znásilnění rozebrán co do jeho spáchání na dětech, resp. na dětech mladších patnácti let. V obou případech se jedná o kvalifikovanou skutkovou podstatu. Na tyto oběti se zaměřuje ustanovení odst. 2 písm. b), resp. odst. 3 písm. a) daného trestného činu, byť není samozřejmě vyloučeno, aby docházelo k jejich kombinaci (počínaje odst. 2) s jinými odstavci a písmeny¹³⁰.

Ve vztahu k dětem je z mého pohledu zejména významná alinea druhá v odst. 1 citovaného ustanovení, neboť dle mého názoru nejčastějším způsobem spáchání znásilnění na dětech není vůči nim učiněné násilí nebo pohrůžka násilí či jiné těžké újmy, nýbrž právě využití jejich bezbrannosti. Mnohdy se jedná o děti nízkého věku, u kterých jde o tzv. psychickou bezbrannost (jež je výsledkem objektivních okolností), tedy o případ, kdy „oběť sice vnímá okolní svět, avšak není schopna vyhodnotit podstatu a význam jednání pachatele, které směřuje k vykonání pohlavního styku.“¹³¹ Ve světle ustálené judikatury však o stav bezbrannosti nejde u osoby, „která je sice nezletilá, ale natolik fyzicky a duševně vyspělá, že je schopna pochopit jednání pachatele a svůj případný nesouhlas s tímto jednáním dát dostatečně zřetelně najevo.“¹³² Obdobně tak uzavírá Nejvyšší soud ČR¹³³, dle kterého „nelze stavem bezbrannosti bez dalšího

¹³⁰ Např. trestný čin znásilnění spáchaný na dítěti (starším patnácti let) za pomoci zbraně bude kvalifikován jako trestný čin podle ust. § 185 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 2 písm. c) TZ, přičemž právě odst. 2 písm. c) pracuje se způsobem útoku ve formě zbraně.

¹³¹ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. Op. cit., str. 1519.

¹³² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 1994, sp. zn. 3 To 105/93.

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2019, sp. zn. 15 Tdo 1154/2019.

rozumět nedostatek věku poškozené osoby,“ neboť „za bezbrannost ve smyslu ustanovení § 185 tr. zákoníku je třeba posuzovat stav, kdy poškozený subjekt nemá možnost, schopnost nebo způsobilost se vůči takovému jednání ohradit.“

Rovněž při posuzování, zda pachatel svým jednáním spáchal trestný čin znásilnění, nebo trestný čin pohlavního zneužití podle ust. § 187 TZ (který bude rozebrán dále v kapitole 2.1.5. této práce), je potřeba vycházet právě z toho, zda byla použita některá z forem donucení nebo zneužitá bezbrannost oběti. Výše uvedené judikатурní závěry o bezbrannosti dítěte zde platí stejně. Ščerba¹³⁴ k tomu dodává, že nelze jednoznačně určit věkovou hranici dítěte, která by prolamovala jeho bezbrannost. Bude totiž vždy záležet na rozumových schopnostech dítěte vč. jeho fyzické a psychické vyspělosti, a současně na dalších okolnostech, které by mohly mít vliv na odmítnutí pachatele a vyjádření nesouhlasu se sexuálním jednáním. Jak správně dodává, k objasnění otázky bezbrannosti dítěte bude zpravidla potřeba znaleckého zkoumání. Na základě výsledků takového zkoumání by měl soud učinit závěr o tom, zda se jednalo o trestný čin znásilnění za využití bezbrannosti dítěte (ust. § 185 odst. 1 alinea druhá v kombinaci s odst. 3 písm. a), případně s odst. 2 písm. b) TZ), nebo o trestný čin pohlavního zneužití (ust. § 187 TZ).

Objektem trestného činu znásilnění u dětí starších patnácti let je zajištění svobody v rozhodování o pohlavním životě, v případě dětí mladších patnácti let pak zároveň i zájem na jejich správném mravním, psychickém i tělesném vývoji.

Pachatelem znásilnění může být kromě jakékoli trestněprávně odpovědné fyzické osoby i osoba právnická¹³⁵.

Obětí mohou být děti mladší i starší patnácti let, přičemž zákon ukládá za znásilnění dětí mladších patnácti let vyšší trestní sazbu (trest odnětí svobody v délce trvání pět až dvanáct let).

Trestný čin znásilnění lze spáchat pouze úmyslně. V této souvislosti je zajímavé, že nedojde k naplnění subjektivní stránky trestného činu znásilnění v případě, kdy by si např. pachatel myslel, že dítě pouze předstírá, že nesouhlasí s pohlavním stykem. V takovém případě by se jednalo o skutkový omyl negativní, a vzhledem k tomu, že by zde chyběl úmysl ke spáchání znásilnění, nebyly by naplněny všechny jeho znaky.

¹³⁴ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. Op. cit., str. 1521.

¹³⁵ Srov. ust. § 7 TOPO.

Jednání pachatele by tak bylo posuzováno jako trestný čin pohlavního zneužití podle ust. § 187 TZ.

Za spáchání trestného činu znásilnění je možno uložit pachateli v základní skutkové podstatě trest odnětí svobody na šest měsíců až pět let, v nejzávažnější kvalifikované skutkové podstatě pak až na osmnáct let.

2.1.4. Sexuální nátlak

Velmi často se vyskytujícím sexuálně motivovaným jednáním je obnažování nebo pohlavní sebeukájení. Ve vztahu k dětem může toto jednání vyvstat v souvislosti s několika trestnými činy, z nichž nejtypičtějším bude trestný čin sexuálního nátlaku, a to v několika možných variantách, zejména pak:

- dle ust. § 186 TZ, a to v kvalifikované skutkové podstatě podle odst. 3 písm. a) ve spojení s odst. 1 alinea první nebo druhá (týká se dětí starších patnácti let);
- dle ust. § 186 TZ, a to v kvalifikované skutkové podstatě podle odst. 3 písm. a) ve spojení s odst. 2 (týká se dětí starších patnácti let);
- dle ust. § 186 TZ, a to v kvalifikované skutkové podstatě podle odst. 5 písm. a) ve spojení s odst. 1 alinea první nebo druhá (týká se dětí mladších patnácti let);
- dle ust. § 186 TZ, a to v kvalifikované skutkové podstatě podle odst. 5 písm. a) ve spojení s odst. 2 (týká se dětí mladších patnácti let).

§ 186

Sexuální nátlak

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti,

bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*

a) *na dítěti, [...]*

(5) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,*

a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let, [...].*

(7) *Příprava je trestná.*

Všimněme si, že skutková podstata trestného činu sexuálního nátlaku v sobě v odst. 1 zahrnuje již znaky skutkové podstaty vydírání (ust. § 175 TZ), přičemž ji rozšiřuje o konkrétní sexuálně motivované chování.¹³⁶ Je tedy vyloučen jednočinný souběh trestného činu sexuálního nátlaku a trestného činu vydírání, a to právě z důvodu subsidiarity trestného činu vydírání.

Tento trestný čin rozlišuje ve vztahu k dětem dva předměty útoku, a to děti jako osoby mladší osmnácti let (ust. odst. 3 písm. a) a děti mladší patnácti let (ust. odst. 5 písm. a). Příprava trestného činu sexuálního nátlaku na dítěti mladším osmnácti let, ale starším patnácti let je dle tohoto ustanovení nepostižitelná. Stejně tak je nepostižitelná příprava jednání dle odst. 2 na dětech i dětech mladších patnácti let, a to na rozdíl od přípravy ke spáchání tohoto trestného činu na dítěti mladším patnácti let podle odst. 1¹³⁷.

V této souvislosti lze považovat za nešťastnou, resp. nedokonalou formulaci uváděnou mnoha autory ke spojení „*jiný sexuálně motivovaný trestný čin*“ uvedenému v ust. § 193b TZ. Dle nich v případě onoho jiného sexuálně motivovaného činu podle ust. § 193b TZ „*může jít například o trestný čin [...] sexuálního nátlaku*“.^{138, 139, 140} Přes skutkovou podstatu trestného činu dle ust. § 193b TZ lze postihnout jednání pachatele ve vztahu k dětem mladším patnácti let pouze podle ust. § 186 odst. 2 TZ. Jak již bylo řečeno výše v kapitole 2.1.1. této práce, podstatou trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ust. § 193b TZ je postih přípravy těch sexuálně

¹³⁶ ŠÁMAL, P., ŠÁMALOVÁ, M. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1851.

¹³⁷ Ust. § 186 odst. 1, odst. 5 písm. a) TZ ve spojení s ust. § 20 odst. 1 a § 14 odst. 3 TZ.

¹³⁸ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 105/2013 Sb., č. 141/2014 Dz.

¹³⁹ ČIHÁKOVÁ, L., LOBOTKA, A. *Kybergrooming – nová skutková podstata v trestním zákoníku*. Státní zastupitelství, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, 13(1), str. 25.

¹⁴⁰ JELÍNEK, J. *Novela trestních předpisů 2014. Kriminalistika*. 2015, 48(1), str. 5.

motivovaných trestných jednání, která jako taková nelze ve stadiu jejich přípravy postihnout. Přitom sexuální nátlak dle ust. § 186 odst. 1 TZ spáchaný na dítěti mladším patnácti let lze postihnout podle ust. § 186 odst. 1, odst. 5 písm. a) ve spojení s ust. § 20 odst. 1 a § 14 odst. 3 TZ (jedná se o zvlášť závažný zločin). Pokud jde o sexuální nátlak spáchaný na dítěti mladším osmnácti let, ale starším patnácti let, jeho přípravu nelze postihnout za pomoci ust. § 186 TZ, nicméně ani za subsidiárního použití ust. § 193b TZ, neboť předmětem útoku dle ust. § 193 TZ může být jen dítě mladší patnácti let, nikoli starší patnácti let. Jsem tedy názoru, že v případě formulace „*jiný sexuálně motivovaný trestný čin*“ půjde o trestný čin sexuálního nátlaku jen v případě jednání dle odst. 2. Subsidiární povaha ust. § 193b TZ se tedy v případě sexuálního nátlaku uplatní pouze omezeně.

První základní skutkovou podstatou (odst. 1 alinea první) je donucení osoby – dítěte staršího nebo mladšího patnácti let (čímž se ve spojení s odst. 3 písm. a) nebo odst. 5 písm. a) dostáváme do kvalifikované skutkové podstaty) – ke konkrétnímu sexuálnímu chování násilím, pod pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy, nebo (odst. 1 alinea druhá ve spojení s odst. 3 písm. a) nebo odst. 5 písm. a) přiměnění dítěte staršího nebo mladšího patnácti let ke zmíněnému chování za zneužití jeho bezbrannosti.

Ust. odst. 2 citovaného ustanovení, jež je další samostatnou základní skutkovou podstatou trestného činu sexuálního nátlaku, postihuje mírnější formy jednání pachatele v případech, kdy pachatel zneužije závislosti osoby – dítěte (v případě dětského předmětu útoku se opět dostáváme do kvalifikované skutkové podstaty), nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

V praxi si lze ve vztahu k dětem představit výskyt všech třech forem přiměnění. V prvním případě lze uvažovat např. o tom, že pohrůzkou jiné těžké újmy bude zveřejnění (dříve pachateli) zaslaných obnažených fotografií dítěte na sociálních sítích nebo jinde na internetu, jejich rozeslání přátelům dítěte či rodičům dítěte apod. Mám za to, že k takovým situacím dochází v případě kybergroomingu poměrně často.

Dle ustálené a značně bohaté judikatury je za *jinou těžkou újmu* považováno např. i vyhrožování pachatele oběti tím, že zveřejnění její erotické fotografie za účelem, aby ji donutil k sebeukájení a/nebo obnažování. Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 612/2011 konstatoval, že „*[p]ři posuzování, zda jde o pohrůžku jinou těžkou újmu, je třeba přihlížet též např. k závažnosti možného narušení*

osobních, rodinných, pracovních či podnikatelských nebo jiných vztahů poškozeného pro případ uskutečnění učiněné pohrůžky, k individuálním rysům osoby poškozeného, k intenzitě ovlivnění jeho psychického stavu apod., neboť dopad stejné pohrůžky může být podle její povahy u různých poškozených odlišný.“¹⁴¹ V citovaném usnesení soud zároveň uvedl, že formu nátlaku spočívající v pohrůžce zveřejnění erotických fotografií lze považovat za významný zásah do osobního života oběti, v jehož důsledku je naplněn zákonný znak trestného činu vydírání spočívající v pohrůžce jinou těžkou újmou. V usnesení ze dne 30. 10. 2014, č. j. 8 Tdo 1084/2014-66 pak upřesnil, že „[j]inou újmou je např. narušení sexuální integrity“ a že „[p]ohrůžka zveřejnění intimních fotografií poškozeného skutečně může být pohrůžkou jiné těžké újmy ve smyslu § 175 odst. 1 tr. zákoníku.“^{142, 143} V této souvislosti je vhodné zdůraznit, že v případě vyhrožování dítěti zveřejněním jeho intimních materiálů se agresor zároveň dopouští trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 odst. 1 TZ, resp. odst. 3 v případech, kdy by těmto svým výhrůžkám ve skutečnosti dostal (a dopustil se tak trestného činu sexuálního nátlaku ve stadiu pokusu).

Ve vztahu k jednání pachatele, který využívá svého postavení nebo závislosti dítěte, si lze představit např. situaci, kdy k předmětnému jednání přiměje dítě jeho učitel, vychovatel z dětského tábora, otčím a další osoby. Dítě, byť mu není vyhrožováno násilím ani jinou těžkou újmou, může vůči takové osobě cítit jakousi povinnost nebo naopak vysokou důvěru vyplývající právě z postavení této osoby vůči dítěti. Dítěti může takový člověk např. namluvit, že fotografie potřebuje pro účely pedagogické, pro osobní potřeby, které jsou velmi důležité pro to, aby se agresor cítil dobře a byl následně na dítě milý apod.

Sexuální nátlak ve smyslu trestního zákoníku v sobě jen v některých případech zahrnuje nutnost fyzického (tělesného) kontaktu mezi pachatelem a obětí. Jeho častá podoba spočívá v tom, že pachatel jednání oběti (obnažování, sebeukájení apod.) jen přihlíží a pozoruje ho, aby se sám sexuálně vzrušoval, aniž by se na jednání dítěte jakkoli podílel (často v takových případech sám masturbuje).

Ve vztahu k právě uvedenému i k dikci ustanovení o trestném činu sexuálního nátlaku se nabízí otázka, zda je trestné i jednání spočívající v onanii pachatele

¹⁴¹ Shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1084/2014-66, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2015, č. j. 3 Tdo 883/2015-34.

¹⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1579/2018.

¹⁴³ Uvedené závěry jsou použitelné i na speciální formu vydírání specifikovanou v dikci sexuálního nátlaku.

před dítětem, případně jeho obnažování se nebo jiné srovnatelné chování. Takové jednání by mohlo být považováno za trestněprávně postižitelné tehdy, kdy by k observaci bylo dítě pachatelem nuceno, a to na základě ust. § 175 TZ upravující trestný čin vydírání. Jak totiž vysvětluje Ščerba¹⁴⁴, „[o] sexuální nátlak nepůjde v těch případech, kdy pachatel oběť donutí k tomu, aby sledovala jeho vlastní pohlavní sebeukájení, obnažování či jiné srovnatelné chování, neboť skutková podstata v § 186 odst. 1 předpokládá, že pachatel k těmto aktivitám donutí ‚jiného‘, tedy osobu odlišnou od pachatele.“ Také by se dalo uvažovat o naplnění skutkové podstaty trestného činu ohrožování výchovy dítěte dle ust. § 201 trestního zákoníku.

Objektem trestného činu sexuálního nátlaku je osobní svoboda člověka při rozhodování o jeho pohlavním životě a zároveň ochrana lidské důstojnosti před některými formami ponižování.

Pachatelem (subjektem) trestného činu sexuálního nátlaku může být kromě jakékoli trestněprávně odpovědné fyzické osoby i osoba právnická¹⁴⁵.

Obětí je v tomto případě (pokaždé v kvalifikované skutkové podstatě) dítě mladší osmnácti anebo dítě mladší patnácti let.

Pro naplnění subjektivní stránky trestného činu sexuálního nátlaku je potřeba úmyslu jednajících osoby. Ve vztahu k první základní skutkové podstatě je nutné, aby pachatel vědomě překonával vážně míněný nesouhlas oběti. K naplnění druhé základní skutkové podstaty je potřeba, aby byl pachatel minimálně srozuměn s tím, že definovaného sexuálního jednání oběti dosahuje právě z důvodu svého postavení a z něj vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

V případě, kdy by pachatel přiměl dítě starší patnácti let¹⁴⁶ k uvedeným sexuálním praktikám, avšak takové dítě by ve skutečnosti onomu požadavku vyhovělo zcela dobrovolně (např. z důvodu skutečné náklonosti k pachateli apod.), bylo by jeho jednání hodnoceno jako pokus trestného činu sexuálního nátlaku, neboť by se jednalo o pozitivní omyl skutkový.¹⁴⁷ Naproti tomu „[j]de-li u odstavce 2 o poměr vzniklý ze vzájemné

¹⁴⁴ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020, str. 1530.

¹⁴⁵ Srov. ust. § 7 TOPO.

¹⁴⁶ U dětí mladších patnácti let český právní řád zakazuje jakékoli sexuálně motivované jednání, byť by šlo ze strany takového dítěte o jednání dobrovolné, či dokonce vyžadované/iniciované.

¹⁴⁷ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. Op. cit., str. 1533.

*náklonnosti, nejde o trestný čin podle § 186 odst. 2, i když tu jinak závislost oběti nebo důvěryhodnost a vliv pachatele existuje.*¹⁴⁸

Za spáchání trestného činu sexuálního nátlaku ukládá zákon v základní skutkové podstatě trest odnětí svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákaz činnosti, v kvalifikované skutkové podstatě pak trest odnětí svobody nanejvýš na šestnáct let.

2.1.5. Pohlavní zneužití

Druhým nejčastěji registrovaným sexuálním trestným činem za rok 2021 v České republice je trestný čin pohlavního zneužití.¹⁴⁹ Nutno si však uvědomit, že na rozdíl od znásilnění, kterému v této souvislosti patří prvenství, je trestný čin pohlavního zneužití možné spáchat jen na dětech mladších patnácti let (tím se výrazně zvýší % spáchaných skutků vůči počtu potenciálních obětí).

§ 187

Pohlavní zneužití

(1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

[...]

(5) Příprava je trestná.

Objektivní stránka trestného činu pohlavního zneužití je rozdělena na dvě možná jednání, a to na vykonání soulože s dítětem mladším patnácti let, anebo na jiné pohlavní zneužití takového dítěte. Výklad pojmů *soulož* a *jiný způsob pohlavního zneužití* nenajdeme v zákoně, ale v judikatuře. Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1549/2014¹⁵⁰, definuje soulož (coitus) jako „*spojení*

¹⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. Op. cit., str. 1856.

¹⁴⁹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality za rok 2021* [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>.

¹⁵⁰ Citované usnesení se vztahuje k trestnému činu znásilnění dle ust. § 185 trestního zákoníku, definice soulože je nicméně použitelná i v případě pohlavního zneužití.

pohlavních orgánů muže a ženy“¹⁵¹ a konkretizuje, že „[p]ři souloži fakticky dochází k tomu, že mužský pohlavní úd vnikne do pohlavního orgánu (vagíny, pochvy) ženy. To znamená, že oba tyto orgány se spolu spojí v jednom okamžiku. Postačí, že došlo i jen k částečnému zasunutí pohlavního údu muže do pochvy ženy. Přitom nemusí ani dojít k porušení panenské blány.“ V usnesení ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 3 Tdo 550/2009¹⁵² Nejvyšší soud ČR naopak definuje jiný způsob pohlavního zneužití tak, že pod tímto pojmem je „třeba rozumět pohlavní zneužívání v jiné formě než souloži, a to v podobě takových zásahů do pohlavní sféry osoby mladší než 15 let, jako je např. orální pohlavní styk, ohmatávání pohlavních orgánů, popřípadě i jiné formy ukájení pohlavního pudu na těle této osoby či na žádost pachatele na jeho vlastním těle. Tento jiný způsob pohlavního zneužívání přitom nemusí spočívat v natolik intenzivním zásahu do pohlavní sféry poškozeného, jakým je vykonání soulože“.

Za pohlavní zneužití lze považovat i ve své podstatě mírnější formy sexuálního kontaktu s dítětem mladším patnácti let, jako je např. osahávání dítěte na intimních místech přes oblečení,¹⁵³ nikoli však jednorázové letmé dotyky přes oděv.¹⁵⁴

Panuje rozpor v tom, zda jde o trestný čin pohlavního zneužití dítěte v situaci, kdy iniciativa vzejde od dítěte mladšího patnácti let. S ohledem na chráněný objekt, jímž je v tomto případě mravní, psychický a tělesný vývoj dětí mladších patnácti let, Ščerba¹⁵⁵ uvádí, že iniciativa poškozeného nevyklučuje trestní odpovědnost pachatele, neboť tento trestný čin nechrání „pouze zájmy samotné osoby mladší patnácti let, ale zájmy společenské. Celá společnost má totiž zájem na důsledné ochraně příznivého tělesného a mravního vývoje dětí,“¹⁵⁶ a to i proti jejich vůli.¹⁵⁷ K potvrzení tohoto

¹⁵¹ Z uvedeného logicky plyne, že pachatelem a obětí pohlavního zneužití spáchaného formou soulože mohou být v každém konkrétním případě jen osoby opačného pohlaví.

¹⁵² Ačkoli se usnesení týká ust. § 242 odst. 1 trestního zákona, toto se plně obsahově shoduje s ust. 187 odst. 1 trestního zákoníku.

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 7. 2014, č. j. 8 Tdo 775/2014-24.

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 7. 2020, č. j. 8 Tdo 716/2020-367.

¹⁵⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, str. 611; srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 16. 11. 1929, sp. zn. Zm I 203/29.

¹⁵⁶ ŠVANDOVÁ, N. *Aktuální judikatura v případech pohlavního zneužívání*. Trestněprávní revue. 2013, roč. 12, č. 7/8, str. 174.

¹⁵⁷ Opačný názor zastává např. Ludmila Čírtková, viz ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, str. 165.

názoru jsem dospěla i ve své diplomové práci.¹⁵⁸ Zároveň dle Ščerby¹⁵⁹ není k dokonání pohlavního zneužití potřeba, „aby skutečně došlo k narušení tohoto vývoje.“ Podle Šámalových¹⁶⁰ „jde o důslednou ochranu všech osob mladších patnácti let před jakýmkoli útoky na jejich pohlavní nedotknutelnost.“

Pachatelem trestného činu pohlavního zneužití může být opět jakákoli trestněprávně odpovědná osoba včetně osoby právnické (*a contrario* ust. § 7 TOPO).

K naplnění subjektivní stránky je potřeba úmyslu pachatele, ať už přímého či nepřímého. Pachatel si musí být vědom toho, že soulož či jinou sexuální aktivitu vykonává s osobou mladší patnácti let.

Za spáchání trestného činu pohlavního zneužití je možné uložit pachateli v základní skutkové podstatě trest odnětí svobody od jednoho roku do osmi let, v kvalifikovaných skutkových podstatách pak až na osmnáct let.

Ke vztahu trestného činu pohlavního zneužití a navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ) lze toliko uvést, že trestný čin navazování nedovolených kontaktů bude ve vztahu k pohlavnímu zneužití dle ust. § 187 odst. 1 TZ použitelný subsidiárně. Ostatně navazování nedovolených kontaktů s dítětem ve své skutkové podstatě na ust. § 187 odst. 1 TZ přímo odkazuje. Naproti tomu je příprava kvalifikovaných skutkových podstat pohlavního zneužití (odst. 2 až 4) postižitelná již sama o sobě¹⁶¹.

Není vyloučen jednočinný souběh trestného činu pohlavního zneužití a trestného činu ohrožení výchovy dítěte (ust. § 201 TZ), jehož skutková podstata je kybergroomery často naplňována.

2.1.6. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

Dalším sexuálním trestným činem, který je možné v souvislosti se sexuálním predátorstvím vůči dětem spáchat, je trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 TZ. Jedná se zároveň o jeden z trestných činů, na který odkazuje přímo trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Níže bude

¹⁵⁸ HOLUBOVÁ, D. *Kriminalistické problémy vyšetřování sexuálních deliktů*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce doc. JUDr. Zdeněk Konrád, CSc., str. 81 a 87.

¹⁵⁹ ŠČERBA, F § 187 [Pohlavní zneužití]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 1.

¹⁶⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421*. Komentář. Op. cit., str. 1861.

¹⁶¹ Na základě ust. § 20 odst. 1, § 14 odst. 3 v kombinaci s ust. § 187 odst. 5 TZ.

vysvětleno, v jakých případech bude možné trestný čin podle ust. § 193b TZ v souvislosti s výrobou a jiným nakládáním s dětskou pornografií subsidiárně použít.

§ 192

Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

(1) Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

(2) Stejně bude potrestán ten, kdo prostřednictvím informační nebo komunikační technologie získá přístup k dětské pornografii.

(3) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, anebo

kdo kořistí z takového pornografického díla,

bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

[...]

Tento delikt má celkem tři základní skutkové podstaty. Všechny tři se přitom pojí k osobě dítěte, resp. k osobě, která se jako dítě jeví. Nejnovější odborné názory uvádí, že společným objektem všech tří forem jednání v rámci výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií je zájem na ochraně některých morálních hodnot spočívajících v odsuzování dětské pornografie. Na rozdíl od dřívějšího názoru, že objektem je ochrana dětí před jejich sexuálním zneužíváním (zneužíváním k pornografickým účelům),¹⁶² má být tento objekt v případě předmětného trestného činu až sekundárním.¹⁶³ Správnost citovaného názoru odůvodňuje Ščerba¹⁶⁴ dvěma skutečnostmi. Zaprvé, v pornografickém díle může vystupovat i osoba, která dítětem není, ale pouze se jako dítě jeví (hlasem, chováním, vzhledem apod.). Postačí tedy, pokud taková osoba vyvolá v publiku přesvědčení, že je osobou mladší osmnácti let. V takovém případě proto nebude ohroženo

¹⁶² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, str. 1891.

¹⁶³ ŠČERBA, F. § 192 [Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. Op. cit., marg. č. 2.

¹⁶⁴ Tamtéž.

určité dítě, nýbrž budou ohroženy již zmíněné morální hodnoty odsuzující dětskou pornografii jako takovou. Zadruhé, ochrana dítěte před pornografickým zneužíváním je chráněna za pomoci trestného činu podle ust. § 193 TZ, zneužití dítěte k výrobě pornografie. Uvedené odůvodnění se jeví jako zcela logické, proto s ním lze souhlasit. Ačkoli dřívější judikatura¹⁶⁵ potvrzuje původní smýšlení o chráněném objektu tohoto trestného činu, aktuální judikatura Nejvyššího soudu ČR¹⁶⁶ se již přiklání k názoru, že není vyloučen jednočinný souběh přečinů výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií dle ust. § 192 odst. 3 alinea první TZ a zneužití dítěte k výrobě pornografie dle ust. § 193 odst. 1 TZ. Jelikož jednočinný souběh není možný u trestných činů, kdy je jeden subsidiární nebo speciální vůči tomu druhému (takový poměr existuje pouze mezi skutkovými podstatami chránícími stejný zájem), lze logicky dovodit, že právě tím bylo judikaturou potvrzeno, že trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií má jiný primární objekt než trestný čin zneužití dítěte k výrobě pornografie.

Všechny tři základní skutkové podstaty trestného činu vyžadují úmysl.

Pachatelem deliktu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií může být jakákoli trestněprávně odpovědná osoba vč. osoby právnické (*a contrario* ust. § 7 TOPO). Vzhledem k tomu, že na základě výše řečeného není chráněným objektem sama osoba dítěte, může být pachatelem tohoto trestného činu i mladistvý. „*Nelze tedy uplatnit princip, že pachatelem činu (respektive účastníkem na něm) nemůže být osoba, na jejíž ochranu je dané ustanovení určeno, protože § 192 je určen na ochranu jiných (morálních) hodnot, na něž může dítě/mladistvý zaútočit stejně, jako to může udělat dospělý.*“¹⁶⁷

Za výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií hrozí pachateli v prvních dvou základních skutkových podstatách trest odnětí svobody až na dva roky, v základní skutkové podstatě dle odst. 3 na šest měsíců až tři léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci a v kvalifikovaných skutkových podstatách trest odnětí svobody až na osm let.

Z hlediska zneužívání dětí prostřednictvím internetu mohou v souvislosti s dětským materiálem pornografického¹⁶⁸ charakteru (ve formě fotografií, videí, živého

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1075/2017.

¹⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 271/2021.

¹⁶⁷ ŠČERBA, F. § 192 [Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. Op. cit., marg. č. 4.

¹⁶⁸ „*Za pornografické dílo lze považovat takové dílo, jehož jediným či stěžejním účelem je vyvolat nebo zvýšit sexuální vzrušení. Zpravidla se tak děje zobrazováním, popisem či jiným znázorňováním soulože nebo jiného pohlavního styku, masturbace nebo obnažených pohlavních orgánů. Pornografické dílo bývá také charakterizováno tak, že vtíravým způsobem podněcuje sexuální pud, překračuje podle převládajících*

představení apod.) být sexuálním predátorem spáchány různé kombinace trestných činů. Některé varianty už byly představeny v rámci výše zmíněných deliktů.

Předně si lze představit situaci, kdy agresor naváže s dítětem přes internet kontakt a vyzve ho (přesvědčí), bez použití jakékoli pohružky, aby mu pořídilo a zaslalo svoje obnažené fotografie, natočilo video, které bude vykazovat pornografické znaky, nebo si s ním dokonce např. zavolalo přes Skype s použitím webkamery, a v rámci videohovoru po něm bude vyžadovat představení pornografického charakteru. V takovém případě by byly naplněny znaky trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie podle ust. § 193 TZ (o němž bude blíže pojednáno v kapitole 2.1.7. této práce) i trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 TZ. Pokud by však pachatel dítěte přesvědčil k zaslání fotografií a videí s pornografickým charakterem, které dítě již dříve pořídilo, byl by odpovědný jen za trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 odst. 1 TZ), neboť by vzniklou dětskou pornografií pouze přechovával. Až případně v momentě jejího zpřístupnění jiné osobě či jejího rozeslání by byl odpovědný za citovaný trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií dle ust. § 192 odst. 3 TZ. Pokud pachatel získá od dítěte přístup k jeho pornografickému materiálu uloženému např. na internetovém úložišti, resp. dítě mu takový materiál na jeho žádost zpřístupní, spáchá trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 odst. 2 TZ.

V případě, že dítě starší patnácti let zašle pachateli fotografie nebo video pornografického charakteru, bude odpovědné za trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií dle ust. § 192 odst. 3 TZ, neboť – jak již bylo řečeno výše – objektem tohoto deliktu není ochrana dítěte, nýbrž zájem na eliminaci dětské pornografie. Predátor bude současně odpovědný za návod¹⁶⁹ k tomuto trestnému činu, pokud kompromitující materiál nezašle dítě z vlastní iniciativy. Pokud tak učiní dítě mladší patnácti let, bude nutné uplatnit konstrukci nepřímého pachatelství¹⁷⁰ predátora k uvedenému trestnému činu, neboť trestně neodpovědné dítě bude v tomto ohledu živým

názorů ve společnosti uznávané hranice sexuální slušnosti, uráží neakceptovatelným způsobem cit pro sexuální slušnost a vyvolává pocit studu [...]. Při takovém vymezení pak test pornografické povahy díla spočívá na posouzení, zda celkový dojem díla způsobuje morální pohoršení osobě s běžným citěním.“ Viz ŠČERBA, F. § 191 [Šíření pornografie]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. Op. cit., marg. č. 3–4. Shodně pak usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 7. 2021, č. j. 7 Tdo 629/2021-848.

¹⁶⁹ Ust. § 24 odst. 1 písm. b) TZ.

¹⁷⁰ Ust. § 22 odst. 2 TZ.

nástrojem ke spáchání trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (opět pouze v případě, že ono samo nebude iniciátorem jednání).¹⁷¹

V této souvislosti je důležité představit i pojem *sexting*, který se vším právě popsaným jednáním úzce souvisí. Sexting je jev spočívající v produkci a distribuci sexuálně explicitního obsahu prostřednictvím komunikačních technologií.¹⁷² Jakékoli zasílání materiálů se sexuálním obsahem mezi dítětem a sexuálním predátorem vykazuje znaky sextingu. Ke spáchání trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií za pomoci sextingu dojde právě např. v případech, kdy dítě zašle agresorovi pornografický materiál zachycující jeho osobu. Pokud v rámci sextingové komunikace nedojde k zasílání materiálů, ale agresor zůstane „jen u slov“, bude jeho jednání z právního hlediska hodnoceno jako trestný čin ohrožování mravní výchovy dítěte dle ust. § 201 TZ.

Některé zdroje uvádí, že sexting probíhá prostřednictvím mobilního telefonu¹⁷³. Budeme-li uvažovat o sextingu pomocí SMS nebo MMS zpráv, lze tento prostředek dle mého názoru považovat již za vcelku překonaný. Lidé v dnešní době však využívají mobilní telefon ve velké míře jako hardware pro komunikaci prostřednictvím sociálních sítí a komunikačních platforem (instamessengery, aplikace pro sdílení obsahu a další).

V druhé variantě pachatel opět bez použití pohrůžky přesvědčí dítě k tomu, aby se během videohovoru svléklo, a bez jeho vědomí si následně pořídí jeho fotografie (pomocí funkce printscreen, vyfotografováním obrazovky fotoaparátem apod.). V tomto momentě se predátor dopustí rovněž trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie, a to v souběhu s trestným činem výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií, neboť on sám byl v tomto případě tím, kdo dětský pornografický materiál vyrobil.

O souvislosti trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií a trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem bude možno uvažovat pouze v případech, kdy by ke spáchání trestného činu podle ust. § 192 TZ došlo až při nebo po osobní schůzce dítěte s predátorem, resp. by k němu při nebo po takové schůzce

¹⁷¹ ŠČERBA, F. § 192 [Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. 1. Op. cit., marg. č. 44.

¹⁷² WALKER, S., SANCI, L., TEMPLE-SMITH, M. *Sexting: Young Women's and Men's Views on Its Nature and Origins*. *Journal of adolescent health* [online]. NEW YORK: Elsevier, 2013, 52(6), 697–701. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: doi:10.1016/j.jadohealth.2013.01.026.

¹⁷³ ESPEJO, R. *Sexting*. Greenhaven Publishing LLC, 2015, str. 7; MERKIN, D. L. *The SAGE International Encyclopedia of Mass Media and Society*. USA: SAGE Publications, 2019, str. 1555.

(případně během ní) mělo dojít. Pokud sexuální predátor bude vyrábět dětskou pornografii a/nebo s ní nakládat, aniž by se s dítětem předtím setkal nebo měl v úmyslu se setkat, bude se jednat čistě o jednání podle ust. § 192 TZ bez souvislosti s ust. § 193b TZ – trestným činem navazování nedovolených kontaktů s dítětem.

2.1.7. Zneužití dítěte k výrobě pornografie

V souvislosti se sexuálním predátorstvím může pachatel spáchat rovněž trestný čin zneužití dítěte k výrobě pornografie podle ust. § 193 TZ.

§ 193

Zneužití dítěte k výrobě pornografie

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

[...].

Ačkoli se může stát, že agresor např. přiměje nebo zláká dítě, aby se vyfotilo obnažené, a následně se taková fotografie nikdy nedostane do agresorovy dispoziční sféry (nikdy ji neuvidí ani nebude mít jakkoli k dispozici), častější budou jistě případy, kdy se do jeho dispoziční sféry dostane. Trestný čin zneužití dítěte k výrobě pornografie spáchaný sexuálním predátorem prostřednictvím internetu bude často spáchán ve spojení s trestným činem výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (ust. § 192 TZ). Popsané jednání spáchané prostřednictvím internetu bude současně možné označit za sexting¹⁷⁴.

Objektem tohoto trestného činu je na rozdíl od objektu trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (ust. § 192 TZ) „ochrana dětí před jejich sexuálním zneužíváním a mravní rozvoj a výchova dětí, respektive zájem na zdravém vývoji dětí v oblasti sexuality“.¹⁷⁵ V případě tohoto trestného činu proto platí obecná zásada, že trestná nemůže být osoba, na jejíž ochranu je příslušné trestněprávní ustanovení určeno. Tento čin proto nemůže spáchat samo dítě, které své pornografické dílo vytvoří.

¹⁷⁴ Definice sextingu je uvedena v kapitole 2.1.6. této práce.

¹⁷⁵ ŠČERBA, F. § 193 [Zneužití dítěte k výrobě pornografie]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. Op. cit., marg. č. 2.

Zneužití dítěte k výrobě pornografie může spáchat jakákoli trestněprávně odpovědná osoba vč. osoby právnické (*a contrario* ust. § 7 TOPO).

K naplnění subjektivní stránky tohoto trestného činu je potřeba úmyslu pachatele. S tím se pojí zároveň i nutnost jeho vědomosti o věku dítěte (pod osmnáct let).

Za zneužití dítěte k výrobě pornografie lze pachateli uložit trest odnětí svobody od jednoho roku do pěti let v základní skutkové podstatě, v případě kvalifikovaných skutkových podstat pak až na osm let.

Třebaže se komentářová literatura¹⁷⁶ k souběhu trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie a trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle ust. § 193b TZ nevyjadřuje, lze uzavřít, že trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem je ve vztahu ke všem skutkovým podstatám deliktu zneužití dítěte k výrobě pornografie subsidiární. Na jeho základě je tak postižitelná příprava trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie v případech, kdy za účelem jeho spáchání sexuální predátor navrhne dítěti mladšímu patnácti let osobní setkání, a to (pro účely této práce) prostřednictvím internetu.

2.1.8. Svádění k pohlavnímu styku

Posledním v této práci popsaným sexuálním trestným činem, který lze v souvislosti s internetovým sexuálním predátorstvím spáchat, je trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle ust. § 202 TZ. Jedná se o trestný čin, který spadá do hlavy čtvrté trestního zákoníku – trestné činy proti rodině a dětem. I přesto jde o sexuální trestný čin, což mj. dokládá i skutečnost, že na jeho odst. 3 přímo odkazuje trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ).

§ 202

Svádění k pohlavnímu styku

(1) Kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplatu, výhodu nebo prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

¹⁷⁶ ŠČERBA, F. § 193 [Zneužití dítěte k výrobě pornografie]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. Op. cit.

(2) Stejně bude potrestán, kdo vykoná pohlavní styk s dítětem nebo se účastní jeho pohlavního sebeukájení, obnažování nebo jiného srovnatelného chování za účelem vlastního pohlavního uspokojení, jestliže tomuto dítěti nebo jinému byla za to nabídnuta, slíbena nebo poskytnuta úplata, výhoda nebo prospěch.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na dítěti mladším patnácti let,

[...].

Přestože se důvodová zpráva k účelu zavedení tohoto trestného činu blíže nevyjadřuje, dle Ščerbové¹⁷⁷ byla důvodem kriminalizace různých forem komerčního zneužívání dětí a mládeže.

Jedním z hlavních znaků tohoto trestného činu je nabídnutí, příslib anebo poskytnutí úplaty, výhody anebo prospěchu. Dítě přitom za přijmutí úplaty, výhody nebo prospěchu není v souladu s ust. § 203 TZ trestně odpovědné.

Úplata může být poskytnuta v různých formách, může se jednat např. o nákup oblečení, pozvání na večeři, darování hraček či cukrovinek apod. Dále budou časté i situace pohlavního styku přímo za peníze,¹⁷⁸ což pro děti představuje vcelku snadný přístup k finančním prostředkům.¹⁷⁹ Tím by došlo ke spáchání trestného činu svádění k pohlavnímu styku v jednočinném souběhu s trestným činem pohlavního zneužití podle ust. § 187 TZ (pokud by se jednalo o dítě mladší patnácti let), neboť v případě trestného činu svádění k pohlavnímu styku se jedná o předčasně dokonaný delikt.

Poskytnutí výhody může spočívat např. v jednání pachatele – vedoucího dětského tábora, který zneužívanému dítěti poskytne úlevy při úklidu jeho chatky (chatku budou uklízet pouze jeho ostatní spolubydlíci) nebo mu ponechá po celou dobu konání tábora u sebe mobilní telefon, ačkoli všechny ostatní děti musí mobilní telefony odevzdat.

¹⁷⁷ ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. 1. Op. cit., úvodní část.

¹⁷⁸ Viz zjištění prezentované v HOLUBOVÁ, D. *Kriminalistické problémy vyšetřování sexuálních deliktů*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce doc. JUDr. Zdeněk Konrád, CSc., str. 75.

¹⁷⁹ V této souvislosti lze poukázat na velmi nežádoucí efekt, jímž je budoucí prostituce dětí, které byly v minulosti sexuálně zneužívané za úplatu. Byť malé děti nemusí dostávat za sexuální zneužití vysoké částky, vsugerují si (zejména dívky) vcelku jednoduchou možnost, jak vydělat peníze. V budoucnu budou pak více náchylné na tuto „snadnou cestu k penězům“ navázat.

Nabídnutý, slíbený nebo poskytnutý prospěch vůči dítěti může např. spočívat v jednání pachatele – učitele, který žákovi uděluje lepší známky než ty, které by si opravdu zasloužil, nebo mu zajistí bezproblémové složení zkoušky.

Ve vztahu k odst. 2 citovaného ustanovení si lze představit např. modelovou situaci, kdy manželka pachatele se bude snažit udobřit si svého manžela (pachatele), o kterém ví, že se mu líbí děti, tím, že zaplatí dítěti své kamarádce za to, že bude mít pohlavní styk s jejím manželem. Manžel se vykonáním soulože s tímto dítětem dopustí trestného činu svádění k pohlavnímu styku podle ust. § 202 odst. 2 TZ a manželka trestného činu obchodování s lidmi podle ust. § 168 odst. 1 písm. a) TZ. Jednočinný souběh trestného činu svádění k pohlavnímu styku a obchodování s lidmi podle ust. § 168 TZ u téhož pachatele je tak vyloučen, neboť v prvním případě se jedná o jeho vlastní pohlavní uspokojení, zatímco v případě druhém se jedná o zprostředkování sexuálního uspokojení jiného.

Trestný čin svádění k pohlavnímu styku je naplněn již učiněním nabídky nebo slibu. Nemusí tedy dojít k realizaci sexuálních aktivit anebo k poskytnutí protiplnění útočnicka.

I v souvislosti s deliktem svádění k pohlavnímu styku se ve spojení s internetovým sexuálním predátorstvím dostává do popředí sexting¹⁸⁰. Typická bývá situace, kdy predátor poskytne dítěti úplatu za zaslání jeho obnažených fotografií, a to za účelem svého pohlavního uspokojení.

Jak již bylo řečeno výše, na odst. 3 předmětného ustanovení odkazuje ust. § 193b TZ, tedy ustanovení o trestném činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Jelikož písm. b) až d) tohoto odstavce postihují jednání pachatele i ve vztahu k dětem starším patnácti let, k subsidiárnímu použití navazování nedovolených kontaktů s dítětem bude muset být vždy aktivováno i písm. a), které za předmět svádění k pohlavnímu styku označuje dítě mladší patnácti let. Je tak vyloučen jednočinný souběh zmíněných trestných činů.

Naproti tomu není vyloučen jednočinný souběh trestného činu svádění k pohlavnímu styku s trestným činem znásilnění podle ust. § 185 odst. 1 alinea druhá, odst. 3 TZ. Taková situace může nastat např. v momentě, kdy predátor znásilní dítě, které

¹⁸⁰ K pojmu *sexting* viz kapitola 2.1.6. této práce.

není schopno rozhodovat o svém sexuálním životě a posoudit tak následky takového jednání a projevit nesouhlas, a přitom ho bude uplácet hračkami a cukrovinkami.

Rovněž není vyloučen jednočinný souběh s trestným činem sexuálního nátlaku podle ust. § 186 odst. 1 alinea druhá TZ. Souběh může spočívat např. v jednání pachatele, který uplácí bezbranné dítě za účelem jeho obnažování.

Pachatelem svádění k pohlavnímu styku může být jakákoli trestněprávně odpovědná osoba, rovněž i osoba právnická (*a contrario* ust. § 7 TOPO).

Obětí – předmětem útoku jsou děti, tedy osoby mladší osmnácti let. Na děti mladší patnácti let se pak uplatní kvalifikovaná skutková podstata tohoto trestného činu.

Subjektivní stránka vyžaduje úmysl pachatele, který se zároveň vztahuje i k věku dítěte. Jinak nevznikne pachatelova trestní odpovědnost.

Objektem svádění k pohlavnímu styku je zájem společnosti na „*řádném tělesném, rozumovém, mravním a citovém vývoji dětí*“¹⁸¹, „*zejména pokud jde o nastavení morálních hodnot v sexuální oblasti*“¹⁸². Se správným nastavením morálních hodnot souvisí např. zmíněná prostituce a její eliminace.

Za trestný čin svádění k pohlavnímu styku lze uložit agresorovi v základní skutkové podstatě trest odnětí svobody až na dvě léta nebo trest peněžitý, za jednání spadající do kvalifikovaných skutkových podstat pak trest odnětí svobody až na pět let.

2.2. Zabezpečení internetu a sociálních sítí

2.2.1. Zabezpečení internetu a vybraných sociálních sítí z hlediska platné právní úpravy

I přes enormní dopad existence internetu, sociálních sítí a prakticky neomezeného přístupu k nim neexistuje ve vztahu k internetové bezpečnosti dětí v dnešní době komplexní právní úprava ani zabezpečení, které by účinně omezovalo kybergroomingovou trestnou činnost.

To, že užívání internetu v obecné rovině není upraveno žádnými právními normami, potvrzuje i Sokol se Smejkalem: „*Internet je založen – ač se to v dnešní době právního přeregulování zdá až neuvěřitelné – na principu dobrovolnosti a dohod a docela*

¹⁸¹ ŠČERBOVÁ, V. § 202 [Svádění k pohlavnímu styku]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. 1. Op. cit., marg. č. 1.

¹⁸² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Obecná část. Zvláštní část. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, str. 662.

*to funguje. K různým problémům a tematickým okruhům existují dokumenty společné politiky či pravidel nebo specifikací; nutno ovšem říci, že jejich závaznost není obecná a jejich dodržování není vynutitelné. Ovšem každý subjekt by se měl na internetu řídit těmito pravidly, a to ve vlastním zájmu – zejména proto, aby vůbec k propojení došlo.*¹⁸³

Z hlediska platné právní úpravy existuje v dnešní době ve vztahu k internetu a sociálním sítím zejména zabezpečení osobních údajů, které upravuje jednak nařízení GDPR, a v České republice jednak zákon o zpracování osobních údajů. Tato regulace nicméně nikterak nezajišťuje bezpečnost dětí proti kybergroomingovým útokům. Jediným v teoretické rovině použitelným omezením pro užívání sociálních sítí a komunikačních platform je povinnost vyjádřená v článku 8 GDPR ve spojení s ust. § 7 zákona o zpracování osobních údajů, dle nichž může dítě udělit souhlas se zpracováním osobních údajů v souvislosti s nabídkou služeb jednotlivých sociálních sítí a platform až od patnáctého roku věku. Do té doby musí tento souhlas schválit nebo vyjádřit osoba, která vykonává k dítěti rodičovskou zodpovědnost.

Dále existují normy vcelku již široce upravující skutkové podstaty jednotlivých kybernetických trestných činů či normy technického charakteru, které nejsou samy o sobě v dnešní době právně závazné.¹⁸⁴

Bezpečnost a integritu veřejných komunikačních sítí a služeb elektronických komunikací pak upravuje zákon o elektronických komunikacích, zejména jeho ust. § 98 an. Nutno však poznamenat, že se opět jedná jen o bezpečnost a integritu veřejných komunikačních sítí a služeb elektronických komunikací z hlediska jejich schopnosti odolávat s dostatečnou spolehlivostí veškerým zásahům, které narušují dostupnost, hodnověrnost, integritu nebo důvěrnost této sítě a služby, uchovávaných, předávaných nebo zpracovávaných dat nebo souvisejících služeb, které tato síť nebo služba elektronických komunikací nabízí nebo které jsou jejich prostřednictvím přístupné.¹⁸⁵ Ani v tomto zákoně tedy nenajdeme úpravu bezpečnosti internetu a sociálních sítí z hlediska ochrany nezletilých, resp. osob mladších patnácti let.

Používání internetu a sociálních sítí se řídí mj. občanským právem, správním a právem trestním – „*neplatí zde žádné zvláštní zákony a je třeba se řídit obecně*

¹⁸³ SOKOL, T., a SMEJKAL, V. "Znepřístupňování" webů. Bulletin advokacie. 2022(7–8), str. 12.

¹⁸⁴ SMEJKAL, V. *Kybernetická kriminalita*. 3. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2022, str. 81.

¹⁸⁵ Ust. § 98 odst. 2 zákona o elektronických komunikacích.

*závaznými normami.*¹⁸⁶ Trestní zákoník obsahuje mnoho skutkových podstat, které postihují protiprávní užívání internetu ve vztahu k dětem, např. již několikrát zmiňovaný trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ), zneužití dítěte k výrobě pornografie, šíření dětské pornografie apod.

V teoretické rovině by jisté kroky k jakémusi zabezpečení mohly být podnikány i ze strany policejních orgánů, konkrétně pak ze strany jednotlivých policistů, kteří by mohli dohledávat informace uživatelů (dětí), které by mohly být útočníky zneužity, a upozorňovat je na možná rizika a jejich zneužití. Dále by pak mohli preventivně prohlížet sociální sítě a chatovací platformy a vyhledávat potenciální kybergroomery a na jejich aktivity se zaměřit. V realitě je nicméně taková činnost policistů těžko realizovatelná, ať už pro nedostatek času, nebo pro hraničení s nepřipustnou policejní provokací (k tomu blíže viz kapitola 3.2.1.1. této práce).

2.2.2. Zabezpečení vybraných sociálních sítí z hlediska jejich politiky ochrany

V této kapitole bude rozebráno zabezpečení sociálních sítí a jiných platform nejčastěji využívaných v České republice k sexuálnímu predátorství, a to z hlediska jejich politiky ochrany. Někteří jsou však toho názoru, že moderování obsahu sociálních sítí ze strany jejich provozovatelů je nepřipustná cenzura, když o mazání a blokaci příspěvků a obsahu by měl rozhodovat pouze a jen soud.¹⁸⁷

Facebook / Messenger / Instagram

Následující podmínky a zásady užívání se budou vztahovat na služby společnosti Meta, pro účely této práce konkrétně na službu Facebook a Messenger¹⁸⁸ a dále na Instagram¹⁸⁹. Všechny tyto služby mají shodné podmínky používání (smluvní podmínky).

Registrace uživatele je v případě Facebooku, Messengeru i Instagramu oficiálně povolena od třinácti let věku osoby. Zároveň je v podmínkách užívání uvedeno, že tyto platformy nesmí používat odsouzení sexuální delikventi. Podle stanovených podmínek musí uživatelé používat stejné jméno jako v běžném životě a poskytnout o své osobě přesné informace. Nutno však konstatovat, že Facebook nikterak neověřuje,

¹⁸⁶ SMEJKAL, V. *Internet a §§. 2.* aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2001, str. 32.

¹⁸⁷ SMEJKAL, V. *Kybernetická kriminalita.* Op. cit., str. 267.

¹⁸⁸ FACEBOOK, 2020. *Podmínky používání služby.* [online]. [citace: 2022-06-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

¹⁸⁹ INSTAGRAM, 2022. *Smluvní podmínky* [online]. [citace: 2022-06-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/help/instagram/581066165581870>.

zda registrující osoba uvedla pravdivé údaje, a to ani co se týče věku. Stanovené podmínky tak mají omezující charakter pouze v teoretické rovině, nikoli v praxi.

Dále podmínky užívání stanovují, že zmíněné platformy nesmí být používány mj. k provádění nebo sdílení čehokoli, co porušuje zásady komunity¹⁹⁰, je nezákonné nebo podvodné, co porušuje nebo narušuje práva jiných osob.

Obsah, který představuje porušení daných zásad a ustanovení, může být společností Meta odebrán nebo zablokován. V případě jasného, závažného nebo opakovaného porušení smluvních podmínek nebo zásad může společnost Meta pozastavit nebo trvale zablokovat přístup k účtu.

V praxi tak mohou být závadné příspěvky, obsahy a zprávy či podezřelé profily nahlašovány společnosti Meta jakožto vlastníku služeb ze strany třetích osob (dítě, jeho rodič, učitel, kamarád aj.). Společnost Meta by následně měla nahlášený obsah nebo profil vyhodnotit z hlediska jeho škodlivosti a rozporu/souladnosti se všemi jejími zásadami a ustanoveními podmínek využívání a v případě oprávněnosti nahlášení konat další potřebné kroky (blokace nevhodného obsahu, blokace či smazání účtu). Dále pak mohou být závadné obsahy a profily vyhledávány a označovány samotnými pracovníky společnosti Meta, kteří by i v takovém případě měli zvolit adekvátní postup k zamezení těchto aktivit.

Nutno ale zdůraznit, že k vyhledávání škodného obsahu dochází až *ex post* (a ne všechny případy jsou zachyceny), tudíž nelze vyloučit jeho další šíření.

XChat

Všeobecné podmínky pro používání, resp. registraci profilu na platformě XChat stanovují, že: „*[r]egistrační formulář je oprávněna vyplnit a odeslat pouze osoba starší 18 let plně způsobilá k právním úkonům nebo osoba starší 16 let za přítomnosti svého zákonného zástupce, který rovněž za tuto osobu vysloví souhlas s těmito Všeobecnými smluvními podmínkami.*“ Navzdory uvedenému některé volně přístupné zdroje uvádí, že „*[t]ento internetový server je přístupný každému*“¹⁹¹. Pro registraci Xchat vyžaduje

¹⁹⁰ Viz META. *Zásady komunity na Facebooku* [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://transparency.fb.com/cs-cz/policies/community-standards/?source=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fcommunitystandards%3Ffb_dtsg_ag%3DAQw5Mhttps8_nalinkyfckURWiZGPA3mj1ahLNvo2dRDTZ4jN%253A20%253A1621796609%26jazoest%3D25074 a FACEBOOK. *Instagram* [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.facebook.com/help/instagram/477434105621119/?helpref=hc_fnav.

¹⁹¹ Wikipedie. *XChat* [online]. [citace: 2022-07-16]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/XChat.cz>.

přezdívku, pohlaví, heslo a e-mailovou adresu, případně telefonní číslo pro rozšířenější oprávnění uživatelského profilu. Stránka XChat nemá nastaven žádný mechanismus, prostřednictvím kterého by docházelo k ověření identity uživatele vč. jeho věku.

Přímo na stránkách XChatu jsou rozděleny chatovací místnosti mj. do kategorií *Seznámení a flirt*, *Lechtivá erotika* a *Sex a neřesti od 18 let*. V kategorii *Lechtivá erotika* lze najít stálé místnosti jako *Sex po telefonu*, *Baculky*, *Kluci honění*, *Báječný sex* a další. Za účelem jejich nezpřístupnění každému „vyběhne“ na uživatele políčko, ve kterém je uvedeno následující: „*Pouze pro dospělé ;-)* Už jsi oslavil(a) 15 let? Pak můžeš pokračovat. V opačném případě si ještě počkej,“ s tím, že červeně je vybarveno políčko „*Ne, odcházím*“ a zeleně políčko „*Ano, už mi bylo 15 let*“. Po „odkliknutí“ zeleného políčka už dítěti nic nebrání, aby se do vybrané místnosti připojilo a chatovalo s ostatními. Obdobně platí zmíněné pro kategorii místností *Sex a neřesti od 18 let*, kde lze najít stálé místnosti jako např. *Pornoodkazy*, *Extrémní roztahování*, *Perverzní ženy* a další. Pro vstup do nich však XChat vyžaduje věk osmnáct let, resp. „odkliknutí“ věku osmnácti let.

Ve svých všeobecných podmínkách XChat stanovuje, že je mj. oprávněn „*kdykoli dle svého uvážení a bez nutnosti o tomto předem informovat Uživatele pozastavit nebo omezit poskytování jakékoli Služby či jakkoli změnit způsob poskytování jakékoli Služby, a to ve vztahu ke všem Uživatelům nebo pouze ve vztahu k některým Uživatelům, bez nutnosti o tomto předem informovat Uživatele, a to včetně smazání, odstranění nebo zneprístupnění Obsahu Uživatele*“¹⁹² a „*kdykoli dle svého uvážení a bez nutnosti o tomto předem informovat Uživatele zrušit či zablokovat Uživatelský účet (včetně emailové schránky apod.) Uživatele*“¹⁹³. Tato opatření přitom činí jako sankční opatření „*[v] případě, že Uživatel užívá kteroukoli Službu Poskytovatele v rozporu s těmito Všeobecnými smluvními podmínkami, má Poskytovatel v souladu s čl. 4.3 Podmínek právo kdykoli, bez předchozího upozornění a bez jakéhokoli nároku ze strany Uživatele ukončit či omezit poskytování Služeb, smazat, odstranit nebo jinak zneprístupnit Obsah Uživatele, nebo zrušit či zablokovat Uživatelský účet. Uživatel bere na vědomí a souhlasí*

¹⁹² Čl. 4 odst. 3, bod 1. Všeobecných smluvních podmínek společnosti 42ideas s.r.o. (která je provozovatelem internetové stránky XChat). [online]. [citace: 2022-07-16]. Dostupné z: <https://www.xchat.cz/~guest~/terms/>.

¹⁹³ Tamtéž, čl. 4 odst. 3, bod 3. Všeobecných smluvních podmínek.

s tím, že porušení zákazů uvedených v čl. 4.8¹⁹⁴ těchto Podmínek může vést ke shora uvedeným následkům včetně zrušení Uživatelského účtu.¹⁹⁵

Líbímseti.cz

Server Líbímseti.cz ve svých pravidlech užívání¹⁹⁶ nestanovuje žádné omezující podmínky pro založení profilu na tomto webu ani pro jeho užívání, sdílení obsahů, vstupy do diskuzních místností ani žádné jiné omezující podmínky. Dětem i kybergroomerům je tak nasnadě nejen založit si profil na tomto serveru bez jakéhokoli omezení, ale současně i tento server využívat k jakýmkoli aktivitám, které nepovedou např. k zablokování protiprávního obsahu nebo uživatelského profilu. To samozřejmě nevyklučuje odpovědnost kybergroomera podle trestněprávních či jiných právních předpisů.

2.2.3. Zabezpečení vybraných sociálních sítí z hlediska technického

Napříč internetem a jednotlivými sociálními sítěmi funguje v dnešní době automatická blokace/mazání nevhodného obsahu. Tato funkce však nedokáže zachytit veškerý sexuálně citlivý materiál, resp. snad ani nikdy v budoucnu toho nebude schopna. Jednou věcí je totiž vyhledávání takového obsahu, který je zveřejněný, druhou je pak možnost vyhledávání a identifikace sexuálně citlivého obsahu, který je zachycen v soukromých zprávách a hovoru mezi kybergroomerem a jeho obětí. K těm nemůžou mít provozovatelé sociálních sítí přístup. V případě, že taková konverzace nebude dopředu „odposlouchávána“ policejním orgánem, není možné ji zachytit nebo ji překazít.¹⁹⁷

Dalším možným nástrojem, jak lze v určité míře technicky zabránit kybergroomingovým útokům, jsou nástroje rodičovské kontroly.¹⁹⁸ Rodiče mají k dispozici aplikační nástroje, které umožní např. blokaci instalace nových aplikací, přístup do některých aplikací nebo na některé internetové servery. Rovněž mohou kontrolovat čas, které jejich dítě tráví určitou aplikací, mohou takto strávený čas dítěti předem přednastavit (aby následně došlo k blokaci aplikace) aj. Tyto nástroje jsou

¹⁹⁴ Zásady chování Uživatele.

¹⁹⁵ Čl. 8 odst. 5 Všeobecných smluvních podmínek společnosti 42ideas s.r.o. [online]. Op. cit.

¹⁹⁶ LÍBÍMSETI. *Pravidla užívání serveru Líbímseti.cz*. [online]. [citace: 2022-03-12]. Dostupné z: <http://podpora.libimseti.cz/provozni-podminky>.

¹⁹⁷ KRUPÍČKA, J. in GRÍVNA, T., RICHTER, M., ŠIMÁNOVÁ, H. (eds). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Praha: Auditorium, 2022, str. 352.

¹⁹⁸ Obdobně HEJDUK, M. *Kriminalistické aspekty odhalování, prověřování a vyšetřování počítačové mravnostní kriminality*. Praha: Policejní akademie ČR, ročník 2021, číslo 1, str. 71.

většinou k dispozici jak pro chytré telefony, tak i pro počítače. Byť takto nastavená omezení lze obejít a nejedno dítě to jistě umí,¹⁹⁹ problém spočívá zejména v tom, že rodiče se o takovou kontrolu nezajímají. Nejsou si vědomi rizik, která se na internetu a sociálních sítích nejen pro jejich děti vyskytují. Mnoho současných rodičů totiž v době sociálních sítí nevyrůstalo a sami si ani neuvědomují rizika internetu. Pokud si je neuvědomují rodiče, jen těžko si je budou uvědomovat samy děti. Zaprvé, děti nejsou natolik rozumově vyspělé, aby posoudily následky svého chování na internetu a sociálních sítích. Zadruhé, jejich vzorem jsou zejména jejich rodiče a další dospělí lidé, kteří sami (nejen sexuálně citlivý) obsah na sítích zveřejňují (fotografie, videa, osobní údaje, informace o tom, kde se zdržují a s kým apod.) a tráví na nich spoustu času. V takovém případě si dítě stěží samo od sebe uvědomí, že sdílení osobních údajů, fotografií, citlivých informací apod. je velmi lehce zneužitelné a může mít pro něj neblahé následky hned i do budoucna.²⁰⁰

¹⁹⁹ Jsou známy dokonce i případy, kdy útočník dítěti chytrý telefon daroval, tudíž zde byla vyloučena potenciální kontrola ze strany jeho rodičů. Viz BERSON, I R. *Grooming Cyber victims The Psychosocial Effects of Online Exploitation for Youth* [online]. *Journal of School Violence*, 2(1), 2003, str. 15. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://digitalliteracyfeb17prod.yolasite.com/resources/Berson2003-Grooming_Cyber victims__The_Psychosocial_Effects_of_Online_Exploitation_for_Youth.pdf.

²⁰⁰ Potíže po stránce duševního zdraví, závislosti, poruchy chování aj.

3. SOUČASNÁ PROCESNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA DOPADAJÍCÍ NA PROBLEMATIKU INTERNETOVÉHO SEXUÁLNÍHO PREDÁTORSTVÍ

V rámci této kapitoly se zaměřím pouze na vybrané aspekty a problematická místa současné procesněprávní úpravy dopadající na problematiku internetového sexuálního predátorství, která jsou v rámci sexuálního predátorství a jeho odhalování, vyšetřování i souzení významná či specifická. Pro úplnost proto uvádím, že většina postupů a kroků kriminalistických metod vyšetřování sexuálních trestných činů (v některých ohledech i kybernetických trestných činů) vč. typických stop, vyšetřovacích situací aj., které uvádějí kriminalistické učebnice, bude na vyšetřování trestných činů spojených se sexuálním predátorstvím použitelná.

3.1. Podněty k vyšetřování

V rámci internetového sexuálního predátorství se lze setkat s různorodými podněty, které by, v případě jejich důvodnosti, měly v konečném důsledku vést k zahájení úkonů trestního řízení. Na straně jedné jsou to trestní oznámení i podněty jiných osob a orgánů, na straně druhé vlastní poznatky policejních orgánů²⁰¹.

3.1.1. Oznámení

Jedním z nejčastějších podnětů k vyšetřování jsou oznámení občanů směřovaná vůči orgánům činným v trestním řízení. Škála oznamovatelů je široká. V první řadě může jít o oznámení od samotného dítěte (poškozeného), ke kterému ale vzhledem k povaze sexuálních trestných činů a jejich zásahu do nejintimnějších složek osobní integrity bude docházet ve značně redukovaném počtu. Právě (ale nejen) v tomto ohledu mohou být sexuálně zneužívaným dětem nápomocny různé organizace a instituce pomáhající obětem trestných činů nebo zaměřující se na pomoc dětem, jejichž pracovníkům se dítě (do určité míry i anonymně) může se svými zkušenostmi svěřit. Právě tyto organizace a instituce bývají následně také oznamovateli sexuálně motivovaných protiprávních jednání predátorů.

Dále bývají oznamovateli rodiče zneužívaného dítěte. Ti mají možnost v určité míře kontrolovat, s kým si dítě dopisuje a s kým se stýká. Že se jim však bez takové

²⁰¹ Poznatky z činnosti Policie ČR zejména podle ust. § 2 a § 69 a násl. Zákona o PČR, o čemž bude blíže pojednáno v kapitole 3.1.2. této práce.

aktivní kontroly svěří samo zneužívané dítě, lze považovat za méně pravděpodobné. Jednak už jen samotný fakt zneužití je velmi citlivou záležitostí. Navíc u starších dětí, které už mají o sexuálním životě určité ponětí, je mnohdy velmi nepříjemné bavit se o těchto záležitostech s rodiči nebo s jinými příbuznými (děti se mohou zároveň obecně stydět o těchto věcech mluvit). Rovněž mohou mít zneužívané děti pocit, že jim rodiče neporozumí, že budou svalovat vinu na ně a že z celé záležitosti budou mít nakonec jen potíže.

Oznamovateli mohou být i kamarádi dítěte, případně rodiče těchto kamarádů, kteří se předmětnou informací dozvědí od svých potomků. U kamarádů obětí existuje o něco větší šance, že se jim zneužívané dítě svěří se svými zážitky, byť je nemusí považovat za jakkoli protiprávní. Lze se též setkat s oznámením škol, zájmových uskupení nebo také sportovních či zdravotních zařízení.

Skutečné procento odhalených případů nelze zjistit, ale dle mého názoru bude spíše nižší. Stále se totiž jedná o sexuální trestný čin, přičemž sexuální trestné činy se vyznačují vysokou latencí, byť je plno stop o kybergroomingovém útoku zaznamenáno na síti a v jednotlivých technických zařízeních. Navíc k dokonání útoků mnohdy ani nedojde, tudíž se takové jednání útočnicka nemusí zejména dětem zdát nesprávné.

Rovněž se osoby poškozené i jejich rodiče často snaží utajit fakt sexuálního zneužití, neboť nemají vysokou důvěru v efektivitu a užitečnost vyšetřování a obávají se vyzrazení celé situace a následné sekundární viktimizace (ostuda ve škole či v místě bydliště, prožívání nepříjemných zážitků znova během vyšetřování aj.).²⁰²

Zároveň ne vždy půjde o oznámení pravdivá, nezkršená. Ve vztahu k internetovému sexuálnímu predátorství půjde zejména o nepravdivá tvrzení ze strany samotných dětí, které mohou hledat způsoby, jak být středem pozornosti, nebo se může projevit jejich chorobná sexuální fantazie²⁰³.

3.1.2. Jiné podněty

Jak uvádí někteří autoři²⁰⁴, jako *jiný podnět k zahájení trestního řízení* mohou sloužit i poznatky státního zastupitelství získané v rámci jeho činnosti, z médií, internetu apod. za předpokladu, že na jejich základě lze učinit závěr o podezření ze spáchání

²⁰² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 468.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ GRIVNA, T. *Oběti trestných činů: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, str. 389.

trestného činu²⁰⁵. Vedle policejního orgánu je tedy státní zastupitelství dalším OČTŘ, na základě jehož poznatků je možno zahájit úkony trestního řízení.

3.1.2.1. Provokace ze strany soukromé osoby bez vědomí policie

Pod jiný podnět považují za vhodné podřadit i provokaci sexuálního predátora ze strany soukromé osoby bez vědomí policejního orgánu²⁰⁶. Pojem provokace je definován dále v kapitole 3.2.1.2. této práce a lze ho podle mého názoru analogicky užít i na jednání „soukromého“ provokatéra s tím rozdílem, že ho nečiní policejní orgán nebo jiný státní orgán.

Předně je potřeba zdůraznit, že z judikatury Nejvyššího soudu ČR vyplývá, že provokace ze strany soukromé provokující osoby jednající na základě své vlastní iniciativy bez vědomí policejního orgánu nemůže být považována za provokaci policejní.²⁰⁷ V této souvislosti Nejvyšší soud v návaznosti na své usnesení ze dne 21. 9. 2016, č. j. 5 Tdo 1051/2016-51 vyslovil následující právní větu: „*Povahu nepřijatelné provokace pak nemá ani jednání soukromé osoby, k němuž došlo bez podnětu či kontroly policejního orgánu a kterým taková osoba vyvolala spáchání určitého trestného činu jinou osobou. Proto trestní odpovědnost pachatele trestného činu [...] zůstává nedotčena i v případě, že čin spáchal pod vlivem soukromé osoby, která jej naváděla k tomuto činu, podněcovala ho anebo se jinak přičinila o spáchání činu nebo o jeho dokonání [...], avšak sama nejednala z podnětu policejního orgánu ani pod jeho kontrolou.*“

Jelikož není takové jednání soukromé osoby možné označit za policejní provokaci, nelze důkazy na jeho základě získané považovat za nepřijatelné (nezákonné). K otázce zákonné přípustnosti důkazů získaných provokací soukromé osoby (bez vědomí policejního orgánu) se vyslovil ESLP v rozsudku ze dne 6. 4. 2004 ve věci Shannon proti Spojenému království, č. stížnosti 67537/01, když uvedl, že za nepřijatelné lze shledat důkazy získané z nepřijatelné provokace státu (policejního orgánu), nikoli získané na základě proaktivní činnosti (provokace) soukromé osoby. K tomu jen okrajově dodal, že takto získané důkazy mohou mít nespravedlivou povahu.

²⁰⁵ Ve smyslu ust. § 159 odst. 3 TŘ, část věty předposlední před středníkem.

²⁰⁶ O provokaci sexuálního predátora ze strany policejního orgánu nebo ze strany soukromé osoby s vědomím policejního orgánu blíže pojednávají kapitoly 3.2.1.1 a 3.2.1.2. této práce.

²⁰⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2008 pod sp. zn. 5 Tdo 769/2008, dle kterého je policejní provokace nutně spojena s jednáním policie, resp. jiného státního orgánu.

Je však potřeba zároveň odlišovat situace, kdy cílem soukromé osoby jednající bez vědomí policejního orgánu není aktivní provokace pachatele, nýbrž ve své podstatě pasivní aktivita (tedy jakési vyčkávání na kontakt od kybergroomera), na jejímž základě k protiprávnímu jednání agresora beztak dojde. Jedním příkladem za všechny může být nadále aktuální případ dokumentárního filmu *V síti*, díky němuž (resp. díky poznatkům a materiálům na základě tohoto projektu získaných) bylo zahájeno trestní stíhání několika sexuálních predátorů.

Vzhledem k tomu, že jednou ze zásad předmětného projektu byl právě zákaz provokace pachatelů, tj. toho, aby je fiktivní oběti kontaktovaly anebo sváděly konverzaci k sexuálním tématům,²⁰⁸ jsem toho názoru, že se v případě získaných důkazních materiálů jednalo o přípustné důkazy, které mohly a zároveň byly orgány činnými v trestním řízení použity k zahájení trestních stíhání, případně (nejen) na jejich základě došlo k odsouzení predátorů. V rámci vlastního šetření jsem přitom měla k dispozici více než 10 rozsudků okresních soudů, jimiž byli útočníci dohledaní v rámci projektu *V síti* odsouzeni.

V situacích, kdy v důsledku pasivního jednání / pasivní provokace ze strany soukromé osoby dojde k protiprávnímu jednání agresora, nepůjde o účastenství na tomto trestném činu agresora v podobě návodu ve smyslu ust. § 24 odst. 1 písm. b) TZ. K návodu je totiž potřeba, aby návodce měl úmysl vzbudit v druhé osobě rozhodnutí spáchat trestný čin. Pokud takový úmysl chybí (domnívám se, že např. v případě projektu *V síti* chyběl), nelze hovořit o účastenství „provokujících“ osob na protiprávním jednání predátorů.

3.2. Činnost policejního orgánu před zahájením úkonů trestního řízení z vlastní iniciativy

Právní předpisy upravují možnost, ale zároveň i povinnost postupu policejního orgánu při zjišťování a odhalování trestné činnosti. Vangeli²⁰⁹ v této souvislosti zdůrazňuje, že policista je povinen postupovat při získávání poznatků o trestné činnosti z vlastní iniciativy²¹⁰. Není proto možné jakkoli ospravedlňovat nečinnost policejního

²⁰⁸ Viz Hithit. *V síti* [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.hithit.com/cs/project/6099/v-siti/faq>.

²⁰⁹ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 298.

²¹⁰ A to na základě ust. § 2 odst. 4, § 158 odst. 1 TR, ust. § 10 a § 69 odst. 1 Zákona o PČR.

orgánu ve vztahu k některému protiprávnímu jednání tím, že v daném případě nemá policejní orgán k dispozici vnější podnět k zahájení získávání poznatků o trestné činnosti.

Obecně upravuje povinnost policejního orgánu činit všechna potřebná šetření a opatření k odhalování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin v rámci postupu před zahájením úkonů trestního řízení ust. § 158 odst. 1 TR. V této souvislosti je policejní orgán povinen činit též nezbytná opatření k předcházení trestné činnosti.

Taková činnost policejního orgánu, resp. policisty (o tom viz dále) je uskutečňována v konkrétnější rovině na základě ust. § 69 Zákona o PČR.

Získávání poznatků o trestné činnosti

§ 69

(1) Policista před zahájením úkonů trestního řízení²¹¹ z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu jiné osoby anebo orgánu za účelem získání poznatků o trestné činnosti vyhledává, odhaluje, a je-li to třeba, i dokumentuje skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. V rámci činnosti podle věty první je povinen předcházet trestné činnosti.

(2) Policista při výkonu činností podle odstavce 1 postupuje podle tohoto zákona, za využití oprávnění a prostředků v něm uvedených²¹².

Právě citované ustanovení ve spojení s ust. § 2 odst. 4, § 158 odst. 1 TR a ust. § 10 Zákona o PČR ukládá policistovi povinnost *vyhledávat, odhalovat, a je-li to třeba, i dokumentovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin*. To vše činí policista za účelem předcházení trestné činnosti.

Ust. § 69 odst. 1 Zákona o PČR poskytuje současně zákonné vymezení tzv. *operativně pátrací činnosti*. Odborná literatura přitom uvádí, že „*[o]perativně pátrací činnost je zvláštním uceleným systémem činností specializovaných orgánů, zpravidla utajovaných a průzkumného charakteru, reagujícím na informační signály,*

²¹¹ Ust. § 158 an. TR.

²¹² Podání vysvětlení dle ust. § 61 Zákona o PČR, pořizovat záznamy dle ust. § 62 Zákona o PČR, získávat informace z evidencí dle ust. § 66 Zákona o PČR, získávat informace v souvislosti s pátráním po osobách a věcech dle ust. § 68 Zákona o PČR, získávat poznatky ze zájmového prostředí dle ust. § 70 Zákona o PČR, žádat za podmínek daných zákonem informace dle ust. § 71 Zákona o PČR, používat podpůrné operativně pátrací prostředky dle ust. § 72 a násl. Zákona o PČR.

často neurčité povahy, naznačující možnou souvislost s trestnou činností.“²¹³ V praktické rovině se jedná o „*činnosti policie spočívající v získávání poznatků svědčících o přípravě či spáchání protiprávního jednání, o jehož trestněprávní povaze ale policie nemá v době získání poznatků dostatek informací, které by ji opravňovaly k zahájení úkonů v trestním řízení.*“²¹⁴

V rámci postupu podle odst. 2 citovaného ustanovení je policista mj. oprávněn získávat poznatky ze zájmového prostředí podle ust. § 70 Zákona o PČR a používat podpůrné operativně pátrací prostředky podle ust. § 72 an. Zákona o PČR.

Definici zájmového prostředí a obsah získávání poznatků z něj upravuje ust. § 70 Zákona o PČR:

§ 70

(1) Zájmovým prostředím se pro účely tohoto zákona rozumí prostředí, v němž lze důvodně předpokládat získání poznatků důležitých pro zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, ke zjišťování jejich pachatelů a k předcházení těmto trestným činům.

(2) Získávání poznatků ze zájmového prostředí je činnost policisty, který aktivně vyhledává, dokumentuje a vyhodnocuje poznatky o zájmovém prostředí a osobách v něm se pohybujících. V rámci této činnosti je policista oprávněn zastírat svoji příslušnost k policii²¹⁵ a skutečný účel své činnosti a využívat podpůrné operativně pátrací prostředky.

Dle důvodové zprávy²¹⁶ se v případě tohoto ustanovení jedná o novou právní regulaci, která nebyla v předchozím Zákoně o PČR 1991 upravena. Dle Vangelího²¹⁷ byla

²¹³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 507; viz také Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016 ze dne 21. ledna 2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin ve znění změny pokynu č. 219/0020 ze dne 11. 9. 2020.

²¹⁴ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 270–273.

²¹⁵ Zastírat svou příslušnost k policii dovoluje výslovně zákon policistovi až od 1. 1. 2022, kdy byla tato skutečnost doplněna do ust. § 70 odst. 2 Zákona o PČR na základě novely provedené zákonem č. 418/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Nicméně i přes mlčení dřívější právní úpravy byla tato možnost dána policistovi již před zmíněnou novelou – viz VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vydání. Op. cit., str. 275.

²¹⁶ VLÁDA. Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, č. 273/2008 Dz.

²¹⁷ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Op. cit., str. 301–303.

možnost používání tzv. operativního pronikání do zájmového prostředí do účinnosti Zákona o PČR pouze mlčky předpokládána a upravena (navíc jen částečně) nanejvýš (a pouze omezeně pro některé konkrétní případy) institutem agenta dle ust. § 158e TŘ²¹⁸.

Informace získané ze svého působení v zájmovém prostředí policisté shromažďují a následně zpracovávají a analyzují postupem podle ust. § 60 a násl. Zákona o PČR. Po vyhodnocení všech získaných informací by měl policista postupovat jedním z následujících kroků:

- a) postupovat dále podle Zákona o PČR a využívat jeho jednotlivé instituty k získávání dostatečných informací o trestné činnosti, na základě kterých by bylo možné následně zahájit úkony trestního řízení, resp. trestní stíhání; nebo
- b) zahájit úkony trestního řízení podle ust. § 158 TŘ.

Zájmovým prostředím ve vztahu k jednání sexuálních pachatelů budou typicky různé internetové seznamky, portály a veřejné chaty (k tomu blíže zejména viz kapitola 1.4. této práce). Policista má na základě ust. § 70 Zákona o PČR možnost vstoupit např. do internetové chatovací místnosti a vydávat se za třináctiletou dívku, která si hledá kamarády.

Získávání poznatků ze zájmového prostředí se oproti institutu agenta (o němž blíže pojednává kapitola 3.3.1. této práce) liší v následujícím:²¹⁹

- i) získávání prostředků ze zájmového prostředí je institutem policejního práva, na jehož základě nemá policista vykonávající takovou činnost žádné zvláštní pravomoci;
- ii) v případě získávání poznatků ze zájmového prostředí nemá příslušný policista povinnost v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, k jehož odstranění je policejní orgán příslušný, přijímat vhodná opatření k odstranění takového bezprostředně hrozícího nebezpečí – tuto výjimku mu uděluje ust. § 10 odst. 4 písm. a) bod 8 Zákona o PČR;
- iii) získávat poznatky ze zájmového prostředí lze ve vztahu k jakémukoli protiprávnímu jednání, činnost policisty není v tomto směru nikterak limitována konkrétním trestním případem; v praktické rovině může

²¹⁸ K institutu agenta blíže viz kapitola 3.3.1. této práce.

²¹⁹ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Op. cit., str. 301–303.

např. docházet k tomu, že si policista vytvoří falešný profil (jakožto 14letý chlapec) v rámci určité internetové platformy, o které je známo, že je využívána k nákupu a prodeji drog. V rámci aktivity na této platformě ho osloví 40letý muž, který se mu přizná, že neshání ani neprodává drogy, ale že by se s ním rád setkal a vzal ho k sobě na chatu, kde by si spolu užili příjemné intimní chvíle. V takovém případě policista získává poznatky o zcela jiném protiprávním jednání, než původně zamýšlel. Poznatky získané k takovému sexuálně motivovanému trestněprávnímu jednání jsou přesto použitelné pro další kroky policisty, resp. policejního orgánu;

- iv) získávání poznatků ze zájmového prostředí není potřeba speciálně zákonným postupem povolovat; policista tak může (není-li to v rozporu s pokyny jemu nadřízené osoby a není-li jeho povinností vyřídit jiné záležitosti přednostně) vyvíjet činnost směřující k získávání poznatků ze zájmového prostředí, kdykoli uzná za vhodné;
- v) v rámci činnosti získávání poznatků ze zájmového prostředí je policista trestněprávně odpovědný stejně jako při plnění služebních úkolů, vyjma případů okolností vylučujících protiprávnost.

Naproti tomu společnými rysy institutu agenta a získávání poznatků ze zájmového prostředí jsou následující:²²⁰

- i) v obou případech jde o utajené pronikání a působení v kriminálním prostředí, které má za cíl získání informací o předmětné trestné činnosti a o jejích pachatelích;
- ii) policista i agent je příslušník Policie České republiky zastírající svou příslušnost k takovému sboru (a to až do doby výkonu pravomoci, tj. do doby provedení některého z úkonů podle Zákona o PČR nebo podle TŘ) a zastírající skutečný účel své činnosti;
- iii) policista získávající poznatky ze zájmového prostředí²²¹ i agent mohou působit v zahraničí, resp. mohou být za účelem takové činnosti vysláni do zahraničí.

²²⁰ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Op. cit., s. 301–303.

²²¹ Ust. § 93 písm. c) Zákona o PČR.

Jak si lze všimnout, ust. § 69 i § 70 Zákona o PČR výslovně hovoří o osobě *policisty*, nikoli o *policejním orgánu*. Je tomu tak proto, že zatímco na jiných procesních úkonech policejního orgánu dle TŘ se může určitým způsobem podílet i zaměstnanec policie, oprávnění a povinnosti při odhalování a stíhání trestné činnosti se ve většině případů²²² vážou pouze na osobu policisty²²³.²²⁴ Zároveň se obě citovaná ustanovení na rozdíl od ust. § 158 odst. 1 TŘ výslovně zmiňují o tom, že policista má i možnost, resp. povinnost dokumentovat jednání, která jsou nebo mohou být považována za protiprávní, a to mimo jiné za použití záznamové techniky podle ust. § 62 Zákona o PČR. Ve smyslu ust. § 158 odst. 1 TŘ tuto možnost/povinnost policejní orgán nemá minimálně *expresis verbis* stanovenou.

3.2.1. Podpůrné operativně pátrací prostředky

Jak již bylo řečeno výše, policista je v rámci činnosti vedoucí k získávání poznatků o trestné činnosti podle Zákona o PČR oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky podle ust. § 72 an. Zákona o PČR.

§ 72

Podpůrné operativně pátrací prostředky

Policista je při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou

- a) *informátor,*
- b) *krycí prostředky,*
- c) *zabezpečovací technika,*
- d) *zvláštní finanční prostředky.*

Jednotlivé podpůrné operativně pátrací prostředky zahrnuté pod písm. a) až d) jsou blíže vymezeny v ust. § 73 až § 77 Zákona o PČR.

²²² Např. kromě ust. § 71 Zákona o PČR, jenž hovoří o *útvary policie*.

²²³ Kdo je policista, vymezuje ust. § 4 odst. 1 Zákona o PČR ve spojení se zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

²²⁴ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Op. cit., str. 297.

Podpůrné operativně pátrací prostředky se liší od operativně pátracích prostředků vymezených v ust. § 158b až § 158f TR (o těch blíže pojednává kapitola 3.3. této práce). Zatímco operativně pátrací prostředky jsou institutem trestního práva procesního a lze je použít výhradně za účelem získání důkazů použitelných v trestním řízení, podpůrné operativně pátrací prostředky jsou instituty policejního práva, které mají primárně za cíl nasazení operativně pátracích prostředků umožnit a podpořit, nikoli zajistit důkazy pro trestní řízení.²²⁵ Jedná se o opatření, která jsou vykonávána zejména za účelem prevence trestných činů, tedy zpravidla ve stadiu předcházení trestné činnosti.²²⁶

V souvislosti se sexuálním predátorstvím je v praxi možné využití všech podpůrných operativních pátracích prostředků. Informátorem může být např. osoba pohybující se v pornografickém průmyslu, do kterého sexuální predátoři dodávají pornografický materiál dětí získaný od dítěte nebo vytvořený predátorem. Krycím prostředkem může být např. pro policistu vytvoření si falešného profilu na sociálních sítích a příslušné webové chatovací platformě, kde poté bude v souladu s ust. § 70 Zákona o PČR vyhledávat sexuální predátory. Zabezpečovací techniku (např. systém monitorování, signalizační systémy) může využívat jak policista, tak i informátor za účelem dokumentování trestné činnosti či sběru stop a informací, ať už v rámci internetového prostředí nebo při osobní schůzce agresora s dítětem. A konečně zvláštní finanční prostředky budou často využívány zejména k odměně informátora nebo za účelem vytvoření věrohodnosti nasazeného policejního agenta jakožto jednoho z operativně pátracích prostředků podle trestního řádu.²²⁷

3.2.1.1. Policejní provokace sexuálních predátorů

Policejní provokaci lze definovat jako „*aktivní činnost policie, směřující k podněcování určité osoby ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyvolat trestní stíhání podněcované osoby*“²²⁸, která je spojena s operativně pátrací činností policejního orgánu.

O policejní provokaci se vedou mnohé diskuze, neboť trestní řád neobsahuje žádné ustanovení, na jehož základě by mohlo docházet k provokaci k trestné činnosti.

²²⁵ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Op. cit., str. 307.

²²⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 1986.

²²⁷ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Op. cit., str. 313.

²²⁸ MUSIL, J. *Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře*. Státní zastupitelství. 2014, č. 3, str. 15.

Stanovení limitů přípustnosti aktivního jednání policie ve vztahu k páchanému trestnému činu tak bylo a nadále je předmětem evropské i české judikatury.

Podle ESLP²²⁹ lze za policejní provokaci považovat situace, kdy se policie neomezí jen na ve své podstatě pasivní vyšetřování trestné činnosti, ale ve vztahu k jednotlivci jedná tak aktivně, že na základě jí učiněné iniciativy podnítí takového jednotlivce ke spáchání trestného činu, který by jinak nespáchal. V tomto směru odkazuje ESLP na svůj již dříve vynesený rozsudek²³⁰, z něhož vyplývá, že policie nesmí vyvolávat úmysl spáchat trestný čin u osoby, která jeho spáchání před provokací policie v úmyslu neměla. Hledisko existence úmyslu jednající osoby ke spáchání trestného činu již před policejní infiltrací nebo vznik takového úmyslu až po ní se přitom prolíná napříč judikaturou ESLP. V roce 2015 ESLP už konkrétněji stanovil,²³¹ že bude vždy potřeba zkoumat, za by se osoba dopustila trestného činu, kdyby nebylo zásahu orgánů státu (policie). Jako další kritérium vymezil okamžik, v jakém do skutkového děje orgány státu (policie) přistoupily, tedy zda se tak stalo již v průběhu kriminální činnosti, nebo zda bylo protiprávní jednání osoby vyvoláno až jednáním policie.

V duchu judikatury ESLP rozhodují i české soudy. Ačkoli dřívější judikatura Ústavního soudu²³² označovala (dle mého názoru v rozporu s účelem operativně pátrací činnosti policie) jakýkoli zásah policie do skutkového děje za jednání, které vede ke spáchání trestného činu, následně došlo ke zpřesnění a výslovné aprobaci použití operativně pátracích prostředků. V nálezu ze dne 25. 6. 2003, sp. Zn. II. ÚS 710/01, Ústavní soud konstatoval následující: *„[P]ověřený policejní orgán může využít operativně pátrací prostředky pouze v souladu se zákonem, jen je-li dostatečně odůvodněno podezření, že je páchán nebo byl spáchán úmyslný trestný čin. Nesmí jejich využíváním vyvolat trestnou činnost nebo se jiným způsobem aktivně podílet na utváření skutkového děje tak, aby podněcoval či usměrňoval do té doby neexistující úmysl pachatele daný trestný čin spáchat. Je nepřipustné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoli formou pomáhaly. Je totiž nepřipustným porušením čl. 39 Listiny, pakliže jednání státních orgánů (Policie České republiky) se stává součástí skutkového*

²²⁹ Rozsudek ESLP ze dne 5. 2. 2008 ve věci Ramanauskas proti Litvě, stížnost č. 74420/01, zejména pak bod 55.

²³⁰ Rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 1998 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, stížnost č. 25829/94.

²³¹ Rozsudek ESLP ze dne 26. 3. 2015 ve věci Volkov a Adamskiy proti Rusku, č. stížnosti 7614/09.

²³² Nález Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99.

děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestné jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu).“

Lze tedy shrnout, že pro přípustnost použití (nasazení) operativně pátracích prostředků je potřeba naplnění přísných zákonných podmínek. Policejní orgán musí mít k dispozici indicie, na jejichž základě pojme důvodné podezření, že osoba má v úmyslu spáchat trestný čin. Až v takovém okamžiku je policejnímu orgánu umožněno navázat s podezřelou osobou kontakt a vstoupit do děje. Vstup do děje a aktivní jednání policie nicméně nesmí v osobě vyvolat úmysl spáchat trestný čin, resp. nesmí ji ke spáchání trestného činu podněcovat. Judikaturou bylo ovšem dovozeno, že *„[z]a aktivitu, která by pachatele vyprovokovala k trestné činnosti či přispěla k přísnější právní kvalifikaci jednání pachatele, nelze považovat takovou činnost policie, která se přizpůsobuje jednání pachatele.“*²³³

Ve vztahu k sexuálnímu predátorství by se mohlo jednat např. o následující modelovou situaci. Policista si v rámci své povinnosti vyhledávat trestnou činnost a předcházet jí založí profil na webové platformě XChat.cz, v jehož rámci se bude profilovat jako třináctiletá Anička. Vstoupí do chatu s názvem „pokec 12–15 let“ (předpokládá, že v něm je možný výskyt sexuálních predátorů) a napíše v něm (všem jeho členům se zobrazující) zprávu *„Ahoj, jsem Anička, za měsíc mi bude 14 a ráda bych si s někým pokecala.“*. V návaznosti na to jí přijde soukromá zpráva od „peta16“: *„Ahoj Aničko, odkud jsi? Já jsem z Plzně a rád jezdím na výlety, mohl bych přijet i za tebou, můžeme si pak dát třeba zmrzku.“* Podle dalších všem viditelným zprávám v chatu policista vidí, že osoba skrývající se za profilem „peta16“ se velmi aktivně podílí na konverzacích s intimnější tematikou a podle způsobu vyjadřování a na základě vzorců chování získá důvodné podezření, že se jedná o dospělou osobu. Pokud tedy bude v konverzaci jakožto třináctiletá Anička s osobou „peta16“ pokračovat a nebude nijak aktivně iniciovat setkání, natož za účelem sexuálních aktivit, nebude se jednat o policejní provokaci. Policie totiž v takovém případě pouze reagovala na aktivní jednání pachatele, na jehož základě došlo ke spáchání trestného činu (ať už pokusu trestného činu podle ust. § 193b TZ, navazování nedovolených kontaktů s dítětem, nebo v případě uskutečnění schůzky pak k pokusu o některý jiný sexuálně motivovaný trestný čin). Podezřelá osoba učinila sama ze své iniciativy kroky ke spáchání trestného činu a policie jí takové jednání pouze umožnila. Právní věta vycházející z usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne

²³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 10. 2013, sp. zn. 6 Tdo 839/2013.

21. 9. 2016, č. j. 5 Tdo 1051/2016-51 výslovně uvádí, že: „*O policejní provokaci či nepřipustnou ingerenci policejního orgánu do skutkového děje nemůže jít za situace, kdy policie pouze reaguje na již projevený zájem pachatele uskutečnit trestné jednání (např. nelegální obchod se střelnými zbraněmi a střelivem) a jestliže k tomu policejní orgán případně využije některé aktivity, s nimiž zákon počítá, např. předstíraný převod podle § 158c tr. ř. a použití agenta podle § 158e tr. ř.*“²³⁴

K získaným důkazům lze uvést, že získá-li je policejní orgán na základě policejní provokace, jedná se o důkazní prostředky získané nezákonným způsobem. Pokud ovšem pachatel jednal protiprávně už i před okamžikem vstupu policie prostřednictvím nepřipustné provokace do skutkového děje a okamžik vstupu policie do děje je možné jistě určit, může být pachatel obviněn z protiprávního jednání, kterého se dopustil bez provokace ze strany policie, tedy za to, které učinil ještě před vstupem policejního orgánu do děje.²³⁵

3.2.1.2. Provokace ze strany soukromé osoby s vědomím policie

V praxi se objevují i případy, kdy dojde k provokaci osoby ke spáchání trestného činu ze strany soukromé osoby, která však jedná s vědomím nebo pod dohledem policie. ESLP²³⁶ v této souvislosti uzavřel, že pokud je činnost soukromé osoby organizována a monitorována policií, jedná se o policejní provokaci, tj. o činnost nepřipustnou.

Obdobně jako v případě policejní provokace činěné policejním orgánem, resp. policistou Nejvyšší soud ČR uzavřel²³⁷, že pro posouzení, zda se o takovou policejní provokaci (v tomto případě činěnou prostřednictvím soukromé osoby) jedná, či nikoli, je stěžejní otázka okamžiku vstupu policie (nikoli provokující osoby) do skutkového děje a podoba jejího jednání. Nejvyšší soud dovodil, že pokud policie vstoupí do děje až v závěrečné fázi a neurčuje konkrétní obsah průběžného jednání podezřelých ani provokující soukromé osoby²³⁸, nejde o nepřipustnou ingerenci státu. Rovněž konstatoval, že „*skutečnost, že se svědek jen podřídil popsané aktivitě obviněného,*

²³⁴ Obdobně usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1106/2013.

²³⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 6. 2000 sp. zn. III. ÚS 597/99.

²³⁶ Rozsudek ESLP ze dne 5. 2. 2008 ve věci Ramanauskas proti Litvě, stížnost č. 74420/01, zejména bod 57.

²³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 6 Tdo 1622/2005.

²³⁸ V případě věci řešené v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006 pod sp. zn. 6 Tdo 1622/2005 soud uvedl, že policie ovlivnila provokující osobu až v tom, aby neodmítla uzavření smlouvy (na jejímž základě se pachatelé dopustili trestného jednání), což shledal jako přípustnou policejní ingerenci.

*byť pozorované příslušníkem policie, podle názoru Nejvyššího soudu v žádném případě nespovědí o nějaké policejní provokaci.*²³⁹

3.3. Operativně pátrací prostředky dle ust. § 158b a násl. TŘ

„Operativně pátracími prostředky se obecně rozumí souhrn opatření policejních orgánů uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti.“²⁴⁰

Operativně pátrací prostředky se staly nedílnou součástí vyšetřovacích procesů policejního orgánu. Dle mého názoru jsou operativně pátrací prostředky užitečným nástrojem při předcházení, vyhledávání, dokumentování a odhalování zvláště v oblasti sexuální trestné činnosti, a to jako úkony ve fázi prověřování. Právě uvedené potvrzuje hlavně skutečnost, že operativně pátrací prostředky jsou systematicky zařazeny v trestním řádu do úkonů uskutečňovaných před zahájením trestního stíhání, což je typický znak počátečních úkonů. Jedná se tak o úkony policejního orgánu uskutečňované před zahájením trestního stíhání, tj. ve fázi prověřování před sdělením obvinění určité konkrétní osobě nebo osobám v souladu s úpravou v ust. § 158 až § 158f trestního řádu. V případě odhalování sexuálně motivované trestné činnosti bude řada těchto úkonů tzv. úkony neodkladnými ve smyslu ust. § 158a trestního řádu.

Počáteční úkony jsou upraveny v ust. § 158 až § 158f trestního řádu. O provedení každého úkonu musí být sepsán protokol podle ust. § 55 trestního řádu.²⁴¹

Ačkoli se jedná o nástroj používaný zejména ve fázi prověřování, není vyloučeno, aby k jejich použití došlo kdykoli v průběhu trestního řízení, tedy i po zahájení trestního stíhání, nebo dokonce i po podání obžaloby na základě rozhodnutí předsedy senátu, což umožňuje ust. § 158f TŘ.

Až do účinnosti novely trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb. byla právní úprava používání operativně pátracích prostředků (a operativní techniky) obsažena zejména v Zákoně o PČR 1991. Citovanou novelou byla v Zákoně o PČR 1991 zrušena

²³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 5 Tdo 971/2013.

²⁴⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s*. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 1985.

²⁴¹ Vhodno poznamenat, že Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1180/2012 uzavřel, že nevyhotovení protokolu je sice pochybením policejního orgánu, n e vždy však musí mít vliv na použitelnost zajištěných a provedených důkazů.

a v modifikované podobě převzata do trestního řádu. Podle důvodové zprávy²⁴² k uvedené novele bylo účelem této změny jednak odstranění do určité míry duplicitní úpravy některých zásahů orgánů činných v trestním řízení uskutečňovaných v souvislosti s trestním řízením, jednak zajištění procesní využitelnosti výsledků této činnosti pro další trestní řízení vč. možnosti, jakož i povinnosti státního zástupce vykonávat i v této oblasti dozor. Fryšták²⁴³ uvádí, že tato novelizace odstranila nejasnosti při stanovování hranice „mezi operativně pátrací činností policie a činností policejních orgánů v rámci trestního řízení a o důkazní využitelnosti výsledků této činnosti policie v trestním řízení“.

Všechny materiály získané prostřednictvím operativně pátracích prostředků jsou zakládány do spisu a jsou jeho součástí.

Použití operativně pátracích prostředků lze podřadit pod neodkladné úkony.²⁴⁴

Všechny operativně pátrací prostředky lze použít za podmínek vymezených v ust. § 158b TR, tj.:

- i) jedná se o trestní řízení o úmyslném trestném činu,
- ii) musí být užity pouze za účelem získání skutečností důležitých pro trestní řízení o daném trestném činu,
- iii) sledovaného účelu nelze dosáhnout jinými prostředky nebo by takové dosažení bylo podstatně ztíženo,
- iv) práva a svobody osob mohou být při použití operativně pátracích prostředků omezeny jen v nezbytné míře (jak z hlediska intenzity, tak z hlediska délky trvání).

3.3.1. Použití agenta dle ust. § 158e TR

V souvislosti s internetovým sexuálním predátorstvím je často skloňovaným tématem právě použití operativně pátracího prostředku ve formě agenta. Institut agenta byl do trestního řádu zaveden na základě novely č. 265/2001 Sb., a to s účinností od 1. 1. 2002.

²⁴² VLÁDA. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz.

²⁴³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 507.

²⁴⁴ Tamtéž, str. 505.

Agentem může být jen příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů plnící úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem.²⁴⁵ Není tedy možné, aby se jednalo o soukromou osobu, byť by jednala pod taktovkou policejního orgánu, jako tomu je v případě tzv. provokující osoby²⁴⁶.

Trestní řád upravuje institut použití agenta v ust. § 158e. Jeho použití povoluje ve vztahu k internetovému sexuálnímu predátorství pouze za splnění dvou podmínek, které jsou přísnější než obecné podmínky pro použití operativně pátracích prostředků (stanovené v ust. § 158b TR). Zaprvé, musí být vedeno trestní řízení. Zadruhé, toto trestní řízení musí být vedeno pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let.

Pro možnost použití agenta je proto nezbytné nejprve stanovit okamžik zahájení trestního řízení. Trestní řízení se v souladu s ust. § 12 odst. 10 ve spojení s ust. 158 odst. 3 TR zahajuje sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, případně provedením potřebných neodkladných a neopakovatelných úkonů s následně bezprostředním sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení.

Co se týče druhé zákonné podmínky, tato explicitně stanovuje, že použití agenta je možné pouze v případě odhalování závažné trestné činnosti, kdy zákonodárce tuto závažnost vymezil jednak druhem trestného činu – musí se jednat o zločin, a jednak výší trestní sazby. Ve vztahu k trestné činnosti v oblasti sexuálního predátorství tak bude možné použít agenta např. při podezření ze spáchání trestného činu pohlavního zneužití dle ust. § 187 odst. 2 TZ nebo zneužití dítěte k výrobě pornografie dle ust. § 193 odst. 3 TZ.

Jak bylo uvedeno výše, z prvně uvedené podmínky pro použití institutu agenta vyplývá, že agent může konat až po zahájení trestního řízení. Naproti tomu role, resp. možnosti policisty před zahájením úkonů trestního řízení jsou širší. Takový policista dle ust. § 69 odst. 1 Zákona o PČR před *zahájením úkonů trestního řízení*²⁴⁷ *z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu jiné osoby anebo orgánu za účelem získání poznatků o trestné činnosti vyhledává, odhaluje, a je-li to třeba, i dokumentuje skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. V rámci činnosti podle věty první je povinen předcházet trestné činnosti.*

²⁴⁵ Ust. § 158b odst. 2 TR.

²⁴⁶ K tomu blíže viz kapitoly 3.2.1.1. a 3.2.1.2. této práce.

²⁴⁷ Podle ust. § 158 odst. 3 TR.

Institut agenta se oproti získávání poznatků ze zájmového prostředí (o němž blíže pojednává kapitola 3.2. této práce) liší²⁴⁸ v následujícím:²⁴⁹

- i) institut agenta je institutem trestního práva, jehož smyslem je získat použitelné důkazní prostředky pro účely trestního řízení;
- ii) agent může v rámci své činnosti provádět jak sledování osob a věcí (ust. § 158d TR), tak i provádět předstírané převody (ust. § 158c TR), a to bez jakéhokoli dalšího povolení státního zástupce;
- iii) agent je povinen volit při své činnosti takové prostředky, které jsou nezbytné ke splnění jeho úkolu a jimiž není třetím osobám způsobována újma na jejich právech nad nezbytně nutnou míru;
- iv) na rozdíl od policisty působícího v zájmovém prostředí je v případě potřeby možné vytvořit agentovi legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů (projev tzv. hloubkového utajení agenta); na rozdíl od policisty, který si vytvoří falešný profil (např. jakožto 14letý chlapec) v rámci určité internetové platformy bez jakékoli uměle (zpětně) vytvořené historie na této platformě nebo na sociálních sítích, je tak agent ve výhodnějším postavení zejména co do věrohodnosti jím předstírané osoby a návazně co do možnosti snadnějšího průniku do kriminálního prostředí konkrétního trestního případu;
- vi) agent je dle českého právního řádu tzv. *agentem do případu*, povolovaným pro konkrétní trestní kauzu, zatímco policista působící v zájmovém prostředí může konat ve vztahu k jakémukoli protiprávnímu jednání; v praktické rovině to může např. znamenat, že agent (pod falešným profilem 14letého chlapce) bude moci zahájit aktivitu směřující k získání použitelných důkazních prostředků na konkrétní chatovací platformě jen v případě, bude-li mít důvodné podezření, že v jejím rámci komunikuje sexuální predátor se svými oběťmi. I v případě agenta nicméně platí, že agent nesmí trestnou činnost zosnovat nebo podněcovat.

²⁴⁸ Ke shodným znakům institutu agenta a získávání poznatků ze zájmového prostředí viz kapitola 3.2. této práce.

²⁴⁹ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 301–302.

3.3.2. Sledování osob dle ust. § 158d TŘ

Dalším z operativně pátracích prostředků, které vymezuje trestní řád, je institut sledování osob a věcí podle ust. § 158d. Jedná se o operativně pátrací prostředek, na jehož základě policejní orgán získává poznatky o osobách a věcech, a to utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy může policejní orgán pouze na základě písemného povolení státního zástupce (odst. 2),²⁵⁰ a má-li být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, může tak policejní orgán učinit jen na základě předchozího povolení soudce (odst. 3).

Dle odst. 6 předmětného ustanovení lze v případě udělení výslovného souhlasu osoby, jež má být sledována (nebo jejíž věc má být sledována), při sledování pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a zasahovat do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťovat obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků bez povolení státního zástupce, resp. bez předchozího povolení soudce. Takovou osobou (*tím, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno*) může být právě např. dítě, které je v kontaktu se sexuálním predátorem a chystá se na osobní schůzku s ním. Samozřejmě by v takových situacích bylo potřeba posoudit zejména podle věku dítěte a jeho rozumové a volní vyspělosti, zda je schopno takový souhlas udělit,²⁵¹ v opačném případě by bylo potřeba tento souhlas získat od jeho zákonných zástupců (nejčastěji rodičů).

Bezpochyby i sledování osob a věcí má své limity, proto odst. 8 ust. § 158d TŘ výslovně uvádí, že *pokud nebyly při sledování zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit*. Zároveň ale odst. 10 citovaného ustanovení dovoluje použít záznam pořízený při sledování a připojený protokol jako důkaz i v jiné trestní věci (než v jaké k jejich pořízení primárně došlo), pokud je v této jiné trestní věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno. Ve vztahu k sexuálnímu predátorství se bude vždy jednat o úmyslný trestný čin, proto lze uzavřít, že použití

²⁵⁰ Nesnese-li věc odkladu, lze sledování zahájit i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud jej do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

²⁵¹ Ve smyslu ust. § 31 OZ.

příslušného záznamu a protokolu bude možné využít případně vždy, bude-li tento operativně pátrací prostředek u kybergroomera nasazen.

3.4. Odborné expertízy

Některé skutečnosti stojí mimo okruh znalostí orgánů činných v trestním řízení. V takových situacích jsou OČTŘ k objasnění předmětných skutečností důležitých pro trestní řízení povinny nechat vypracovat odborné expertízy.

V závislosti na složitosti zjišťované skutečnosti je na místě, aby orgány činné v trestním řízení nechaly vypracovat odborné vyjádření²⁵² nebo přibraly znalce²⁵³ a ve výjimečných, zvláště obtížných případech nechaly vypracovat znalecký posudek znaleckým ústavem²⁵⁴.

Při vyšetřování trestných činů spojených se sexuálním predátorstvím se nejčastěji využívají následující odborné expertízy: sexuologická, soudně lékařská, soudně psychiatrická a kriminalistická, dále pak expertíza z oboru kybernetiky, odvětví výpočetní techniky. Není ovšem vyloučeno, že v některých případech nebudou použity i jiné expertízy. Vždy bude záležet na konkrétním vyšetřovaném případě.

3.4.1. Soudně psychiatrická expertíza

Úkolem soudně psychiatrické expertízy je především zkoumání případné duševní poruchy útočnicka. V případě přítomnosti poruchy u dané osoby je nutno určit, o jakou konkrétní poruchu se jedná, zhodnotit nebezpečnost jeho pobytu na svobodě vč. možného opakování trestné činnosti. Je na znalci, aby zhodnotil návrh ochranného opatření²⁵⁵, nejčastěji ochranného léčení²⁵⁶.

Vzhledem k tomu, že oběťmi sexuálních predátorů v kontextu této práce jsou děti, je často v rámci soudně psychiatrické expertízy rovněž posuzována výpověď dětské oběti z hlediska její věrohodnosti. Znalec zkoumá, zda má dítě sklony ke konfabulaci²⁵⁷. Děje se tak za pomoci znaleckého posudku z odvětví psychiatrie se specializací na klinickou a dětskou psychologii, méně často pak znaleckým posudkem z odvětví psychiatrie bez bližší specializace, případně jejich kombinací. Zatímco psycholog hodnotí motivační

²⁵² Ust. § 105 odst. 1 TŘ, věta první. Tento postup by měly OČTŘ využít v případě, je-li pro složitost posuzované otázky dostačující.

²⁵³ Ust. § 105 odst. 1 TŘ, věta druhá.

²⁵⁴ Ust. § 110 TŘ.

²⁵⁵ Ust. § 98 TZ.

²⁵⁶ Ochranné léčení je jako druh trestu vymezeno v ust. § 99 TZ.

²⁵⁷ Zkreslování vzpomínek, případně vymyšlení si údajně prožitých událostí.

prvky, které vedou dítě ke konfabulaci či k bájevné lhavosti, psychiatr posuzuje otázky psychopatologické s konfabulací související.²⁵⁸

3.4.2. Sexuologická expertíza

Sexuologické expertízy slouží ke zjištění skutečností, které se týkají sexuální oblasti vyšetřované osoby. Zjišťuje se především její sexuální orientace (např. homosexuální, na pubescenty, na dospělé jedince apod.) a z toho případně vyplývající porucha sexuální preference a sexuální identity (rovněž nazývaná jako sexuální deviace nebo odborně jako parafilie)²⁵⁹, dále také vývin pohlavních orgánů vyšetřovaného (zda nevykazuje anomálie a zda odpovídá věku jedince). V rámci sexuologické expertízy se zkoumá rovněž dosavadní sexuální život vyšetřovaného a jeho sexuální zkušenosti.

Zkoumané osobě je často provedeno tzv. falopletysmografické vyšetření (PPG), na jehož základě dochází k měření erekce (vzrušivosti). V praktické rovině to znamená, že se vyšetřovanému promítají (předkládají) obrázky převážně se sexuální tematikou a přitom se mu měří zvětšení objemu penisu erekcí. Aby byl dán hodnověrný obraz o tom, zda vyšetřovaný trpí pedofilními sklony, případně pedofilii jako takovou, nesmějí mít vyobrazené objekty viditelné pohlavní znaky. V opačném případě by již nebylo možné hovořit o pedofilním podnětu v pravém slova smyslu a podnět by bylo nutné podřadit pod dospívající objekty.²⁶⁰

V případě sexuálních predátorů by bylo možné uvažovat zejména o následujících sexuálních deviacích (parafiliích), případně o jejich libovolných kombinacích (nazývaných jako tzv. kombinované sexuální deviace²⁶¹):

- pedofilie,
- exhibicionismus,
- patologická sexuální agresivita,
- sadismus.

²⁵⁸ Obdobně PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, str. 656.

²⁵⁹ Deviace může vzniknout u do té doby zcela normálního jedince bez jakýchkoli sexuálních poruch, a to důsledkem duševní choroby. Viz PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Op. cit., str. 651.

²⁶⁰ WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. Praha: Grada Publishing, 2000, str. 145.

²⁶¹ WEISS, P. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008. str. 33.

Pokud znalec zjistí u pachatele sexuální odchylku od normy spočívající právě v kvalitativně změněné sexuální motivaci, hodnotí, zda tato porucha měla vliv na jeho jednání, tedy to, zda byly jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti v době útoku zmenšené nebo případně zcela vymizelé. Návazně znalec posuzuje míru nebezpečí predátora a pravděpodobnost jeho dalšího útoku v případě, že bude ponechán na svobodě. Může přitom doporučit ochranné léčení sexuologické, a to buď ve formě ambulantní, nebo ústavní, v závislosti na míře nebezpečnosti. O konečném (ne)uložení ochranného léčení a jeho formě pak rozhoduje soud.

Sexuologická expertíza (odborné vyjádření, znalecký posudek) je mnohdy spojena s psychiatrickým vyšetřením. V praxi se lze proto často setkat s psychiatricko-sexuální expertízou. Důvodem je skutečnost, že expertízy z odvětví sexuologie vycházejí právě ze soudně znalecké činnosti soudní psychiatrie, neboť sexualita člověka je pevně spojena s duševním stavem a případnými duševními chorobami daného jedince.²⁶²

3.4.3. Soudně lékařská expertíza

Tato expertíza má za úkol zkoumat stopy na těle dítěte i sexuálního predátora, jejich tělesný vývin a fyzické vlastnosti. Vyšetřením je především zjišťováno, zda došlo při útoku predátora k použití násilí, případně k následkům na zdraví. Dále se zjišťuje, zda došlo k souloži nebo jinému pohlavnímu styku mezi agresorem a obětí, rovněž i to, zda tělesný vývoj daných osob odpovídá jejich věku.

U dívek se zejména zkoumá, zda v případě pohlavního styku došlo k defloraci (protržení) panenské blány, dále se u dětí zkoumá přítomnost ran a jiných zranění na rodidlech, penisu i konečnicku.

K posouzení protržení panenské brány u dívek je nařizováno zpracování odborné expertízy z odvětví dětské gynekologie. V tomto ohledu však nejsou výjimečné situace, kdy i přes pohlavní styk (soulož) pachatele s dívkou nedojde k protržení panenské blány. Proto se znalec po provedení vyšetření vyjadřuje současně i k tomu, zda mohlo dojít k zavedení penisu či prstů predátora do pochvy oběti bez porušení panenské blány, a případně jakých parametrů. U některých dívek znalec zjistí minimální prostupnost pochvy dívky, na základě čehož konstatuje dosavadní neuskutečnění soulože, případně digitální penetrace. Častěji jsou však pochvy dospívajících dívek víceméně prostupné,

²⁶² PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing, 2012, str. 172.

proto je v případě dobrovolného styku bez použití násilí ze strany znalce obtížné konstatovat, zda k penetraci došlo, či nikoli. V takovém případě znalec ve znaleckém posudku nevyjádří k této problematice žádný závěr, resp. možnou penetraci do pochvy dotčené dívky nepotvrdí ani nevyvrátí.

3.4.4. Kriministická expertíza

Kriministická expertíza využívá odborné znalosti, metody a prostředky z různých oblastí vědy, umění a řemesel.²⁶³ V případě sexuálního predátorství je využívána zejména expertíza z oboru kriminalistika, odvětví biologie a genetika. Ta slouží ke zjištění DNA a dalších biologických stop útočnicka i dětské oběti. V praxi se bude jednat především o biologický materiál oddělený od těla dané osoby – např. krev, tělesné tekutiny (sperma, sliny), vlasy, nebo o biologické stopy na těle osoby – např. hematom, rána, zlomenina.

Lze se v této souvislosti setkat rovněž s expertízou z odvětví trasologie, na jejímž základě znalec vyhodnocuje např. stopy otisků zubů na těle pachatele i oběti, či expertízou daktyloskopickou vyhodnocující otisky prstů osob.

3.4.5. Kybernetická expertíza

Velmi využívanou expertízou ve vztahu ke kybergroomingu je, na rozdíl od jiných sexuálně motivovaných trestných činů, rovněž expertíza kybernetická, nejčastěji z odvětví výpočetní techniky. Tato expertíza se zaměřuje na zkoumání výpočetní a komunikační techniky, případně jiných prostředků s touto technikou souvisejících.²⁶⁴

V průběhu znaleckého zkoumání nesmí dojít k žádné změně (ztrátě) informací, proto za účelem zachování originálu kriministické počítačové stopy dochází k přenosu zajištěných informací na jiný datový nosič.²⁶⁵ Fyzická osoba, která je oprávněna, vyškolená a kvalifikována k vyhledávání a sběru digitálních stop (tzv. DEFR – Digital Evidence First Responder), se musí řídit několika základními principy, zejména minimalizovat manipulaci s prohledávaným zařízením a s digitálními důkazy;

²⁶³ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriministická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 38.

²⁶⁴ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriministická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, str. 355.

²⁶⁵ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Op. cit., str. 627.

zdokumentovat veškeré akce prováděné s předmětným digitálním důkazem (aby si mohl příbráný odborník vytvořit názor na spolehlivost digitálních důkazů).²⁶⁶

Při páchání kybergroomingu zůstávají v počítačové technice velmi důležité stopy, které jsou ve většině případů rozhodujícím důkazním materiálem (např. fotografie obnaženého dítěte v počítači pachatele). Totéž platí o informacích ukládaných na jednotlivých serverech (např. e-mailová komunikace mezi kybergroomerem a dítětem mladším patnácti let se sexuální tematikou). Rovněž jsou v rámci této expertízy zajišťována data z mobilních telefonů.

²⁶⁶ SMEJKAL, V. *Kybernetická kriminalita*. 3. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2022, str. 828.

4. VÝSLEDKY VLASTNÍHO ZKOUMÁNÍ

Tato kapitola se zabývá problematikou kybergroomingu v rovině praktické. Jejím cílem bylo posbírat různorodá data z jednotlivých rozsudků okresních soudů, které se vztahovaly k trestnému činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ust. § 193b trestního zákoníku, a tato data následně vyhodnotit. Jelikož byla data získávána za pomoci žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, byl jejich rozsah omezen tím, co bylo v jednotlivých rozhodnutích uvedeno. Nežřídko se stávalo, že rozhodnutí neobsahovala odůvodnění, neboť se strany vzdaly práva na odvolání a na odůvodnění rozhodnutí netrvaly.

V rámci vlastního šetření byly jako oběti brány v potaz jen děti mladší patnácti let.

V této souvislosti považuji za důležité zmínit, že v rámci zkoumaných rozhodnutí jsem brala za relevantní pouze ty útoky, u nichž bylo jednoznačné, že jejich obětí bylo dítě mladší patnácti let (ať už v nich byl přímo uveden věk oběti anebo bylo uvedeno, že se jednalo o osobu mladší patnácti let.). Jsem si přitom více než jistá, že mnoho v tomto šetření nezaznamenaných kybergroomingových útoků bylo vedeno rovněž vůči dětem mladším patnácti let, nicméně z důvodu rozsáhlejší anonymizace některých rozhodnutí jsem nebyla schopna najisto rozpoznat věk oběti, resp. to, zda je oběť mladší patnácti, nebo osmnácti let (když bylo v rozhodnutí uvedeno např. „nezletilá“, přičemž rok narození a případně i rok spáchání trestného činu byl anonymizován).

Dále, v rámci provedeného šetření bylo zjištěno i několik útoků, které byly predátorem učiněny osobně vůči osobně přítomné oběti (např. na autobusové zastávce, na tréninku apod.). Jednalo se tedy v jejich případě o groomingové útoky, na které sice směřuje ust. § 193b trestního zákoníku (jak bylo vysvětleno v kapitole 2.1.1. této práce), nicméně nebyly do vlastního šetření zahrnuty z toho důvodu, že tato práce je zaměřena na kybergrooming, tedy na groomingové útoky činěné na dálku (pomocí informačních technologií).

Vlastní šetření je rozděleno celkem do 5 částí, z nichž čtyři jsou vedeny jako samostatné podkapitoly.

V první části jsou vymezeny počty rozhodnutí ve vztahu k trestnému činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ) v jednotlivých správních krajích (8) České republiky. Dále pak výsledky rozhodnutí soudů v jednotlivých

případech (odsouzení, zproštění, zastavení trestního stíhání atd.) a rovněž média, jejichž prostřednictvím byly jednotlivé kybergroomingové útoky spáchány.

První podkapitola udává data týkající se jednotlivých souzených osob, konkrétně jejich věk, pohlaví a státní příslušnost.

Další se zabývá informacemi ve vztahu k obětem kybergroomingových útoků. Shrnuje data k věku obětí a jejich pohlaví.

Následuje podkapitola pojednávající o povaze kybergroomingových útoků. Jednak uvádí, k jakým sexuálně motivovaným trestným činům jednotlivé útoky směřovaly, jednak popisuje druhy sexuálních trestných činů, které byly kybergroomingovými útoky spáchány. Zatřetí popisuje problematiku „dvojitá kvalifikace“ kybergroomingových útoků.

Jako poslední byla zkoumána data vztahující se k ukládání trestů. Nejprve jsou rozebrány počty pachatelů, kteří byli odsouzeni k podmíněnému a nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Tato podkapitola rovněž porovnává výši odkladu trestu odnětí svobody s výší případného trestu odnětí svobody. Dále udává počty a druh alternativních trestů, které byly některým pachatelům uloženy namísto trestu odnětí svobody. V neposlední řadě vymezuje vedlejší tresty, které byly pachatelům uloženy k (podmíněnému) trestu odnětí svobody.

4.1. Metodika vlastního šetření

Na základě žádosti o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, jsem oslovila všech 86 okresních soudů České republiky. Žádala jsem o poskytnutí rozhodnutí vydaných v souvislosti s internetovým sexuálním predátorstvím s tím, že jsem žádala o poskytnutí rozhodnutí (odsuzujících i zprošťujících) vydaných příslušným soudem ve věci trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle ust. § 193b TZ. Žádala jsem přitom o pouze částečnou anonymizaci jednotlivých údajů, které jsou vymezeny níže v jednotlivých podkapitolách tohoto šetření. Mé žádosti co do částečného ponechání údajů vyhověly soudy sporadicky, když některé anonymizovaly rozhodnutí zcela, některé částečně co do mnou žádaných údajů a z jiných jsem měla k dispozici všechny potřebné informace pro vypracování tohoto šetření. Právě z toho důvodu jsou níže v jednotlivých podkapitolách uváděny rovněž kategorie „neznámé“. Současně nutno uvést, že v některých případech spolu nekorespondují navzájem některé počty, přičemž tento

nesoulad vychází opět z toho, že jsem někdy měla k dispozici všechny potřebné údaje a jindy jen některé nebo žádné.

Obsah vlastního šetření a jeho závěry vychází z celkem 155 rozsudků okresních soudů po celé České republice, jež rozhodovaly ve věci trestného činu dle ust. § 193b trestního zákoníku, tedy ve věci trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, a to ode dne 1. 8. 2014²⁶⁷ do dne vypracování odpovědi na mou žádost. Těchto 155 rozhodnutí pochází celkem z 59 soudů, kdy 27 soudů neevidovalo do dne vypracování mé žádosti žádné řízení týkající se trestného činu dle ust. § 193b TZ. Rozhodnutí soudů se skládala z rozsudků, trestních příkazů a usnesení. V některých případech soudy schvalovaly sjednanou dohodu o vině a trestu. Vlastní šetření neobsahuje rozhodnutí krajských soudů jako soudů prvních stupňů, které jsou věcně příslušné k projednání některých závažnějších kybergroomingových útoků.²⁶⁸

V rámci zpracovávaných rozhodnutí se přibližně v 10 % útoků jednalo o skutkový omyl pozitivní, kdy se pachatel domníval, že komunikuje s osobou mladší patnácti let, přitom ve skutečnosti komunikoval s dospělou osobou (jednalo se o tzv. pokus na nezpůsobilém předmětu útoku).²⁶⁹ V takových případech byli kybergroomeré odsouzeni za pokus trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, v jednom případě došlo k upuštění od potrestání. Ve více než 10 případech těchto pokusů bylo rozhodováno o útocích osob uskutečněných v rámci projektu V síti, současně byly souzeny útoky osob provedené v rámci projektu zrealizovaného tvůrci pořadu Černota (v nižších jednotkách).

Dále je nutné poznamenat, že toto šetření neprokazuje zcela objektivní počty ve vztahu ke kybergroomingovým útokům, neboť podané žádosti směřovaly pouze na rozhodnutí, ve kterých byl pachatel odsouzen za trestný čin dle ust. § 193b TZ. Přitom budeme-li brát v úvahu to, že trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem je koncipován jako předčasně dokonáný trestný čin, a tedy jako subsidiární k těm

²⁶⁷ Trestný čin dle ust. § 193b TZ byl do trestního zákoníku zaveden až s účinností ode dne 1. 8. 2014.

²⁶⁸ Např. k projednání případu Jaroslava Pulpána byl v prvním stupni věcně příslušný krajský soud. Viz ČT24. *Sexuálně vydíral 160 mladých dívek, soud poslal internetového zvrhlika na 6,5 roku do vězení* [online]. 20. 4. 2018. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2456596-sexualne-vydiral-160-mladych-divek-soud-poslal-internetoveho-zvrhlika-na-65-roku-do>.

²⁶⁹ O popularitě „chytání“ sexuálních predátorů viz např. iDNES.cz. *A kolik jsi jich ulovil ty? Pubertáci začali chytat zvrhliky na internetu.* 10. 7. 2020. [cit. 2022-11-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/internet-sexualni-predatori-lovci-deti.A200709_204011_domaci_rik.

trestným činům, ke kterým směřuje, nepochybně bylo ode dne 1. 8. 2014 vydáno mnoho rozhodnutí ve věci kybergroomingových útoků, jejichž pachatelé byli souzeni právě a pouze za ty trestné činy, kterých se pachatel prostřednictvím kybergroomingového útoku dopustil.

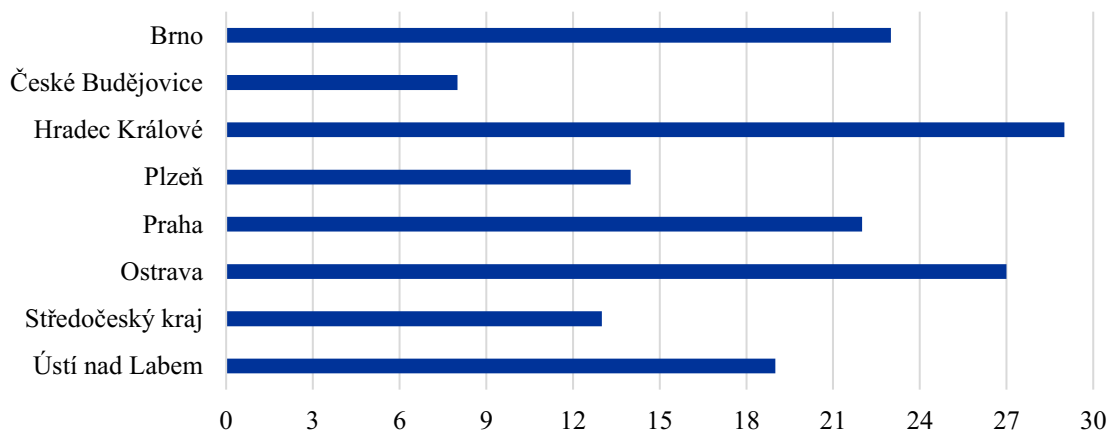
Na druhou stranu vlastní provedené šetření v některých případech dokonání tohoto jiného „cílového“ trestného činu zohledňuje, byl-li tento skutek v rámci získaných rozhodnutí z rozhodnutí zřejmý. Jsou tedy jednak zohledněny případy, kdy pachatel spáchal více útoků, z nichž některé skončily ve fázi přípravy k sexuálnímu trestnému činu, čímž došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, a jednak případy, kdy pachatel spáchal „cílový“ sexuální trestný čin.

Nicméně, jak bude rozebráno dále v kapitole 4.2.3. této práce a zobrazeno v grafu č. 11, skutečnost, že trestný čin podle ust. § 193b TZ je pouze subsidiární k těm trestným činům, ke kterým směřuje, soudy v mnohých případech značně opomíjely, což vedlo k tomu, že pachatel byl odsouzen úhrnným trestem jednak za spáchání trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, současně i za spáchání trestného činu, ke kterému kybergroomingový útok směřoval (tedy za „cílový“ sexuálně motivovaný trestný čin).

4.2. Výsledky šetření

Jak bylo popsáno výše, šetření vychází z rozsudků z jednotlivých správních krajů (a v rámci nich z jednotlivých okresů). Následující graf ukazuje, jaký nápad zaznamenaly jednotlivé správní kraje od 1. 8. 2014 do dnů vypracování odpovědí na podané žádosti (červenec–září 2022).

Počet soudních rozhodnutí v jednotlivých správních krajích

Graf č. 1 – Srovnání počtu rozhodnutí v jednotlivých správních krajích

Zdroj: 155 rozhodnutí okresních soudů

Největší nápad eviduje správní kraj Hradec Králové, když v jeho rámci bylo vydáno celkem 29 rozsudků týkajících se trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem.

Na druhém místě je poté správní kraj Ostrava, a to celkem s 27 rozhodnutími. Okresní soud v Ostravě je přitom soud, který eviduje největší počet rozhodnutí ve vztahu k dalším 85 okresním soudům. Celkově tento soud vynesl 11 rozsudků ve věci trestného činu dle ust. § 193b TZ.

Naopak nejméně rozhodnutí ve věci trestného činu dle ust. § 193b TZ eviduje správní kraj České Budějovice, který rozhodoval ve věci tohoto trestného činu pouze v 8 případech.

Provedeným šetřením bylo dále zjišťováno, v kolika případech došlo k odsouzení pachatele. Vzhledem k tomu, že souzených osob bylo 156 (viz graf č. 4 a vysvětlení k němu), vychází graf níže z toho počtu.

Výsledky rozhodnutí soudů v jednotlivých věcech

Graf č. 2 – Srovnání podílu případů, ve kterých byl pachatel odsouzen, a těch, ve kterých odsouzen nebyl

Zdroj: 155 rozhodnutí okresních soudů

Drtivá většina souzených osob byla za spáchaný kybergroomingový útok / kybergroomingové útoky odsouzena (celkem 95 % ze 156 souzených osob). Za odsouzené pachatele jsou přitom pro účely této práce považováni rovněž ti, jejichž trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno nebo u nichž bylo upuštěno od potrestání.

U 4 souzených osob bylo trestní stíhání zastaveno. U jedné souzené osoby dospěl soud k závěru, že skutek popsany v podané obžalobě se dílem nestal a dílem není trestným činem a není důvod k postoupení věci. U druhé souzené osoby soud uzavřel, že (i) obviněný jednal ve skutkovém omylu a zcela chybí konkrétní předmět trestného činu s tím, že obviněný se stal potenciální obětí internetového vydírání, (ii) přečin podle § 193b TZ obviněný ukončil ve stadiu pokusu, přičemž jednal ve skutkovém omylu a přečin nebylo možné dokonat (absolutně nezpůsobilý pokus), protože předmět konkrétního útoku (reálná oběť) neexistoval, (iii) přečinem nebyla způsobena žádná škoda a čin neměl žádné další následky a že (iv) účelu trestního řízení již v případě obviněného bylo dosaženo vedením řízení přípravného, neboť míra škodlivosti jednání obviněného s ohledem na shora uvedené skutečnosti je zcela zanedbatelná. U třetí

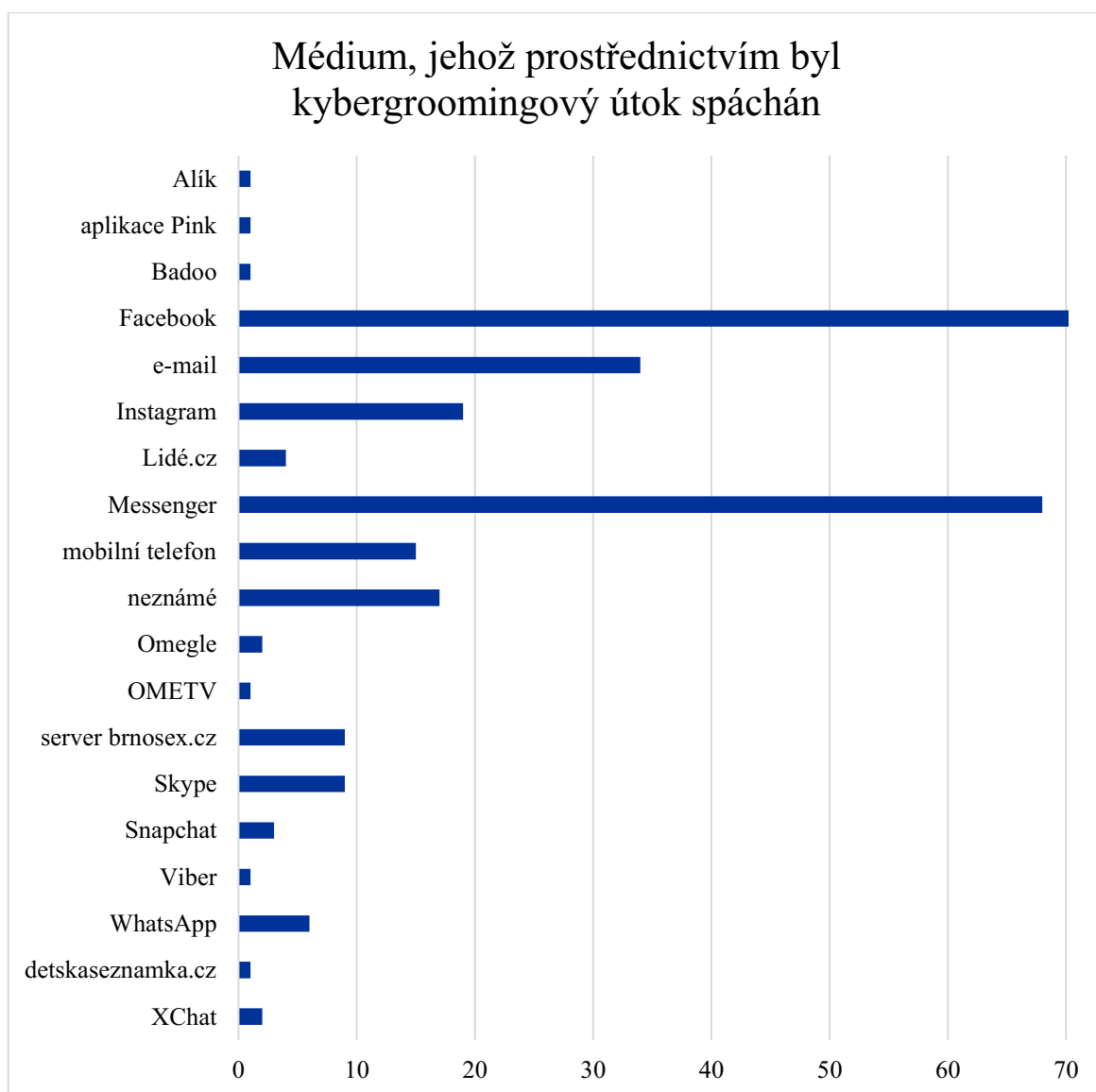
souzené osoby bylo trestní stíhání zastaveno z toho důvodu, že trestní odpovědnost obviněného za stíhaný skutek byla promlčena, tedy že zanikla trestnost činu. A konečně u poslední souzené osoby soud trestní stíhání zastavil, neboť dospěl k závěru, že případný trest za navazování nedovolených kontaktů s dítětem (i) je zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obžalovanému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne, s tím, že (ii) s ohledem na osobu obžalovaného a charakter a rozsah jeho trestné činnosti současně projednávané u tamního soudu se soudu jeví další trestní stíhání jako neefektivní a neekonomické. I tato posledně zmíněná osoba bude pro účely této práce považována za pachatele.

V případě 3 pachatelů bylo upuštěno od potrestání. U všech třech bylo upuštěno od potrestání bez bližšího odůvodnění (státní zástupce i obžalovaný se vzdali práva na odvolání a prohlásili, že netrvají na písemném odůvodnění, a obžalovaný zároveň prohlásil, že si nepřeje, aby v jeho prospěch podaly odvolání jiné oprávněné osoby). V jednom případě bylo upuštěno podle ust. § 46 odst. 1 trestního zákoníku a ve dvou případech podle ust. § 47 odst. 1 trestního zákoníku, kdy bylo současně podle ust. § 99 odst. 1, odst. 4 trestního zákoníku uloženo pachateli ochranné léčení sexuologické v ambulantní formě.

Třem pachatelům bylo trestní stíhání zastaveno podmíněně, dvakrát se zkušební dobou na 24 měsíců a jedenkrát na 10 měsíců.

V jednom jediném případě byl souzený zproštěn návrhu na potrestání, když soud došel k závěru, že v obžalobě označený skutek není trestným činem.

Pokud jde o médium, prostřednictvím něhož byly kybergroomingové útoky páčány, následující graf ukazuje, jaká média a v jaké hojnosti byla pachateli využívána.

Graf č. 3 – Srovnání využití jednotlivých médií ke kybergroomingovým útokům

Zdroj: 152²⁷⁰ rozhodnutí okresních soudů

Absolutní prvenství získal Facebook s celkem 216 útoky (graf č. 3 je z důvodu lepší přehlednosti zastropován na čísle 70). Těžko posoudit, zda se jednalo ve skutečnosti opravdu o využití samotného Facebooku, nebo o využití Messengeru. Nicméně minimálně v 68 případech soudy médium spáchaného útoku konkretizovaly na Messenger.²⁷¹ Messenger přitom v rámci šetření představuje druhé nejpoužívanější médium pro kybergroomingové útoky (celkem 68 útoků).

²⁷⁰ Do tohoto počtu není zahrnuta jedna souzená osoba, jež byla obžaloby zproštěna, a dvě souzené osoby, u nichž bylo trestní stíhání zastaveno pro důvody, v důsledku kterých je není možné označit za pachatele.

²⁷¹ V jisté době mohl uživatel užívat Messenger, aniž by měl zřízen facebookový profil, jak bylo uvedeno v kapitole 1.4 této práce.

Třetí místo obsadil e-mail s celkem 34 útoky. To považuji za značně podivuhodné, neboť neznámou oběť je nemožné prostřednictvím e-mailu dohledat. Navíc neexistuje žádná databáze e-mailů, na e-mailu nemá uživatel založen uživatelský profil, který by si bylo možné prohlédnout, ani zveřejněny údaje, podle kterých by se mohl útočník orientovat. Na rozdíl od sociálních sítí a jiných platforem tak představuje e-mail nejméně snadné médium, prostřednictvím něž je možné kybergrooming páchat. Muselo se proto z logiky věci jednat vždy o oběti, které souzená osoba znala nebo na něž získala někde kontakt s tím, že věděla, komu píše.

Mezi 15 a 20 útoky bylo spácháno prostřednictvím Instagramu, dále prostřednictvím mobilního telefonu (bez využití aplikací) a též prostřednictvím neznámého (v rozhodnutí nespecifikovaného nebo anonymizovaného) média.

Pro necelých 10 útoků použili kybergroomeré Skype, server brnosex.cz, WhatsApp, pro 4 útoky internetovou seznamku Lidé.cz a pro zanedbatelné jednotky útoků pak Snapchat, XChat, Omegle, Alík, aplikaci Pink, Badoo, OMETV, Viber a server detskaseznamka.cz.

4.2.1. Statistiky vztahující se k pachatelům

V této podkapitole šetření budou ukázány jednotlivé charakteristiky pachatelů a související informace, které se k nim pojí. Šetření přitom potvrzuje teorii v tom, že pachatelé kybergroomingu jsou různorodí.

Z celkového počtu 156 souzených osob není možné tři z nich označit za pachatele, neboť jedna souzená osoba byla obžaloby zproštěna, a u dvou souzených osob bylo trestní stíhání zastaveno pro důvody, v důsledku nichž je není možné označit za pachatele. Proto bude dále v této podkapitole pracováno pouze se 153 pachateli.

Z důvodu anonymizace soudních rozhodnutí (někdy úplné) nelze vyloučit, že se v případě některých rozhodnutí nejednalo o jednu a tutéž osobu. Pro účely této práce však bude pracováno s předpokladem, že jedna osoba nebyla odsouzena na základě více rozhodnutí, která byla do této práce zapracována.

Prvním zkoumaným jevem bylo pohlaví souzených pachatelů.

Pohlaví pachatele

Graf č. 4 – Srovnání souzených pachatelů podle pohlaví

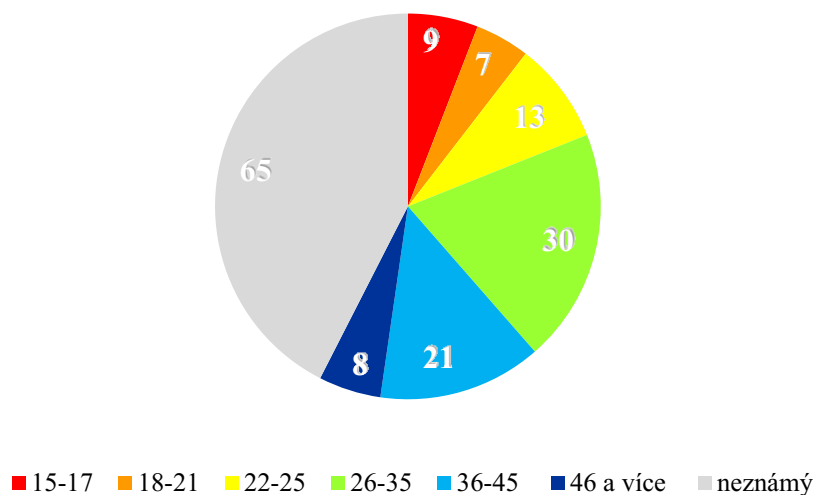
Zdroj: 152 rozhodnutí okresních soudů

V rámci 152 rozhodnutí bylo souzeno celkem 153 pachatelů, přičemž v jednom případě byl souzen současně muž se ženou (jednalo se o pár zachycený ve filmu V síti). V tomto jediném případě byla pachatelkou žena, v dalších 152 případech se jednalo výhradně o pachatele mužského pohlaví. Celkem tedy pachatelé mužského pohlaví představovali 99 % pachatelů oproti 1 % podílu pachatelek.

V rámci provedeného šetření nebyla pachatelem ani jedenkrát právnická osoba, vždy se jednalo o osoby fyzické, přičemž též ani jedenkrát se nepokoušel útočník dítě mladší patnácti let prostřednictvím některé právnické osoby kontaktovat.

Dalším zkoumaným jevem byl věk souzených pachatelů.

Věk pachatele

Graf č. 5 – Srovnání souzených pachatelů podle věku v době spáchání kybergroomingového útoku

Zdroj: 152 rozhodnutí okresních soudů

Předně je potřeba uvést, že tento graf nepopisuje hodnověrně věk souzených pachatelů proto, že z důvodu anonymizace některých poskytnutých rozhodnutí nebylo možné v 65 případech ze 153 pachatelů určit jejich věk v době útoku. Níže bude tedy popsán věk pouze u 88 pachatelů, od čehož se budou odvíjet i jednotlivá vyjádření v procentech.

Nejčastější pachatelé byli ve věku 26 až 35 let a tvořili celkem 34 % neanonymizovaných souzených pachatelů. Následovali pachatelé ve věku 36 až 45 let. Tato skutečnost dle mého názoru ukazuje na to, že kybergrooming nejčastěji páchají dospělí muži ve středním věku, kteří např. nemají ve svém životě dostatek sexuálního nebo jiného uspokojení, případně je jejich osobnost v některých aspektech nedostatečně vyzrálá.

Třetí nejpočetnější skupinu tvořili pachatelé ve věku 22 až 25 let. Následovala skupina ve věkovém rozmezí 15 až 17 let. U těchto pachatelů není páchaní kybergroomingu překvapivé, neboť právě pachatelé v tomto věku kontaktují své o něco málo mladší vrstevníky, přičemž záměr jejich kontaktu je mnohdy sexuálního charakteru.

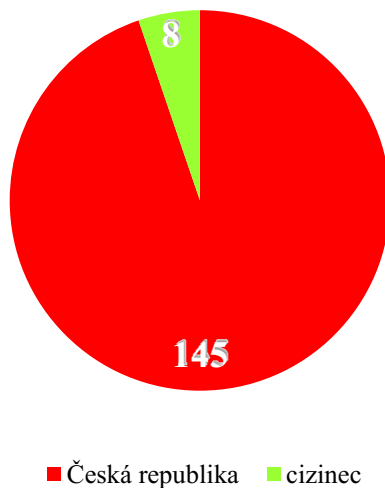
Uvedené platí obdobně i u pachatelů ve věku 18 až 21 let, kteří tvořili 8 % neanonymizovaných souzených útočníků.

Soudím, že mladých pachatelů kybergroomingu, zejména mladistvých, případně pak čerstvě zletilých bude ve skutečnosti mnohem více, než vyplývá z vlastního šetření. Sexuálně laděné chatování totiž probíhá často mezi kamarády nebo partnery, kdy jeden z partnerů je mladší patnácti let a druhý starší patnácti let. Jednak se o těchto přirozených konverzacích mezi lidmi podobného věku nemusí policejní orgány dozvědět, jednak pak může věc skončit ve fázi prověřování, kdy dojde k odložení nebo jinému vyřízení věci podle ust. § 159a trestního řádu.

Přes skutečnost, že kybergrooming lze spáchat pouze „na dálku“, tvořili pachatelé ve věku 46 let a více celkem 9 % neanonymizovaných souzených pachatelů. Někteří z nich byli starší 60 let. Procentuální výše počtu pachatelů v tomto věku není v dnešní době již tolik zarážející, neboť i tito pachatelé už umějí zacházet se sociálními sítěmi a jinými platformami.

Zkoumaným znakem byla rovněž státní příslušnost souzených pachatelů.

Státní příslušnost pachatele

Graf č. 6 – Srovnání národností souzených pachatelů

Zdroj: 152 rozhodnutí okresních soudů

Drtivá část pachatelů byla české národnosti. Pouze 8 pachatelů byli cizinci²⁷², což ukazuje na fakt, že kybergroomingové útoky se (přinejmenším v České republice) nevyznačují pachateli – cizinci. To usnadňuje a zrychluje celé trestní řízení, jelikož pachateli nemusí být ustanovován tlumočník a jednotlivá rozhodnutí (a další procesní listiny) nemusí být překládány.

4.2.2. Statistiky vztahující se k obětem

Ve vztahu k obětem byl jako první zkoumán jejich věk. Cílem bylo určit, jaký je nejčastější věk obětí kybergroomingu.

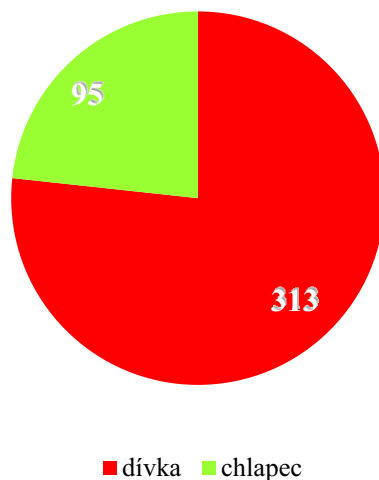
V rámci zkoumaných rozsudků bylo za oběť označeno celkem 411 dětí mladších patnácti let. Vzhledem k tomu, že jedna souzená osoba byla zproštěna obžaloby a u dvou osob došlo k zastavení trestního stíhání zastaveno pro důvody, v důsledku nichž není možné tři z dětí mladších patnácti let označit za oběti, bude nadále v této podkapitole pracováno pouze s počtem 408 obětí.

Nutno poznamenat, že z šetření vyplynul mnohonásobně vyšší počet obětí, než byl počet pachatelů, neboť nebylo výjimkou, že pachatel byl v rámci jednoho řízení souzen za několik kybergroomingových útoků směřovaných vůči více obětem – dětem mladším patnácti let.

Z důvodu anonymizace soudních rozhodnutí (někdy úplně) nelze vyloučit, že se v případě některých rozhodnutí nejednalo o jedno a totéž dítě. Pro účely této práce však bude pracováno s předpokladem, že jedno dítě nebylo označeno za oběť v rámci více rozhodnutí, která byla do této práce zapracována.

²⁷² V rámci šetření nebyla vykazována konkrétní národnost pachatelů – cizinců, neboť většina z rozhodnutí, jež se těchto pachatelů týkala, byla anonymizována, a to i co do národnosti.

Pohlaví obětí

Graf č. 7 – Srovnání obětí kybergroomingových útoků podle pohlaví

Zdroj: 152 rozhodnutí okresních soudů

Z celkového počtu 408 obětí byly ze 77 % obětí dívky. Ačkoli tak oběti mužského pohlaví tvořily jen 23 % (celkem 95 obětí), stojí za zmínku skutečnost, že těchto 95 chlapců bylo předmětem útoků pouze 23 pachatelů. Z toho vyplývá, že byl-li útok směřován na chlapce, mnohdy byl pachatel souzen za několik útoků na chlapce najednou. Konkrétně byly např. jedním rozhodnutím specifikovány útoky na 34 chlapeckých obětí, dalším na 13 a jiným na 12 chlapeckých obětí. V rámci některých rozhodnutí byli za oběti označeni zástupci obou pohlaví.

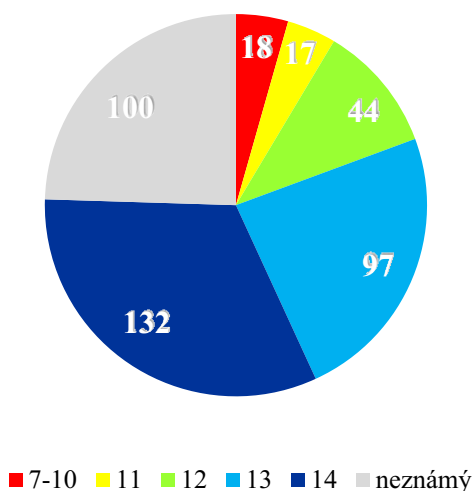
Tímto je potvrzena teorie v tom smyslu, že obětí kybergroomingu jsou sice převážně dívky, nicméně často i chlapci, přičemž odsuzující rozsudky ve vztahu k chlapeckým obětem zahrnují, nikoli výjimečně, velký počet chlapeckých obětí naráz.

Dalším zkoumaným jevem byl věk obětí.

Níže uvedená data vychází z rozhodnutí, která nebyla anonymizována ve vztahu k posuzovaným údajům, případně byla anonymizována jen částečně tak, že věk oběti byl rozeznatelný, resp. přinejmenším bylo uvedeno, že se jednalo o dítě mladší patnácti let.²⁷³

²⁷³ V případech, kdy byl u oběti anonymizován rok narození a bylo uvedeno pouze „nezletilý“, nebyl takový případ do statistiky zaznamenán. Např. ze 62 útoků, resp. obětí trestného činu bylo možné použít data pouze k 8 z nich, neboť u ostatních nebylo možné rozeznat, jedná-li se o dítě mladší, nebo starší patnácti let.

Věk oběti

Graf č. 8 – Srovnání obětí kybergroomingových útoků podle věku v době útoku

Zdroj: 152 rozhodnutí okresních soudů

V celkem 100 případech kybergroomingových útoků nebylo možné rozlišit věk oběti, nicméně bylo možné určit (dle textu rozhodnutí), že se jednalo o dítě mladší patnácti let.

V souladu s očekáváním byl největší podíl obětí ve věku čtrnáct let, dále pak ve věku třináct let. Tyto oběti jsou těsně pod zákonnou hranicí patnácti let, tudíž jsou k chatování s cizí osobou i k chatování se sexuálním kontextem více povolnější. Častěji udržují konverzaci s útočníkem, která se dříve či později dostane k sexuálním tématům. Současně útočník předpokládá jejich pravděpodobnější zájem o sexuální konverzaci, resp. jejich větší sklon/náklonnost k sexuálním činům.

Výrazně menší zastoupení měly oběti ve věku 12 let, byť stále tvořily, pomineme-li skupinu obětí neznámého věku, 14 % z celkového počtu. I u nich, zejména v současné době, již mnohdy panuje zájem o kontakt se staršími osobami, a to rovněž o kontakt se sexuální tematikou.

Nejmenší dvě skupiny tvořily děti ve věku 7 až 10 let a 11 let (6 % a 6 % z celkového počtu, pomineme-li skupinu obětí neznámého věku). Tento fakt je vzhledem k celkovému počtu obětí pozitivní, neboť čím jsou oběti mladší, tím vyšší je společenská škodlivost protiprávního jednání.

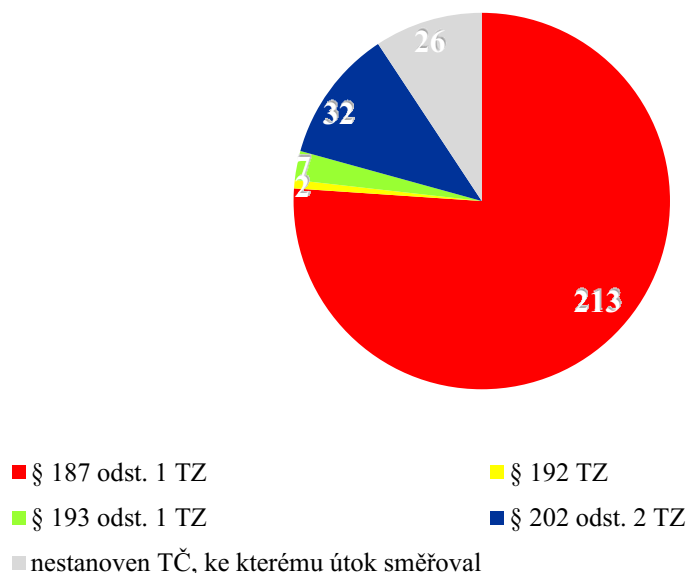
U několika obětí se, jak již bylo řečeno výše, jednalo o oběti fiktivní, resp. se jednalo o osoby, které se vydávaly za dítě mladší patnácti let. Vyobrazený graf v sobě tudíž zahrnuje i věk těchto fiktivních obětí. Pro účely této práce je totiž rovněž důležité to, že (ani v těchto případech) nízký věk osoby, se kterou si útočníci dopisovali, pachatele neodradil, resp. je naopak pravděpodobné, že tito útočníci osoby mladší patnácti let záměrně vyhledávali.

4.2.3. Statistiky vztahující se k povaze kybergroomingových útoků

Tato podkapitola prezentuje data k právní kvalifikaci kybergroomingových útoků. Jejím cílem je určit, podle jakých ustanovení sexuálních trestných činů byly jednotlivé útoky posuzovány, v jakém rozsahu byly jednotlivé kvalifikace sexuálních trestných činů zastoupeny a zda nedocházelo ze strany soudů k pochybením.

Jako první bylo zkoumáno, k jakému sexuálnímu trestnému činu kybergroomingový útok směřoval, když trestný čin nedovoleného navazování kontaktů s dítětem ve své skutkové podstatě uvádí: *Kdo navrhne setkání dítěti mladšímu patnácti let v úmyslu spáchat trestný čin podle § 187 odst. 1, § 192, 193, § 202 odst. 3 nebo jiný sexuálně motivovaný trestný čin, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

Kvalifikace sexuálního trestného činu, ke kterému kybergroomingový útok směřoval

Graf č. 9 – Srovnání „cílových“ sexuálních trestných činů, ke kterým kybergroomingové útoky směřovaly

Zdroj: 152 rozhodnutí okresních soudů

Tento graf udává počty „cílových“ trestných činů, ke kterým kybergroomingové útoky směřovaly.

Nejvíce byl z „cílových“ trestných činů zastoupen trestný čin pohlavního zneužití dle ust. § 187 odst. 1 TZ. Jinak řečeno, ve 213 případech (útocích) soudy uzavřely, že byl spáchán trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem v úmyslu spáchat na něm trestný čin pohlavního zneužití. Formulace v rozhodnutí byla např. takto: „Navrhl setkání dítěti mladšímu patnácti let v úmyslu spáchat trestný čin podle § 187 odst. 1 tr. zákoníku.“

Ve 32 případech soud uzavřel, že „cílovým“ sexuálním trestným činem byl trestný čin svádění k pohlavnímu styku (podle ust. § 202 odst. 2 TZ)²⁷⁴. V 7 případech pak byl za „cílový“ trestný čin označen trestný čin zneužití dítěte k výrobě pornografie (podle

²⁷⁴ Vzhledem k tomu, že předmětem trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem je pouze dítě mladší (a nikoli starší) patnácti let, měl by být cílový trestný čin kvalifikován podle ust. § 202 odst. 2, odst. 3 TZ.

ust. § 193 odst. 1 TZ) a ve 2 případech trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (podle ust. § 192 TZ).

Nutno ovšem poznamenat, že někdy bylo jako „cílový“ trestný čin označeno několik sexuálních trestných činů naráz, zejména pokud jde o kombinaci „cílového“ pohlavního zneužití (dle § 187 odst. 1 TZ) a svádění k pohlavnímu styku (dle ust. § 202 odst. 2 TZ). Např. v případě rozsudku č. 92 byly za „cílový“ sexuální trestný čin označeny všechny čtyři shora jmenované trestné činy najednou.

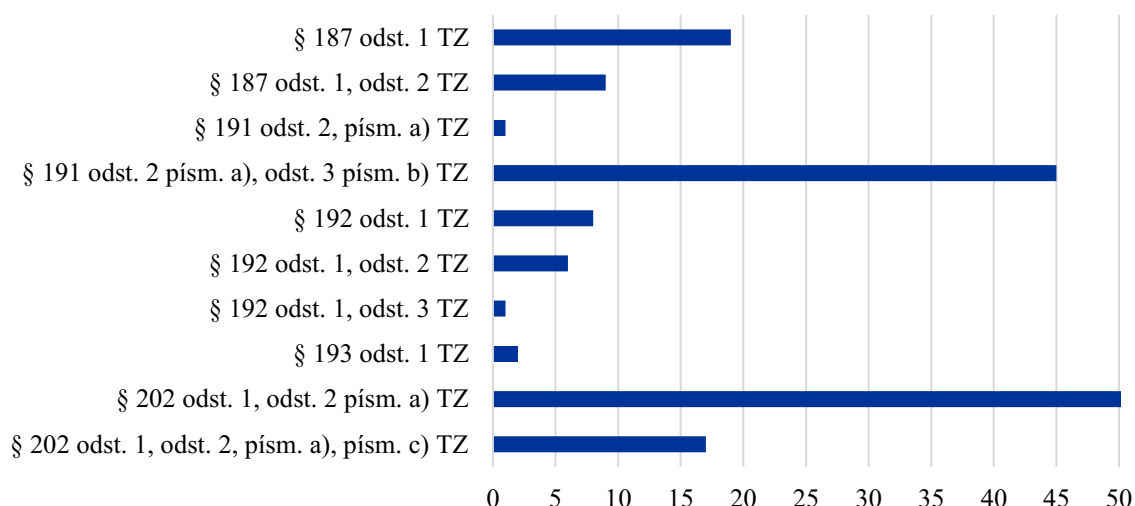
V případě 26 útoků soudy nespécifikovaly, k jakému cílovému sexuálnímu trestnému činu měl takový útok směřovat. Formulace protiprávního jednání pak zněla např. takto: *„Navrhl setkání dítěti mladšímu patnácti let v úmyslu spáchat jiný sexuálně motivovaný trestný čin.“*

Jak bude vysvětleno dále u grafu č. 11, tento graf v sobě nicméně nezahrnuje pouze ty kybergroomingové útoky, které nedospěly ke spáchání „cílového“ sexuálně motivovaného trestného činu, nýbrž i všechny útoky, které byly v rámci získaných rozhodnutí kvalifikovány jako jiné sexuální trestné činy a současně jako trestné činy navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ust. § 193b TZ.

Shodně s již uvedeným se v některých případech jednalo o pokus trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Zejména šlo o pokus v těch situacích, kdy se za oběť vydávala osoba starší osmnácti let, o níž si však pachatel myslel (především na základě jejího sdělení), že se jedná o osobu mladší patnácti let. Příkladem jsou rozsudky vydávané v návaznosti na zjištěné kybergroomery zachycené v rámci dokumentu V síti. Vyskytovali se nicméně i jiné, z vlastní (osobní) iniciativy jednající osoby, které útočníky vyhledávaly a „chytaly“. V rámci uložených trestů nebylo nicméně možné rozeznat, zda soudy stadium pokusu promítly do výše trestu (např. jako polehčující okolnost dle ust. § 41 písm. i) TZ).

Dalším zkoumaným kritériem byla klasifikace „cílového“ trestného činu, který byl kybergroomingovým útokem spáchán.

Kvalifikace sexuálního trestného činu, který byl kybergroomingovým útokem spáchán

Graf č. 10 – Srovnání počtu jednotlivých „cílových“ sexuálních trestných činů, které byly kybergroomingovými útoky spáchány

Zdroj: 71 rozhodnutí okresních soudů

Podle zkoumaných soudních rozhodnutí došlo celkem v případě 287 útoků ke spáchání některého sexuálního trestného činu s tím, že v některých případech soud uzavřel, že v případě jednoho útoku došlo ke spáchání více „cílových“ trestných činů, ať už ve stadiu pokusu nebo byly dokonány.

V případě 179 útoků soudy uzavřely, že došlo ke spáchání trestného činu svádění k pohlavnímu styku dle ust. § 202 odst. 1, odst. 2 písm. a) TZ (graf č. 10 je z důvodu lepší přehlednosti zastropován na čísle 50). V 17 případech pak došlo ke spáchání trestného činu svádění k pohlavnímu styku dle ust. § 202 odst. 1, odst. 2 písm. c) TZ. Prvenství tento trestný čin získal zejména proto, že v jednom případě byl pachatel odsouzen za 47 útoků zařazených pod tento trestný čin a v jednom případě za 32 útoků.

Druhým nejvíce zastoupeným „cílovým“ trestným činem byl trestný čin šíření pornografie podle ust. § 191 odst. 2 písm., a), odst. 3 písm. b) TZ, jenž byl kvalifikován v celkem 45 útocích.

S podivem je, že jako spáchaný „cílový“ trestný čin byl označen trestný čin pohlavního zneužití dle ust. § 187 odst. 1 TZ jen v 19 případech a dle ust. § 187 odst. 1, odst. 2 TZ v 9 případech, což je k výsledku vyplývajícího z v grafu č. 9 zcela neúměrné.

Uvedené svědčí o tom, že k osobnímu setkání mezi dítětem mladším patnácti let a kybergrooverem dochází minimálně, častěji kybergrooveri spáchají „cílový“ sexuální trestný čin, který je možné spáchat na dálku.

Dále byly spáchány v minimálním počtu trestné činy (i) výroba s jiné nakládání s dětskou pornografií dle ust. § 192 odst. 1 TZ (8 případů), dle ust. § 192 odst. 1, odst. 2 TZ (6 případů), dále pak zneužití dítěte k výrobě pornografie dle ust. § 193 odst. 1, odst. 3 TZ (1 případ) a (ii) ust. § 193 odst. 1 TZ (2 případy).

V této souvislosti nutno poznamenat rovněž to, že drtivá většina útoků byla současně kvalifikována jako trestný čin ohrožování výchovy dítěte (ust. § 201 odst. 1 písm. a) TZ). Tento trestný čin však nebyl v rámci provedeného výzkumu nikterak zaznamenáván z toho důvodu, že se nejedná o trestný čin sexuální povahy, který nebyl rozebrán ani v teoretické části této práce²⁷⁵. Trestný čin ohrožování výchovy dítěte lze přitom spáchat, na rozdíl od jiných (k tomu viz níže), v jednočinném souběhu s trestným činem navazování nedovolených kontaktů s dítětem.

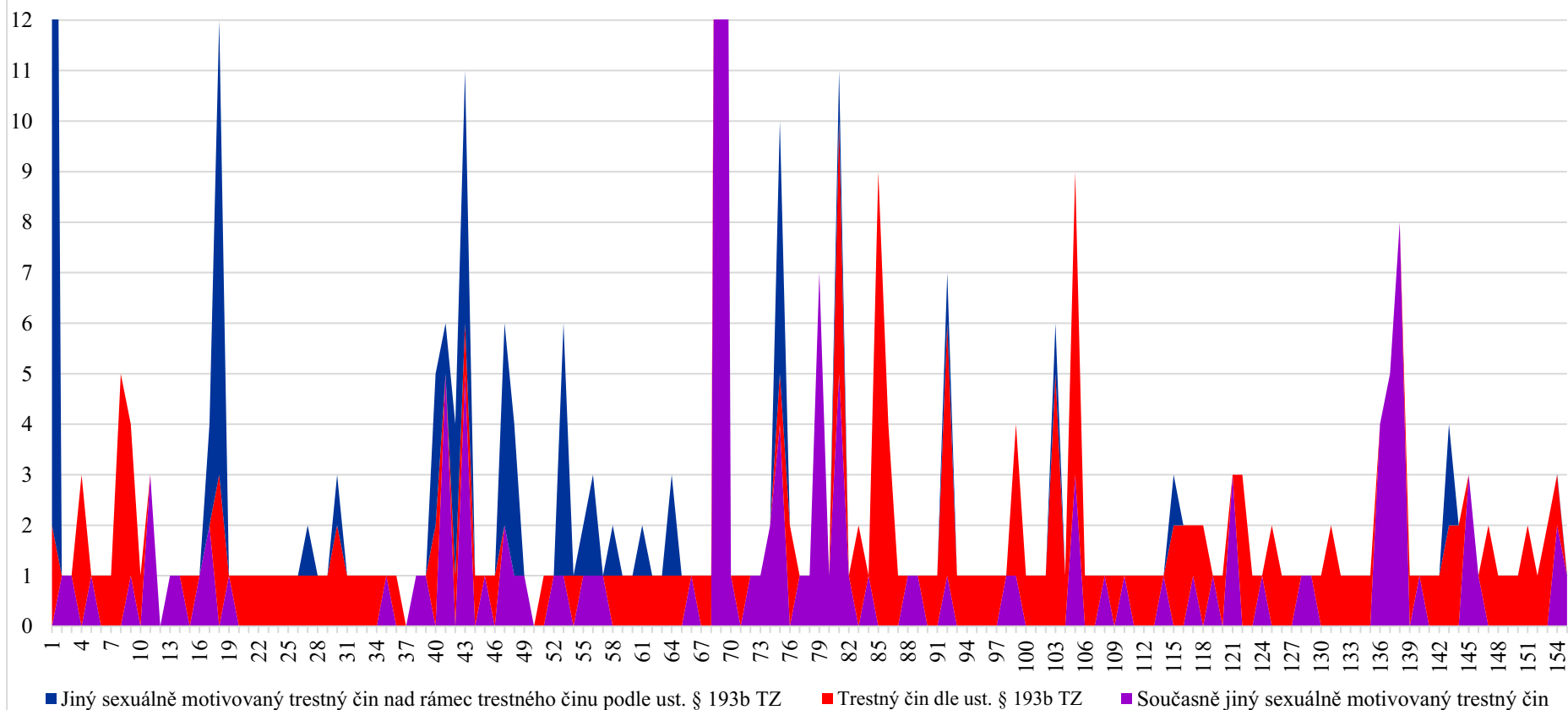
V několika případech pachatelé vyhrožovali oběťm zveřejněním jejich intimních fotografií a videí. Tím byla potvrzena teorie této práce, která takováto vyhrožování předpokládá. Uvedené výhrůžky soudy posuzovaly jako trestné činy vydírání podle ust. § 175 trestního zákoníku.

V rámci této podkapitoly posledním, nicméně dle mého názoru ve finále nejdůležitějším sledovaným kritériem byla skutečnost, v kolika případech byl pachatel odsouzen za trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle § 193b TZ a současně i za jiný sexuálně motivovaný trestný čin, ke kterému mělo ono nedovolené navazování kontaktů s dítětem směřovat. Jinými slovy, v kolika případech soudy odsoudily pachatele nesprávně za jednočinný souběh trestných činů, jejichž souběh je vyloučen.²⁷⁶

²⁷⁵ V rámci kapitoly 2.1. této práce.

²⁷⁶ K důvodům vyloučení souběhu trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ) a „cílového“ sexuálně motivovaného trestného činu blíže viz kapitola 2.1.1. této práce.

Útoky posuzované jako trestný čin dle ust. § 193b TZ, resp. jako jiný sexuálně motivovaný trestný čin

Graf č. 11 – Srovnání jednotlivých kybergroomingových útoků podle jejich trestněprávní kvalifikace

Zdroj: 155 rozhodnutí okresních soudů

Graf č. 11 udává celkový počet rozsudků (vodorovná osa) a počet kybergroomingových útoků (svislá osa) v případě jednotlivých rozhodnutí.

Červenou barvou jsou znázorněny počty útoků, v souvislosti s nimiž byl pachatel odsouzen za trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ust. § 193b TZ.

Modrá barva pak udává počty útoků, v souvislosti s nimiž byl pachatel odsouzen za „cílový“ sexuální trestný čin (jejich výčet je vyobrazen v grafu č. 10).

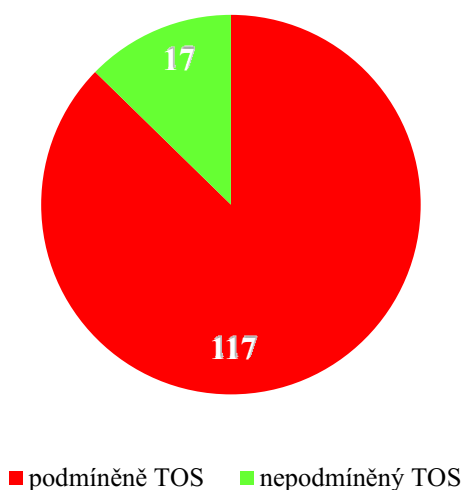
Konečně pak fialová barva znázorňuje počty útoků, v souvislosti s nimiž byl pachatel odsouzen jak za trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ust. § 193b TZ, tak za „cílový“ sexuální trestný čin. Fialově znázorněná pole tak dle mého názoru (vycházejícího z teorie podrobněji rozvedené v kapitole 2.1.1. této práce) představují problém. Jak už bylo řečeno výše, přijmeme-li za správný názor, že (i) trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ust. § 193b TZ je pouze subsidiární k těm trestným činům, ke kterým směřuje, a dále že (ii) jeho implementace měla za cíl postihnout protiprávní jednání kybergroomerů, která nedospějí alespoň do fáze pokusu (tedy zůstávají ve fázi přípravy), a cílový trestný čin, ke kterému takový útok směřoval, není ve fázi přípravy postižitelný, pak je pochybením soudů, že pachatelé byli ve vztahu k jednomu a tomu samému útoku odsouzeni jednak za spáchání trestného činu dle ust. § 193b TZ a současně za spáchání jiného sexuálního trestného činu.

Při pohledu na graf č. 11 se přitom nejedná o výjimečné případy, kdy by k takovému pochybení soudů docházelo. Např. v případě rozsudku č. 69 byl pachatel odsouzen za 47 kybergroomingových útoků podle ust. § 193b TZ (navazování nedovolených kontaktů s dítětem) a současně byl za těchto 47 útoků odsouzen i pro spáchání trestného činu dle ust. § 202 odst. 1, odst. 2, písm. a) TZ (svádění k pohlavnímu styku). Dále např. v případě rozsudku č. 145 byl pachatel odsouzen jednak za trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ) a současně za trestný čin svádění k pohlavnímu styku (ust. § 202 TZ), za trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (ust. § 192 TZ) a ještě za pohlavní zneužití (ust. § 187 TZ), to vše ve vztahu k těm samým útokům.

4.2.4. Statistiky vztahující se k ukládání trestů²⁷⁷

Prvním zkoumaným kritériem byl podíl mezi pachateli, již byli odsouzeni k trestu odnětí svobody podmíněně, a pachateli, již byli odsouzeni k trestu odnětí svobody nepodmíněně.

Podíl uložených podmíněných a nepodmíněných trestů odnětí svobody

Graf č. 12 – Srovnání podílu pachatelů odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a pachatelů odsouzených k podmíněnému trestu odnětí svobody

Zdroj: 133 rozhodnutí okresních soudů

Z celkového počtu 156 pachatelů jich bylo odsouzeno celkem 148 s tím, že jedenácti z nich byl uložen alternativní trest (viz graf č. 14 dále), v případě třech pachatelů bylo podmíněně upuštěno od potrestání a zbylým 134 byl uložen trest odnětí svobody.

Z provedeného šetření vyplynulo, že praxe soudů při ukládání trestů je velmi rozdílná. Často jsou ukládány velmi, dle mého názoru, neúměrné tresty, ať už jsou „ve prospěch“ nebo „v neprospěch“ pachatele. Např. v jednom případě byl pachatel odsouzen, nicméně nebyl mu uložen žádný trest, resp. byl mu uložen trest propadnutí věci (mobilního telefonu a počítače vč. adaptéru) a dále mu bylo uloženo ochranné

²⁷⁷ V některých případech se jednalo o mladistvé pachatele, tudíž jim bylo ukládáno trestní opatření namísto trestu (ust. § 10 odst. 1 písm. c) ZSVM). Pro účely této práce bude nicméně dále používáno pro trest i trestní opatření jednotné označení „trest“.

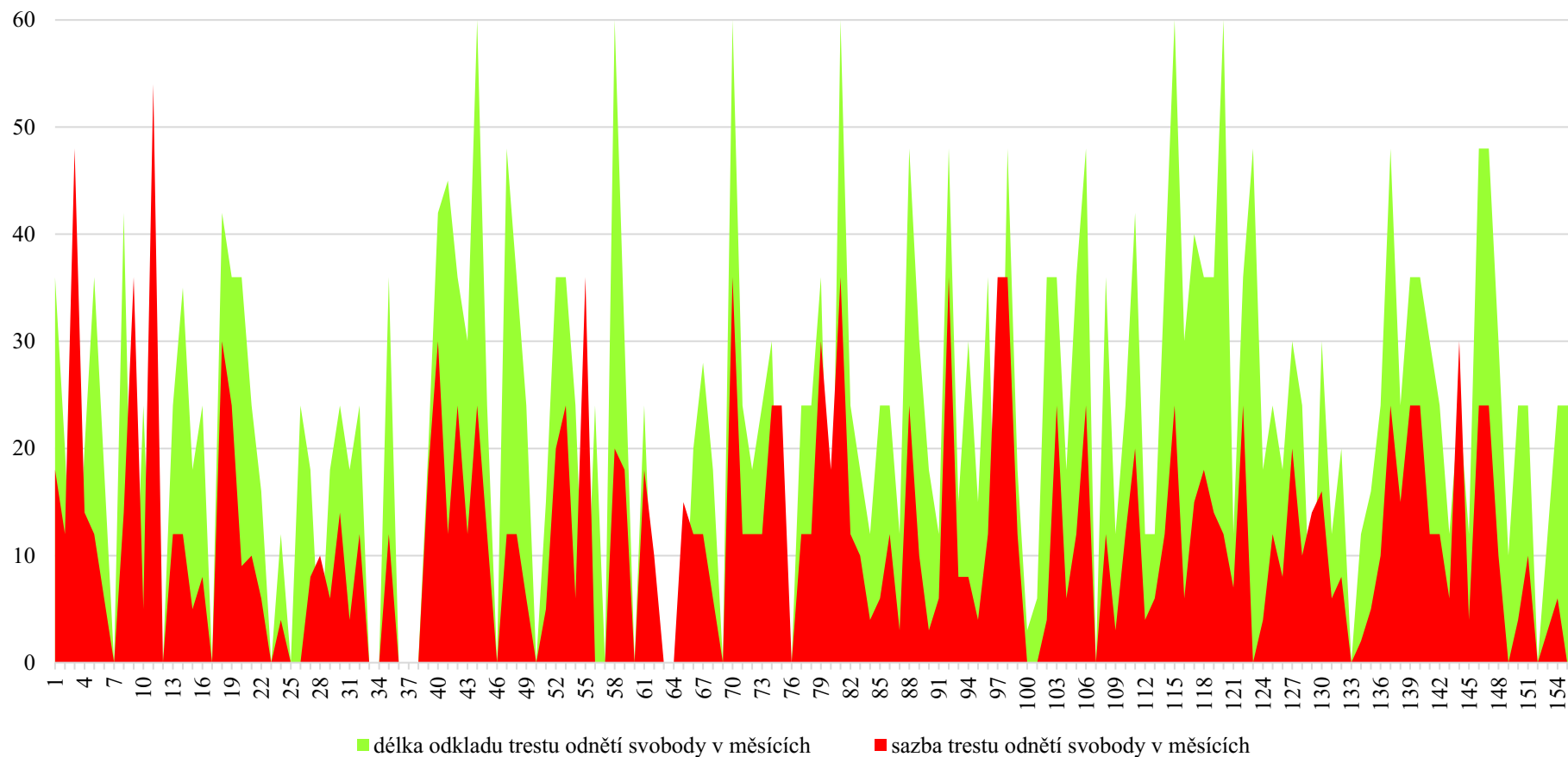
sexuologické léčení v ambulantní formě. Jednalo se přitom o pachatele s celkem 47 kybergroomingovými útoky.

V případě rozsudku č. 105 byl pachatel odsouzen celkem za 71 skutků²⁷⁸ a byl mu uložen podmíněný trest odnětí svobody na 24 měsíců s odkladem na 36 měsíců. V případě rozsudku č. 101 spáchal pachatel pouze jeden jediný kybergroomingový útok a byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 6 měsíců. Přitom z rozsudku č. 101 nevyplývalo, že by se jednalo o recidivního pachatele. Zhodnocení této skutečnosti pak nabízí kapitola 5.2. této práce.

Zkoumaným jevem byla současně i výše podmíněného trestu odnětí svobody vůči výši (případného) nepodmíněného trestu odnětí svobody.

²⁷⁸ Graf č. 11 výše uvádí, že byl odsouzen za 9 kybergroomingových útoků, neboť v případě zbývajících 62 skutků nebylo z důvodu anonymizace rozsudku možné určit, zda se jednalo o oběť mladší patnácti, nebo osmnácti let.

Podmíněné a nepodmíněné sazby v měsících

Graf č. 13 – Srovnání počtu měsíců uložených jako podmíněný a nepodmíněný trest odnětí svobody za spáchané trestné činy

Zdroj: 155 rozhodnutí okresních soudů

Většinu pachatelů byl uložen podmíněný trest odnětí svobody, přičemž délka odkladu převyšovala nad délkou případného trestu odnětí svobody.

Graf zobrazuje (zelená část), kolik měsíců v jednotlivých případech soud pachateli stanovil jako odklad výkonu trestu odnětí svobody a kolik měsíců (červená část) mu stanovil k případnému výkonu trestu odnětí svobody, pokud by se během zkušební doby neosvědčil. Graf vykazuje na vodorovné ose celkem 156 případů, neboť v případě této vodorovné osy se nejedná o počet soudních rozhodnutí (celkem 155), nýbrž o počet souzených osob (156), když v jednom případě byly jedním rozhodnutím odsouzeny dvě osoby.

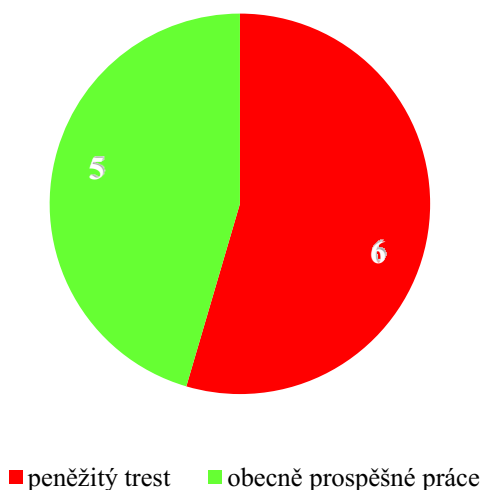
V některých případech (celkem v 17 případech viz graf č. 12 výše) byl pachatel odsouzen nepodmíněně (např. v případě pachatele č. 11, č. 62 – v grafu je viditelná pouze červená část).

Z grafu rovněž vyplývá, v jakých případech souzená osoba nebyla odsouzena k trestu odnětí svobody, a to ani podmíněně. V takových situacích byl odsouzen buď k alternativnímu trestu, nebo bylo např. jeho trestní stíhání zastaveno (k tomu viz graf č. 2). Taková skutečnost je viditelná např. v případě pachatele č. 7, č. 33, č. 34, č. 64 a v dalších.

Pro úplnost je nutné uvést, že uložené tresty nebyly vždy ukládány pachatelům pouze za trestné činy související s kybergroomingem, nicméně často i za jiné spáchané trestné činy (byl tedy ukládán úhrnný trest). V některých případech bylo těchto „jiných“ trestných činů značné množství, jindy se jednalo jen o velmi bagatelní počet (přinejmenším k poměru kybergroomingových útoků). Zároveň v některých případech (spíše velmi nízké desítky případů) byly pachatelům ukládány souhrnné tresty.

V souvislosti s druhem uloženého trestu byl současně analyzován druh alternativního trestu, který byl pachateli uložen.

Alternativní tresty

Graf č. 14 – Srovnání jednotlivých uložených alternativních trestů

Zdroj: 11 rozhodnutí okresních soudů

Celkem 11 pachatelům byly uloženy alternativní tresty, z toho 6 pachatelům peněžitý trest a 5 pachatelům trest obecně prospěšných prací.

Peněžitě tresty byly uloženy v následujících výších: 18.000 Kč, 10.000 Kč, 40.000 Kč, 20.000 Kč, 25.000 Kč a 50.000 Kč.

Tresty obecně prospěšných prací byly uloženy v následujících výších: 250 hodin, 300 hodin, 300 hodin, 250 hodin, 80 hodin.

Pokud jde o peněžitě tresty, vždy v souvislosti s nimi byly uloženy náhradní tresty odnětí svobody, pokud by nebyla uložena částka pachatelem uhrazena. U obecně prospěšných prací to nebylo pravidlem.

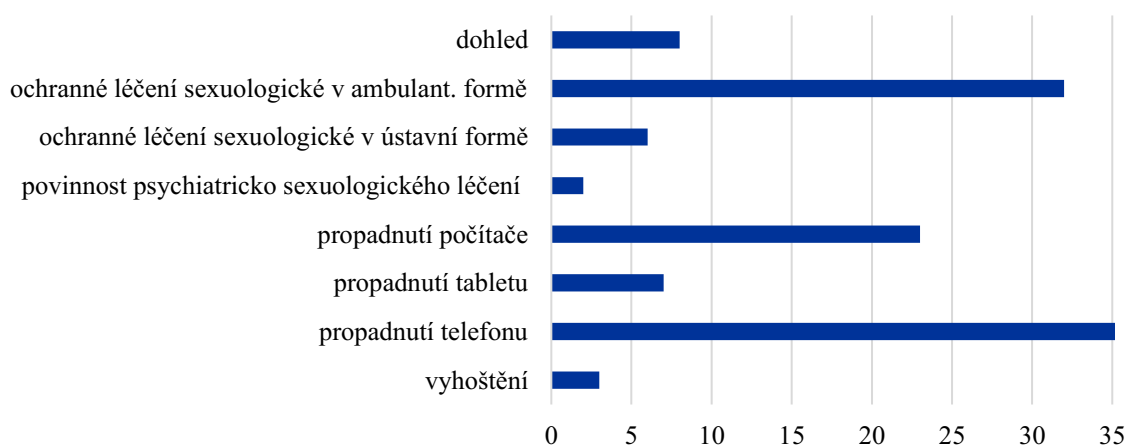
Peněžitě tresty byly čtyřem pachatelům uloženy současně s podmíněným trestem odnětí svobody, třikrát ve výši 20.000 Kč, jedenkrát ve výši 15.000 Kč.

V souvislosti s finanční povinností považuji za vhodné rovněž zmínit, že výjimečně soudy přiznávaly obětem ve zkoumaných rozsudcích peněžní nárok

za nemajetkovou újmu, častěji byly oběti odkazovány do adhezního řízení. Navíc s nárokem na náhradu nemajetkové újmy se připojila pouze hrstka obětí.

Posledním zkoumaným jevem byly druhy a počet doprovodných trestů k (podmíněným) trestům odnětí svobody.

Vedlejší tresty a povinnosti k uloženému trestu

Graf č. 15 – Srovnání jednotlivých doprovodných trestů a povinností uložených k (podmíněnému) trestu odnětí svobody

Zdroj: 73 rozhodnutí okresních soudů

Nejčastěji docházelo k uložení trestu propadnutí mobilního telefonu, pomocí něhož pachatel kybergroomingové útoky páchal, konkrétně se tak stalo ve 39 případech (graf č. 15 je z důvodu lepší přehlednosti zastropován na čísle 35). Dále uložily soudy 32 pachatelům ochranné léčení sexuologické v ambulantní formě, v ústavní formě pak 6 pachatelům. Dvěma pachatelům uložily soudy povinnost vyhledání vhodného psychiatricko-sexuologického léčení.

Druhou nejčastější věcí, ve vztahu k níž bylo ukládáno propadnutí věci, byl počítač a následně tablet. K propadnutí těchto věcí docházelo opět v případech, kdy je útočníci používali k uskutečnění kybergroomingových útoků.

Dohled uložily soudy celkem 8 pachatelům.

Z celkových 8 pachatelů – cizinců – uložily soudy trest vyhoštění pouze 3 z nich, a to jedenkrát na 14 měsíců a dvakrát na 6 let.

Jednomu pachateli bylo v souvislosti s jím páchaným kybergroomingem uloženo ochranné léčení protialkoholní v ambulantní formě.

Dále byly pachatelům v souvislosti s kybergroomingovými útoky ukládány různé zákazy, omezení a povinnosti.

Uložené zákazy a omezení:

- zákaz výkonu veškerých pedagogických a výchovných prací s mládeží do 18 let věku v trvání 5,5 roku;
- zákaz navazování a vedení elektronické komunikace s nezletilými chlapci;
- zákaz výkonu činností a funkcí, při nichž by přicházel do styku s dětmi, zejména pedagogických činností, činností vedoucích zájmových útvarů a jiných volnočasových aktivit nezletilých dětí či jiných obdobných činností na dobu 10 let;
- zákaz činnosti spočívající v zákazu výkonu zaměstnání a zájmových činností s přímým kontaktem s dětmi ženského pohlaví do osmnácti let věku na dobu 6 let;
- přiměřené omezení, aby se pachatel v průběhu zkušební doby podmíněného odsouzení zdržel užívání telekomunikačních zařízení za účelem navazování kontaktu s nezletilými;
- zákaz činnosti spočívající v zákazu práce s dětmi a mládeží ve volnočasovém období v trvání 2 let.

Uložené povinnosti:

- povinnost zdržet se nezákonného kontaktu s nezletilými dívkami prostřednictvím elektronických komunikací;
- výchovná povinnost a výchovné omezení;
- povinnost zdržet se styku s poškozenou;
- povinnost zdržet se vyhledávání, navazování a udržování kontaktu s osobami mladšími 18 let; povinnost psychologického poradenství;
- povinnost podrobit se vhodným programům psychologického poradenství zaměřeného na zvládání společensky nežádoucího chování v sexuální oblasti;
- povinnost podrobit se programu psychologického poradenství;
- povinnost podrobit se vhodnému sociálnímu výcviku a převýchově;

- povinnost podrobit se vhodnému programu psychologického a sexuologického poradenství a dále se v průběhu zkušební doby zdržet požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek;
- povinnost zdržet se ve zkušební době užívání návykových látek a kontaktu s dospívajícími chlapci.

5. ZHODNOCENÍ NASTAVENÉ PRÁVNÍ OCHRANY PROTI INTERNETOVÉMU SEXUÁLNÍMU PREDÁTORSTVÍ PÁCHANÉMU NA DĚTECH VČ. NÁVRHŮ MOŽNÝCH ZMĚN

Na úvod této kapitoly zmíním některé dílčí závěry vlastního šetření, které v mnoha ohledech potvrdily teoretickou část práce. Ačkoli do rámce vlastního šetření (4. kapitola této práce) nebylo možné zaznamenat všechny skutečnosti, které vyplývaly ze zkoumaných rozsudků okresních soudů České republiky, mohu na základě provedené analýzy učinit následující závěry:

Pachateli kybergroomingu jsou v drtivé většině osoby mužského pohlaví. Pokud jde o jejich věk, ten je velmi rozmanitý, pachatelé jsou jak osoby mladistvé, tak lidé v důchodovém věku. Byť někteří pachatelé mají sklony ke kybergroomingu nebo k jinému sexuálně motivovanému jednání (za což jim soudy ukládají jednak povinnost léčení, jednak pak různé zákazy a povinnosti)²⁷⁹, ve výrazné většině případů se nejedná o pedofilní pachatele.

Bývají zastoupena obě pohlaví obětí, dívky však převažují. Častěji bývají oběťmi kybergroomingu děti blízkící se věkem zákonné hranici patnácti let, nicméně ani mladší oběti ve věku kolem deseti let nebývají výjimkou. V některých případech se jednalo o oběti, které se s pachatelem znaly, jindy se jednalo o dva sobě cizí subjekty, jejichž kontakt proběhl poprvé až na internetu.

V rámci vlastního šetření byly zaznamenány nejrůznější servery a platformy, jejichž prostřednictvím pachatel kybergrooming spáchal. Z uvedeného vyplývá, že kybergrooming není záležitostí jen několika málo vybraných sociálních sítí, nicméně je možné na něj narazit v podstatě všude po internetu. V důsledku toho je velmi obtížné kybergrooming odhalovat, resp. mu zamezovat.

5.1. Oblasti nevyžadující změnu

Právní úprava trestných činů

Právní úpravu jednotlivých trestných činů, které lze v souvislosti s kybergroomingem spáchat, považuji za dostatečnou. V rámci provedeného šetření jsem zjistila, že kybergroomingové útoky spáchané různorodými způsoby, prostředky a v různorodých podobách byly vždy postiženy jako některý sexuální trestný čin. Tento

²⁷⁹ Viz graf č. 15 výše a komentář k němu.

závěr vychází z poskytnutých rozsudků okresních soudů, z čehož vyplývá, že platí jen v řízení před soudem prvního stupně na základě podané obžaloby nebo návrhu na potrestání. Nelze vyloučit, že v rámci přípravného řízení se policejní orgány nesečkají s jednáním, které se na první pohled může jevit nepřipustné, ale nenaplnuje všechny znaky skutkové podstaty některého z trestných činů vymezených v trestním zákoníku, a proto ho není možné za trestný čin označit. I přes to jsem ale názoru, že česká právní úprava dopadající na kybergroomingová jednání (ať už dokončená či nedokončená) je dostatečně komplexní a drtivou většinu kybergroomingových situací je možné pod některý z existujících trestných činů podřadit.

To platí obdobně i pokud jde o aplikaci trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ust. § 193b trestního zákoníku. Byť se tato práce zabývá kybergroomingem a nikoli groomingem, v rámci provedeného šetření jsem měla k dispozici několik rozhodnutí týkajících se groomingu (tedy útoku páchaného na osobě tváří v tvář). Hodnotím tedy velmi pozitivně skutečnost, že česká právní úprava jde nad rámec právní úpravy unijní, neboť pokud by Česká republika implementovala do trestního zákoníku pouze postih kybergroomingu, jak jí ukládá Směrnice EPaR, mnoho groomingových útoků by nebylo postižitelných (těch, u nichž by nedošlo alespoň k pokusu trestného činu, ke kterému směřovaly, nebo těch, u nichž by nebyla postižitelná jejich příprava). V českém právním řádu totiž neexistuje žádný jiný trestný čin nebo institut, na jehož základě by mohly být takové nedokonané útoky postíženy, pokud by nešlo o přípravu ke zvlášť závažnému zločinu.

K trestnému činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, resp. k jeho dikci mám nicméně některé dílčí výtky, jež budou rozvedeny dále v kapitole 5.2. a dále pak 5.3. této práce.

V případech, kdy pachatel vedl s dětskou obětí mladší patnácti let sexuálně laděnou konverzací bez úmyslu spáchat na dané oběti některý sexuálně motivovaný trestný čin, bylo takové jednání hodnoceno jako trestný čin ohrožení výchovy dítěte dle ust. § 201 TZ. Byť téma sexuálně laděných konverzací dítěte a pachatele bez úmyslu pachatele spáchat na dítěti některé sexuálně motivované protiprávní jednání není obsahem této práce, je vidět, že i na takové jednání je *de lege lata* pamatováno a soudy ho postihují.

Nástroje orgánů činných v trestním řízení

Další otázkou, kterou považuji za důležitou zodpovědět, je to, zda současná právní úprava dává orgánům činným v trestním řízení, zejména pak policejnímu orgánu, dostatečné nástroje k zabraňování a vyšetřování kybergroomingových útoků a k dopadení a potrestání jejich pachatelů. Tedy k dosažení účelu trestního řádu. Níže popsané hodnocení a závěry vycházejí z úpravy rozebrané ve 3. kapitole této práce, nikoli z vlastního šetření, neboť z něho jsem závěry pro omezenost zdrojů nemohla učinit.

Jak bylo podrobně rozvedeno právě ve 3. kapitole této práce, především policejnímu orgánu dává současná právní úprava rozličné nástroje k předcházení a vyhledávání trestné činnosti. To je dle mého názoru klíčové, neboť jen někdy dospěje kybergroomingový útok do fáze, kdy je spáchán „cílový“ sexuálně motivovaný trestný čin. Za vhodný nástroj bych v této souvislosti označila možnost získávat poznatky ze zájmového prostředí podle ust. § 70 Zákona o PČR. Bylo by samozřejmě naivní domnívat se, že policisté mají ve službě tolik času, aby mohli např. několikrát měsíčně pronikat do zájmového prostředí (vstupovat do platformových chatů, vytvářet si dětské profily apod.) a proaktivně vyhledávat kybergroomery. Otázka četnosti jejich využívání je tedy druhá věc, ale primárně se domnívám, že nástroje, jak lze kybergroomingu předcházet nebo ho vyhledávat, policejním orgánům zákon poskytuje v dostatečné míře. V této souvislosti by si však policisté museli dávat pozor, aby nepřešla jejich činnost do nepřijatelné policejní provokace.²⁸⁰

Stávající právní úprava poskytuje orgánům činným v trestním řízení samozřejmě vhodné nástroje i ve fázi vyšetřovací. Částečně i na základě odůvodnění některých zkoumaných rozsudků okresních soudů se domnívám, že pro účely kybergroomingu nebudou takové nástroje (jako je např. použití agenta, sledování osob apod.) využívány ve velké míře, protože se většinou nejedná o sofistikovanou a důkazně i skutkově komplexní trestnou činnost. V důkazní rovině v případě kybergroomingu většinou postačí (ne nutně kumulativně) zachycení konverzace mezi dítětem a útočníkem, výpověď dětské oběti a výpověď pachatele, který se ke svému jednání často i přizná.

²⁸⁰ Obdobně KRUPÍČKA, J. in GŘIVNA, T., RICHTER, M., ŠIMÁNOVÁ, H. (eds). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Praha: Auditorium, 2022, str. 352.

Jako nejvíce problematická se v této souvislosti jeví skutečnost, že v případě kybergroomingu se jedná o sexuální trestnou činnost, která se vyznačuje vysokou latencí a většinou je obtížné zjistit, bez informací od samotné oběti, že k ní vůbec dochází.

5.2. Oblasti vyžadující změnu

Podmínky užívání sociálních sítí a dalších internetových platform

K užívání sociálních sítí, internetových seznamek nebo chatovacích platform nenalezneme v českém právním řádu žádnou speciální právní úpravu, která by dopadala zejména do oblasti přístupu a přípustnosti užívání těchto médií. Uživatelé se tak musí řídit např. obecnou právní zásadou *neminem leadere*, skutkovou podstatou přestupků, skutkovou podstatou trestných činů, zásadami GDPR aj.

Jisté podmínky užívání jednotlivých platform si stanovují tyto platformy samy. Jedná se o nastavení nad rámec zákona, což hodnotím pozitivně. Ačkoli by se samotné nastavení podmínek užívání mohlo jevit jako dostačující, problém spočívá v kontrole jejich dodržování. Tak např. Facebook ve svých podmínkách a zásadách užívání uvádí, že registrace je uživateli dovolena až od třinácti let věku. Jak jsem si však sama vyzkoušela, zadaný věk Facebook, resp. žádná z platform společností Meta nikterak neověřuje.

Je ovšem pochopitelné, že platformy dodržování svých podmínek často aktivně nekontrolují. Zaprvé, jedná se o soukromoprávní subjekty, o společnosti, jejichž hlavním cílem je co nejširší využitelnost, resp. co největší ekonomický zisk. Byly by tedy tak trochu samy proti sobě, pokud by ze své vlastní vůle (nad rámec zákonné úpravy) přísně kontrolovaly dodržování všech podmínek a zásad a nepřímo tak redukovaly počet svých uživatelů.

Zadruhé, právní úprava ani nedovoluje internetovým platformám a sociálním sítím některé věci aktivně kontrolovat. Není možné, aby si např. pracovník Facebooku pročítal konverzaci mezi uživateli (pokud by k tomu neměl povolení). Dopustil by se tím trestného činu porušení tajemství dopravovaných zpráv dle ust. § 182 trestního zákoníku.

Je tedy otázkou, jaký mají tyto proklamované podmínky užívání účel. Mají snad účel psychologický? Odradí potenciálního uživatele (dítě) od registrace? Odradí kybergroomera od publikace a komunikace zakázaného obsahu? Osobně se domnívám, že pokud ano, tak jen v nepatrném zlomku případů. Například jedenáctileté dítě se může

obávat postihu, pokud se zaregistruje na Facebooku. Právě na něm mělo ale v roce 2019 zřízený profil velké procento dětí mladších třinácti let.²⁸¹ Rovněž ani kybergroomery stanovené podmínky mnohdy neodradí, což dokazuje graf č. 3 znázorněný ve 4. kapitole této práce. Např. Facebook byl nejvyužívanější sítí v České republice k páchání kybergroomingových útoků, a to i přesto, že jeho podmínky užívání jsou poměrně komplexní a přísné.

Návrhům možných úprav zabezpečení těchto online služeb se blíže věnuje kapitola 5.3. této práce.

Souběh trestných činů při kybergroomingu

Vlastním šetřením vyšlo najevo, že značně problematická je pro soudy trestněprávní teorie souběhu některých trestných činů, resp. jejich vztahu speciality nebo subsidiarity vůči základním skutkovým podstatám.

V kapitole 2.1.1. této práce bylo dopodrobna popsáno, proč je vyloučen souběh trestného činu podle ust. § 193b TZ s těmi sexuálními trestnými činy, k nimž kybergroomingový útok směřuje. Rovněž v ní byly vyjmenovány jednotlivé nemožné jednočinné souběhy předmětných trestných činů. Přesto ve velkém množství případů soudy prvního stupně nemožnost jednočinného souběhu ignorovaly a odsuzovaly pachatele jak za trestný čin nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ), tak současně i za jiný sexuální trestný čin, a to vždy ve vztahu k jednomu a tomu samému útoku (viz graf č. 11 ve 4. kapitole této práce).

Těžko hodnotit, zda jde o důsledek nedostatečné edukace soudců ohledně tematiky souběhů trestných činů obecně, či jen ve vztahu k trestnému činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Nebo dokonce zda je to známka jejich nedůslednosti či povrchního zamyšlení se nad případem. Otázkou ale nutně zůstává, jestli odsouzení kybergroomera za některý „cílový“ sexuální trestný čin (nebo za jejich větší počet) a současně za nedovolené navazování kontaktů s dítětem má vliv na druh ukládaného trestu, případně na jeho rozsah. Domnívám se, že v praxi tomu tak často je, neboť soud musí v takovém případě uložit pachateli úhrnný trest, přičemž případně ukládaný trest

²⁸¹ KOPECKÝ, K. E-bezpečí. *Více než polovina českých dětí mladších 13 let používá služby, které jsou pro ně nevhodné* [online]. 11. 6. 2019. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/pohledem-vedy/1568-vice-nez-polovina-ceskych-deti-mladsich-13-let-pouziva-sluzby-ktere-jsou-pro-ne-nevhodne>.

odnětí svobody může být v některých případech zvýšen (k tomu viz blíže ust. § 43 TZ). Zároveň na každého, tedy i na soudce dle mého názoru psychologicky působí skutečnost, že pachatel spáchal ne jeden trestný čin, ale hned dva či více. Respektive že jedním skutkem naplnil skutkovou podstatu hned více trestných činů. To si myslím, že má v konečném důsledku vliv na to, jaký trest bude pachateli uložen.

Navíc rozsudky odsuzující kybergroomera za nemožný jednočinný souběh trestných činů jsou vadné.²⁸² Nejen že by byly napadnutelné odvoláním, dle mého názoru by v takovém případě (pokud by odvolací soud odvolání zamítl pro nedůvodnost) bylo přípustné i dovolání s odkazem na dovolací důvod dle ust. § 265b odst. 1 písm. g) TŘ (rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení).

Přítom situace je v praxi mnohdy taková, že se pachatel vzdá práva na odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, tudíž zde neexistuje možnost revize závěrů soudů prvního stupně, resp. jejich náprava, což vnímám jako problematické.

Nejefektivnějším řešením se mi jeví důraz na edukaci soudců, a to zejména v případech, kdy vejde v platnost změna trestněprávních předpisů. Jejich kontrola ze strany vyšších soudů totiž není v případě absence opravného prostředku možná. Neméně důležitá je i důkladnější edukace státních zástupců, kteří vykonávají dozor nad zákonností přípravného trestního řízení a podávají obžalobu, ze které pak soudy vycházejí. Státní zástupci jsou stejně jako soudy povinni v souladu s ust. § 2 odst. 5 trestního řádu objasňovat stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. Vzdělávání státních zástupců by tedy mělo cílit mimo jiné na to, aby tento nesprávný jednočinný souběh v obžalobě nebyl uváděn. Dále se také může stát, že znění obžaloby bude správné (pokud jde o absenci nesprávného souběhu), ale soud při zachování totožnosti skutku jednání pachatele překvalifikuje a za takový jednočinný souběh ho odsoudí. V takovém případě by měli státní zástupci podat ve prospěch odsouzeného opravný prostředek, a ne se práva na jeho podání vzdát.

Ukládání trestů v praxi

Praxe soudů v ukládání trestů za kybergroomingové útoky se mi jeví rovněž problematická. Okresní soudy napříč republikou ukládají za kybergroomingové útoky

²⁸² K tomu obdobně viz závěry Dr. Říhy v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 5 Tdo 551/2019.

naprosto nekonzistentní tresty. Tuto skutečnost však nebylo možné zachytit v praktické části této práce (4. kapitola).

Ačkoli je vadnost rozsudků spočívající v ukládání úhrnných trestů za nemožné jednočinné souběhy značně chybná, v podstatě nulová předvídatelnost výše trestu v případě kybergroomingu je nepřijatelná.

Jak uvádím v kapitole 4.2.4. této práce, při analýze rozsudků okresních soudů jsem se setkala s případem, kdy byl pachatel odsouzen celkem za 71 skutků a byl mu uložen podmíněný trest odnětí svobody na 24 měsíců s odkladem na 36 měsíců. V jiném případě spáchal pachatel pouze jeden jediný kybergroomingový útok a byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 6 měsíců (rozsudek byl bez informace o jeho případné recidivě). V dalším případě spáchal útočník celkem 47 kybergroomingových útoků a byl mu uložen trest propadnutí mobilního telefonu a počítače a ochranné sexuologické léčení v ambulantní formě. Obdobných zcela se rozcházejících případů vyplynulo z vlastní analýzy hned několik. Byť lze pochopit, že nelze zcela sjednotit rozhodovací praxi napříč celou republikou a že každý případ je nutné posuzovat individuálně, není možné, aby byla zcela popřena zásada legitimního očekávání a předvídatelnosti soudních rozhodnutí. Není možné, aby se lišila takto razantně výše ukládaných trestů, natož aby se takto výrazně lišila povaha uloženého trestu (podmíněný x nepodmíněný).

Řešením by mohlo být zavedení podrobnějších statistik soudů. Soudy již v současné době určité statistiky ve vztahu k trestným činům vedou, tyto jsou však vcelku povrchní a nezabraňují tak nekonzistentnosti v ukládání trestů mezi jednotlivými soudy. Přinejmenším by bylo vhodné zaznamenávat, (i) za kolik kybergroomingových útoků je pachatel souzen, (ii) počet obětí, (iii) věk obětí, (iv) „cílový“ trestný čin, (v) případnou recidivu pachatele a (vi) druh a výši uloženého trestu. Každý soudce by si pak mohl v programu zadat parametry jím souzeného případu a viděl by přibližný rámec ukládaných trestů, což by mu poskytlo alespoň základní představu o tom, jaký trest by mohl pachateli uložit. To vše samozřejmě za dodržení zásady volné úvahy soudu.

5.3. Návrhy *de lege ferenda*, společenské řešení

Na závěr této práce zbývá poskytnout některé návrhy *de lege ferenda*, případně pak návrhy společenského řešení, které by mohly působit ve vztahu ke kybergroomingu jako prevence.

Skutková podstata nedovoleného navazování kontaktů s dítětem v praxi

Současná dikce trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b TZ) je koncipovaná tak, že osobní schůzku musí dítěti mladšímu patnácti let navrhnout agresor. Pokud schůzku navrhne dítě mladší patnácti let, nemůže být pachatel odpovědný za spáchání trestného činu podle ust. § 193b TZ. To není dle mého názoru zcela správně, neboť si lze představit situaci, kdy pachatel použije takové praktiky a techniky, že dítě mladší patnácti let v podstatě nepřímo přiměje nebo naladí tak, aby ono navrhlo osobní setkání. Věřím, že k tomu nebude docházet tak často, neboť sexuálně motivovaná trestná činnost většinou není páchána sofistikovaným způsobem (pachatelé někdy vystupují pod svým jménem, děti oslovují veřejně, přístup ke konverzacím nemívají nijak zabezpečen atd.). Přesto by nebylo od věci, aby i na takové případy trestní zákoník pamatoval.

Další nedokonalost, avšak mírnějšího rázu, shledávám v názvu samotného trestného činu. Ust. § 193b TZ hovoří o *nedovolených kontaktech s dítětem*. Z pohledu jazykového by tak pachatel musel s jedním dítětem mladším patnácti let navázat více kontaktů, aby se tohoto trestného činu dopustil. Dle dikce předmětného ustanovení však stačí jediný kontakt s jedním dítětem mladším patnácti let a skutková podstata je naplněna. Rovněž slovo *navazování* ve mně vyvolává dojem, že se musí jednat o kontinuální či opakující se činnost. Přitom stačí, aby pachatel oslovil dítě mladší patnácti let jedenkrát, bude-li z jeho jednání vyplývat úmysl osobně se s dítětem mladším patnácti let setkat za účelem spáchání některého sexuálně motivovaného trestného činu. Příhodnější by proto byl název např. *navázání nedovoleného kontaktu s dítětem*.

Ochrana dětí ve věku 15–18 let

V kapitole 2.1.1. této práce bylo dopodrobna uvedeno, v jakých ohledech jde česká právní úprava jednání sexuálních predátorů nad rámec unijní právní úpravy. Takové překročení (minimálních) unijních požadavků hodnotím velmi pozitivně. Přesto by ale nebylo dle mého názoru od věci zamyslet se ještě nad jedním kritériem. Tím je věk chráněných dětí.

Jako předmět útoku u některých sexuálních trestných činů, které lze v souvislosti s kybergroomingem spáchat, jsou totiž chráněny nejen děti mladší patnácti let, ale i děti mladší osmnácti let (k tomu viz 2. kapitola této práce). Jeví se tedy namísto poskytnout v případě kybergroomingových útoků ochranu i dětem starším patnácti let, a to v případě

„cílových“ trestných činů, které by samy ochranu těmto dětem poskytly, pokud by jednání pachatele dospělo alespoň do fáze jejich pokusu. Jistě by nedávalo smysl, aby byl pachatel postihován za návrh schůzky např. za účelem pohlavního styku se sedmnáctiletou dívkou, když pohlavní styk je v České republice povolen od patnácti let věku. Na druhou stranu ale dává smysl, aby byl pachatel postihnut za návrh schůzky např. za účelem výroby dětské pornografie, když chráněným objektem trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie (ust. § 193 TZ) jsou děti mladší osmnácti let, nejen ty mladší patnácti let. Konkrétně by měly být děti mladší osmnácti let chráněny právě např. v případě trestných činů v souvislosti s dětskou pornografií,²⁸³ v případě trestného činu sexuálního nátlaku nebo trestného činu svádění k pohlavnímu styku.

Mám proto za to, že by bylo vhodné rozšířit předmět trestného činu dle ust. § 193b trestního zákoníku s tím, že útok na dětech mladších patnácti let by mohl být případně znakem kvalifikované skutkové podstaty. Nové znění skutkové podstaty trestného činu nedovoleného navazování kontaktů s dítětem vč. jeho nadpisu by mohlo být následující (zároveň ve světle shora nastíněných nedostatků):

§ 193b

Navázání nedovoleného kontaktu s dítětem

- (1) Kdo navrhne setkání dítěti²⁸⁴ v úmyslu spáchat některý sexuálně motivovaný trestný čin, jehož spáchání je ve vztahu k takovému dítěti trestné, anebo kdo s takovým úmyslem přiměje, přesvědčí nebo donutí takové dítě k jeho navržení,

bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*
- (2) Odnětí svobody až na dvě léta bude potrestán pachatel, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let.*

²⁸³ Ačkoli hranice pro začátek sexuálního života osoby je v Česku patnáct let, pro kontakt s pornografií je tato hranice nastavena na osmnáct let. To z důvodu, že patnáctileté dítě je považováno za schopné rozhodovat o svém sexuálním životě, ale stále nedostatečně rozumově vyspělé na to, zvážit důsledky konzumace a produkce pornografie pro jeho budoucí život. Obdobně viz: E-BEZPEČÍ. *Sexting a právo* [online]. 29. 10. 2019. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevny-spojene-s-online-komunikaci/sexting/1681-sexting-a-pravo?fbclid=IwAR3DJzjC-GAiNWrNHrgNhpo6w4GRU060IJZvMII7mtszWP6QIBm1hJLgUTY>.

²⁸⁴ Vhodnější by mi v této souvislosti připadalo stanovit v odst. 1 „dítěti staršímu patnácti let“, aby byly jednotlivé skutkové podstaty lépe rozlišitelné. Nicméně současná zákonná terminologie pojem „dítě starší patnácti let“ nezná.

Kodex upravující podmínky užívání sociálních sítí a dalších internetových platforem?

Jak bylo řečeno výše, samotné subjekty vlastníci jednotlivé sociální sítě nebo provozující některé internetové chatovací platformy vyšší zabezpečení a důkladnější ověřování registrujících se uživatelů jen těžko zavedou. Není zde žádný zákon, který by je k tomu nutil, a z ekonomického hlediska to pro ně nedává smysl.

Jedinou cestou, jak by mohlo být dosaženo většího zabezpečení těchto služeb, resp. jak by mohlo být zabráněno alespoň přístupu dětí (přínejmenším do určitého věku) a sexuálních predátorů na ně, je podle mého názoru důkladnější ověřování registrujícího se uživatele. Takovou povinnost by ovšem musel stanovit právní předpis. To v sobě nese hned několik úskalí. Zaprvé, musela by být zakotvena povinnost, resp. oprávnění těchto služeb ověřovat identifikaci dané osoby. A to např. prostřednictvím fotografie dokladu prokazujícího totožnost, jako je tomu v případě zakládání bankovního účtu prostřednictvím mobilního telefonu. To by ale na druhou stranu naráželo na nutnost velmi podrobné (a přísné) právní regulace online platforem, jako je tomu právě např. v případě bankovních institucí, neboť by tyto platformy měly k dispozici velmi citlivé údaje registrujících se osob. Jejich nakládání s nimi by proto bylo nutné regulovat.

Uzákonění mechanismů ověřování identity registrující se osoby se mi proto jeví jako nevhodné.

U dětí mladších patnácti let, které ještě nemusí disponovat žádným dokladem prokazujícím jejich totožnost, by bylo možné uvažovat o potvrzení identity a věku, resp. splnění podmínek pro registraci ze strany jejich zákonných zástupců. Bylo by však velmi náročné až nemožné zkontrolovat, zda se opravdu jedná o zákonného zástupce dítěte, a ne o cizí dospělou osobu (jejíž věk by odpovídal tomu, že by mohla být přínejmenším rodičem dítěte). Nicméně i kdyby identifikace zákonného zástupce dítěte byla možná, ani to by nezaručovalo, že nebude docházet k registraci dětí, které nedosáhly požadovaného věku. Z provedených výzkumů vyplývá, že podstatná část rodičů ví o profilu svého dítěte na sociálních sítích i přes nedosažení minimálního povoleného

věku, resp. že jim povoluje lhát o svém věku.²⁸⁵ Je tedy stěží předvídatelné, zda by takové ověřování za pomoci rodičů vedlo k žádoucímu efektu či nikoli.

Ve vztahu k zamezení vstupu sexuálního predátora na sociální sítě a další platformy by se nabízelo řešení uzákonit povinnost krátkých vstupních dotazníků, které by měly potenciál odhalit osobu sexuálního predátora pomocí správně nastavených (psychologických) otázek. Tento dotazník by vyseletoval osoby, které by prošly, a osoby, které, pokud by chtěly mít možnost se registrovat, by musely projít ještě rozšířenou verzí dotazníku. Tato rozšířená verze by pak pečlivěji vyseletovala potenciální agresory. I toto však skýtá některá úskalí. Jednak by bez kvalitního znaleckého zkoumání (selekce by probíhala jen na základě jednotného dotazníku) mohlo dojít k tomu, že bude odepřena registrace osobě bez jakýchkoli kybergroomingových úmyslů. Dále by se mohlo stát, že by sice registraci prováděl kybergroomer, který by ale v momentě registrace neměl v úmyslu hledat na dané platformě své oběti a např. by chtěl pouze komunikovat se svými přáteli. Nedokážu si přitom představit, jak by mohla být tato úskalí eliminována. Jistě není možné každého, kdo by neprošel, ať už primárním nebo sekundárním dotazníkem, znalecky zkoumat pro to, aby mu byla umožněna nebo odepřena registrace na sociální síti. Současně nelze zaručit, že se z osoby, která dotazníkem prošla a měla tak již po několik let existující profil, časem nestane kybergroomer.

Uzákonění mechanismů, jež by zamezily vstupu predátorů na sítě, se mi jeví rovněž jako nevhodné.

Právní úprava zabezpečení sociálních sítí a jiných platform proti kybergroomingovým situacím by v mnoha ohledech narážela i na problematiku poměrování bezpečnosti dětí na straně jedné a základním právům na straně druhé. A to jak např. na svobodu pohybu a projevu (nejen) kybergroomerů, tak i na právo na podnikání vlastníků a provozovatelů těchto služeb.

²⁸⁵ SPOLEČNĚ BEZPEČNĚ. *Proč existují věkové hranice pro vstup na sociální sítě?* [online]. 26. 3. 2021. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.spolecnebezpecne.cz/aktuality/proc-existuji-vekove-hranice-pro-vstup-na-socialni-site/>.

Edukace společnosti

Jako vůbec nejefektivnější opatření proti kybergroomingu se mi jeví edukace. Edukace dětí ohledně tohoto jevu, jeho podob, jeho pachatelů. Dále ohledně bezpečnosti na internetu jako takovém, ohledně nesprávnosti vytváření a zasílání obnažených fotek a ohledně jejich možné zneužitelnosti a s tím spojeného negativního dopadu na budoucí život dítěte (ať už z hlediska možného vydírání ze strany pachatele jejich zveřejněním nebo v důsledku jejich zveřejnění). Naznačená edukace může přicházet ze strany školních zařízení, rodiny, známých, nejrůznorodějších organizací, ale i ze strany PČR a státních institucí. Považuji nicméně za důležité, aby taková edukace a osvěta přicházela již v útlém dětském věku, neboť v dnešní době mají chytré mobilní telefony, počítače, profily na nejrůznějších sociálních sítích a platformách děti stále mladšího věku.

Neméně důležitou roli hraje i zvýšení informační gramotnosti rodičů. Jak bylo uvedeno výše, mnoho rodičů např. dovoluje dítěti registraci na sociálních sítích, aniž dosáhlo požadovaného věku. Sami rodiče pak tráví na sociálních sítích mnoho času a zveřejňují velmi citlivý obsah ať už svůj, nebo svých potomků. Nejenom děti, ale ani jejich rodiče si mnohdy neuvědomují, že online prostředí může být někdy nebezpečnější než osobní kontakt.

V této souvislosti lze poukázat např. na projekt Seznam se bezpečně 1²⁸⁶, 2²⁸⁷ a 3²⁸⁸, který má za cíl působit preventivně proti kybergroomingu a upozorňovat na možná rizika s ním spojená. Nejen z něho by se tak mohli rodiče a jejich děti poučit o možných rizicích online komunikace.

²⁸⁶ Seznam se bezpečně 1. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/seznam-se-bezpecne/seznam-se-bezpecne-1-231352>.

²⁸⁷ Seznam se bezpečně 2. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/seznam-se-bezpecne/seznam-se-bezpecne-2-231357>.

²⁸⁸ Seznam se bezpečně! 3. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/seznam-se-bezpecne/seznam-se-bezpecne-3-231362>.

ZÁVĚR

Využívání internetu a sociálních sítí pro komunikaci a prezentaci vlastní osoby je v dnešní době každodenní rutinou nejen dospělých lidí, ale zejména dětí. S tím jsou spojena různá rizika, ve vztahu k dětem pak mimo jiné jejich sexuální zneužívání ve formě kybergroomingu. Cílem práce proto bylo tento jev představit, zhodnotit, do jaké míry ho český právní řád reguluje a postihuje, a případně navrhnout úpravy *de lege ferenda* a možná společenská řešení, která by vedla k jeho omezení, v ideálním případě k jeho eliminaci.

Rigorózní práce byla za účelem lepší orientace systematicky rozdělena do pěti částí. První část popisuje samotný kybergrooming, jeho pachatele, oběti a sociální sítě a další chatovací platformy, prostřednictvím nichž k páchání kybergroomingu dochází. Následující dvě části přináší pohled do hmotněprávní a procesněprávní úpravy dopadající na problematiku internetového sexuálního predátorství a do některých technických aspektů zabezpečení sociálních sítí a obsahu na internetu. Těžiště práce je v části čtvrté, která rozebírá poznatky získané ze 155 soudních rozhodnutí ve vztahu k trestnému činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem (ust. § 193b trestního zákoníku). Poslední část pak zhodnocuje, zda teorie odpovídá skutečnosti a zda je hmotněprávní a procesněprávní úprava ve vztahu ke kybergroomingu dostatečná včetně návrhů možných změn *de lege ferenda* i návrhů dalších společenských řešení.

V práci byly vymezeny a blíže popsány některé sexuální trestné činy, které lze v souvislosti s internetovým sexuálním predátorstvím spáchat. Představen byl rovněž trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem, který byl do trestního zákoníku zaveden s účinností ode dne 1. 8. 2014 a který má za cíl postihovat přípravu těch sexuálních trestných činů páchaným na dětech mladších patnácti let, která by bez jeho existence postižitelná nebyla. Jak vyplynulo z provedeného šetření, valná většina nastíněných deliktů bývá při právní kvalifikaci kybergroomingových útoků zastoupena. Vzhledem k tomu, že v případě rozsudků se jednalo o různorodá jednání, která byla vždy v rámci soudní fáze podřazena pod některý sexuální trestný čin, považuji nastavenou hmotněprávní úpravu sexuálních trestných činů páchaných v souvislosti s kybergroomingem za dostatečnou. Na druhou stranu není možné vyloučit, že v rámci přípravného řízení není zjištěno kybergroomingové jednání, které pod žádný trestný čin definovaný v trestním zákoníku podřadit nelze.

Ze strany soudů často dochází k nesprávnému odsouzení pachatele za jednočinný souběh některých sexuálních trestných činů, který je podle teorie vyloučen. Typickým příkladem je odsouzení útočnicka za trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem a současně za trestný čin pohlavního zneužití. Od toho se pak mnohdy odvíjí i uložení přísnějšího trestu. Vzhledem k tomu, že práva na podání opravného prostředku se kybergroomingoví pachatelé i státní zástupci ve většině případů vzdají, považují za vhodné řešení důkladnější edukaci soudců, stejně jako státních zástupců, z jejichž obžaloby soudy primárně vycházejí.

Ačkoli předmětem některých sexuálních trestných činů je kterékoli dítě bez ohledu na věk (tedy nikoli pouze dítě mladší patnácti let), samotný trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem postihuje přípravu sexuálně motivovaných jednání jen ve vztahu k dětem mladším patnácti let. Dle mého názoru představeného v rámci práce by měla být postižitelná příprava takových sexuálních trestných činů i ve vztahu k dětem starším patnácti let. V práci proto bylo navrženo nové znění ust. § 193b trestního zákoníku.

Praktická část práce potvrdila teoretickou část v různorodosti pachatelů, obětí i sociálních sítí a dalších platforem, prostřednictvím nichž jsou děti ze strany internetových predátorů sexuálně zneužívány. Ačkoli z většiny získaných rozhodnutí nevyplývalo přímo, zda se jednalo o deviantní pachatele, či nikoli, bylo možné jistý závěr o přítomnosti abnormality pachatele učinit z uložených trestů. Přibližně čtvrtině pachatelů byla uložena povinnost sexuologického léčení (v ambulantní, výjimečně pak v ústavní formě anebo ve formě uložené povinnosti). Rovněž byly pachatelům ukládány povinnosti či zákazy jako např. povinnost zdržení se kontaktu s nezletilými, zákaz práce s dětmi apod. Tyto skutečnosti nicméně nikterak nepotvrzují obecně panující názor, že pachatelé sexuálních trestných činů jsou pedofilové.

Na rozdíl od internetu jako takového mají některé sociální sítě, seznamovací weby nebo chatovací aplikace stanoveny podmínky pro jejich užívání. Tyto podmínky jsou však spíše proklamací žádoucího stavu než reálným omezením. Ani automatické vyhledávání a odstraňování škodlivého obsahu není mnohdy příliš účinné, neboť k němu jednak dochází až *ex post* a jednak se pak týká pouze zveřejněných obsahů, nikoli obsahů komunikovaných a zasílaných v rámci soukromé konverzace.

Pokud jde o nástroje policejních orgánů k předcházení, vyhledávání a vyšetřování kybergroomingových útoků, ty na základě popsané teorie hodnotím jako dostatečné. Současná právní úprava poskytuje policejním orgánům různorodé prostředky, jak kybergroomingové útoky odhalovat, především pak ve formě institutu získávání poznatků ze zájmového prostředí. Problémem pak pravděpodobně zůstává, že na takovou činnost nemají časový prostor ani finanční prostředky. Ačkoli tak policejní orgány disponují dostatečnými nástroji, k odhalování kybergroomingu jsou stále zásadní podněty oznamovatelů.

Na základě vlastního šetření jsem došla rovněž k závěru, že praxe v ukládání trestů za útoky internetových sexuálních predátorů je velmi nekonzistentní co do výše a povahy trestu (podmíněný trest odnětí svobody x nepodmíněný trest odnětí svobody x jiný trest) vůči počtu a závažnosti kybergroomingových útoků. V rámci provedeného šetření jsem měla k dispozici rozhodnutí, ve kterém byl pachatel odsouzen celkem za 71 skutků a byl mu uložen podmíněný trest odnětí svobody na 24 měsíců s odkladem na 36 měsíců. Z jiného rozhodnutí pak vyplynulo, že útočník spáchal pouze jeden jediný kybergroomingový útok a byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 6 měsíců (rozsudek byl bez informace o jeho případné recidivě). Podle dalšího rozhodnutí spáchal pachatel celkem 47 kybergroomingových útoků a byl mu uložen trest propadnutí mobilního telefonu a počítače a ochranné sexuologické léčení v ambulantní formě. Tento nesoulad naráží na zásadu legitimního očekávání a předvídatelnosti soudních rozhodnutí. Jako řešení se nabízí podrobnější neveřejná databáze dílčích parametrů soudních rozhodnutí, která by poskytla soudcům vodítko pro jimi ukládanou výši a druh trestu (při zachování volné úvahy soudu).

Z důvodu latentní povahy kybergroomingových útoků nelze ani rámcově uzavřít, do jaké míry přispělo zavedení trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem k jejich postihu. Z vlastního šetření vyplynulo, že ročně je postiženo průměrně 30 kybergroomingových útoků. Je ale potřeba zdůraznit, že závěry z vlastního šetření prezentované v této práci byly učiněny jen z útoků proti dětem mladším patnácti let, které byly většinou ve fázi přípravy, a to navíc jen v případech, kdy ze soudního rozhodnutí výslovně vyplývalo, že se jednalo o osobu mladší patnácti let. Ve skutečnosti tak byla odsouzena kybergroomingová jednání páchaná na dětech (starších i mladších patnácti let) ve výrazně větším počtu, než jaký vyplývá z prezentovaného šetření.

Je nanejvýš pravděpodobné, že každý den je spáchán kybergroomingový útok, o kterém se nikdo nedozví. Sexuální predátoři využívají k útokům rozmanitou škálu prostředků a sociálních sítí, jejichž popularita a využívanost se dynamicky mění a přesouvá na jiné, novější. Přitom cesta omezení ze strany poskytovatelů a provozovatelů sociálních sítí se mi nejeví jako reálná. Je proto žádoucí děti už od útlého věku edukovat ohledně možných nástrah internetové komunikace. Neméně důležitá je ale i informační gramotnost rodičů, kteří si mnohdy sami rizika kyberprostoru neuvědomují. Taková společenská osvěta má jistě potenciál počet kybergroomingových útoků snížit.

SEZNAM ZKRATEK

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Občanský zákoník, OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Nařízení GDPR	Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
Směrnice EPaR	Směrnice Evropského parlamentu Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV
TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
Trestní řád, TR	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
Trestní zákoník, TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Úmluva	Úmluva o právech dítěte
Zákon o elektronických komunikacích	zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích)
Zákon o PČR 1991	zákon č. 283/1991 Sb., České národní rady o Policii České republiky
Zákon o PČR	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon o obětech trestných činů	zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů
Zákon o zpracování osobních údajů	zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
ZSM, ZSVM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Monografie, učebnice, komentáře

BLAKESLEE, Melise R. *Internet crimes, torts, and scams investigation and remedies*. Oxford: Oxford University Press, 2010, 449 stran. ISBN 978-0-19-537351-6.

BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009, 140 stran. ISBN 978-80-7338-091-5.

BOYD, Danah. *Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích*. Praha: Akropolis, 2017, 301 stran. ISBN 978-80-7470-165-8.

BLINKA, Lukáš. *Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu : prevence a léčba*. Praha: Grada. Psyché (Grada), 198 stran. ISBN 978-80-247-5311-9.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 445 stran. ISBN 978-80-7380-461-9.

EDWARDS, Lilian a Charlotte WAELDE (eds.). *Law and the internet*. 3rd ed. Oxford: Hart publishing, 2009. 713 stran. ISBN 978-1-84113-815-2.

ELLISON, Nicole B., *Social network sites: Definition, history, and scholarship* [online]. *Journal of Computer-Mediated Communication*, Volume 13, Issue 1, 2007, str. 210 – 230. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jcmc/article/13/1/210/4583062>.

ESPEJO, Roman. *Sexting*. Greenhaven Publishing LLC, 2015, 128 stran. ISBN 978-0737771862.

ŘÍVNA, Tomáš. *Oběti trestných činů: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 792 stran. ISBN 978-80-7400-793-4.

ŘÍVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 588 stran. ISBN 978-80-7598-554-5.

ŘÍVNA, Tomáš, RICHTER, Martin, ŠIMÁNOVÁ, Hana (eds.). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Praha: Auditorium, 2022, 440 stran. ISBN 978-80-87284-95-7.

HOLUBOVÁ, Dominika. *Kriminalistické problémy vyšetřování sexuálních deliktů*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce doc. JUDr. Zdeněk Konrád, CSc., 117 stran.

- HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012, 217 stran. ISBN 978-80-7387-545-9.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021, 631 stran. ISBN 978-80-7502-499-2.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, 976 stran. ISBN 978-80-7502-120-5.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Obecná část. Zvláštní část. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, 1040 stran. ISBN 978-80-7502-576-0.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018, 864 stran. ISBN 978-80-7502-278-3.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Zákon o obětech trestných činů. Komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2013, 264 s. ISBN 978-80-87576-49-6.
- KIM-KWANG RAYMOND CHOO. *Online child grooming: a literature review on the misuse of social networking sites for grooming children for sexual offences* [online]. Canberra: Australian Institute of Criminology, 2009, 108 stran. ISBN 978-1-921532-33-7. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/rpp103.pdf>.
- KONRÁD, Zdeněk a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1995, 212 str. ISBN 80-901923-0-0.
- KONRÁD, Zdeněk a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999, 219 str. ISBN 80-7251-023-1.
- KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 414 stran. ISBN 978-80-7380-547-0.
- KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, 417 stran. ISBN 978-80-7380-859-4.

KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 318 stran. ISBN 978-80-7380-535-7.

KOPECKÝ, Kamil. *Cyber Grooming, Danger of Cyberspace (1st ed.)* [online]. Olomouc: Net University Ltd, 2010, 18 stran. ISBN 978-80-254-7573-7. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/262513617_CYBER_GROOMING_-_DANGER_OF_CYBERSPACE_study.

KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.

MACFARLANE, Kee. *Sexual abuse of young children*. New York: Guilford Press, 1986, 355 stran. ISBN 0-89862-703-6.

MARRUS, Ellen, ed. *Children, sexuality, and the law*. New York: New York University Press, 2015, 263 stran. ISBN 978-0-8147-2385-2.

MARTELLOZZO, Elena. *Online child sexual abuse: grooming, policing and child protection in a multi-media world*. New York: Routledge, 172 stran. ISBN 978-0-415-61821-2.

MERSKIN, Debra L. *The SAGE International Encyclopedia of Mass Media and Society*. USA: SAGE Publications, 2019. ISBN 9781483375533.

MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. 269 stran. ISBN 80-206-0423-5.

MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 606 stran. ISBN 80-7179-878-9.

OSPINA, Maria, HARSTALL, Crista, & DENNETT, Liz. *Sexual Exploitation of Children and Youth Over the Internet: A Rapid Review of the Scientific Literature* [online]. Alberta, Canada: Institute of Health Economics, 2010, 68 stran. ISBN 978-1-897443-69-9. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://era.library.ualberta.ca/items/d45bd9d4-2c28-4172-8f91-c529e8d96df7>.

PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 4. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2012, 232 stran. ISBN 978-80-247-4332-5.

- PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 231 stran. ISBN 978-80-7380-042-0.
- PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, 1018 stran. ISBN 978-80-7380-589-0.
- PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 1205 stran. ISBN 978-80-7380-741-2.
- PORADA, Viktor, POLÁK Peter a kol. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 510 stran. ISBN 978-80-7380-558-6
- SAVIRIMUTHU, Joseph. *Online child safety law, technology and governance*. New York: Palgrave Macmillan, 2012. ISBN 9780230361003.
- SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2001, 284 stran. ISBN 80-247-0058-1.
- SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 3. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2022, 1166 stran. ISBN 978-80-7390-849-5.
- STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, 417 stran. ISBN 978-80-7380-666-8.
- SZOTKOWSKI, René, KOPECKÝ Kamil, KREJČÍ Veronika. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 177 stran. ISBN 978-80-244-3911-2.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, 3632 stran. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1464 stran. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1250 stran. ISBN 978—80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 3730 stran. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1009 stran. ISBN 978-80-7400-496-4.

ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, 3331 stran. ISBN 978-80-7400-807-8.

ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021.

ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 442 stran. ISBN 978-80-7400-142-0.

VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 488 stran. ISBN 978-80-7400-543-5.

VANÍČKOVÁ, Eva, PROVAZNÍK, Kamil, HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana, SPILKOVÁ, Jana. *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Praha: Portál, 1999, 118 stran. ISBN 80-7178-286-6.

VÁLKOVÁ, Helena, KUČHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 616 stran. ISBN 978-80-7400-732-3.

VLACH, Jiří, KUDRLOVÁ, Kateřina a PALOUŠOVÁ, Viktorie. *Kyberkriminalita v kriminologické perspektivě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), 143 stran. ISBN 978-80-7338-189-9.

WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008, 360 stran. ISBN 978-80-7367-419-9.

WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada Publishing, 2005, 264 stran. ISBN 80-247-0929-5.

WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. Praha: Grada Publishing, 2000, 212 stran. ISBN 80-7169-795-8.

ZVEŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, 83 stran. ISBN 978-80-246-2049-7.

Internetové a jiné zdroje:

BIOMETRICA. *Web of Darkness: Groomed, Manipulated, Coerced, and Abused In Minutes* [online]. 7. 11. 2017. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.biometrica.com/icmec-online-grooming/>.

BREJLOVÁ, Iva. *Vzestup a pád Libimseti.cz podle Oldy Neubergera* [online]. 2. 4. 2012. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://tyinternety.cz/socialni-site/vzestup-a-pad-libimseti-cz-podle-oldy-neubergera/>.

CAMBRIDGE DICTIONARY [online]. Cambridge University Press. [cit. 2022-03-26]. Dostupné z <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/grooming>.

ČT24. *Sexuálně vydíral 160 mladých dívek, soud poslal internetového zvrhlika na 6,5 roku do vězení* [online]. 20. 4. 2018. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2456596-sexualne-vydiral-160-mladych-divek-soud-poslal-internetoveho-zvrhlika-na-65-roku-do>.

ČT24. *Soud poslal muže za zneužívání chlapců na osm let do vězení* [online]. 5. 2. 2009. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1422179-soud-poslal-muze-za-zneuzivani-chlapcu-na-osm-let-do-vezeni>.

E-BEZPEČÍ. *České děti a Facebook 2015*. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>.

E-BEZPEČÍ. *Pavel Hovorka (Česká republika, 2008)* [online]. [cit. 2022-10-08]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/kontakt/72-kazuistiky/1446-pavel-hovorka-ceska-republika-2008>.

E-BEZPEČÍ. *Sexting a právo* [online]. 29. 10. 2019. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/sexting/1681-sexting-a-pravo?fbclid=IwAR3DJzjC-GAiNW rNHrgNhp06w4GRU060IJZvMII7mtszWP6QIBm1hJLgUTY>.

FACEBOOK. *Instagram* [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.facebook.com/help/instagram/477434105621119/?helpref=hc_fnav.

FACEBOOK. 2018. *Podmínky používání* [online]. [citace: 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

FACEBOOK, 2020. Podmínky používání služby. [online]. [citace: 2022-06-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

Hithit. *V síti* [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.hithit.com/cs/project/6099/v-siti/faq>.

HLAVÁČKOVÁ, Soňa. *Chcete používat Messenger bez Facebook účtu? Pozor na nová pravidla* [online]. 16. 1. 2020 [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://startujemeweby.cz/blog/chcete-pouzivat-messenger-bez-facebook-uctu-pozor-na-nova-pravidla/>.

CHILD SAFE NET. *Cyber grooming* [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.childsafenet.org/new-page-15>.

iDNES.cz. *A kolik jsi jich ulovil ty? Puberťáci začali chytat zvrhlíky na internetu*. 10.7. 2020. [cit. 2022-11-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/internet-sexualni-predatori-lovci-deti.A200709_204011_domaci_rik.

INSTAGRAM, 2022. *Smluvní podmínky* [online]. [citace: 2022-06-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/help/instagram/581066165581870>.

INTERAGENCY WORKING GROUP ON SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN. *Terminology guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse* [online], 100 stran. ISBN 978-92-61-21501-9. [cit: 2022-02-23]. Dostupné z: <https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/Terminology-guidelines-396922-EN-1.pdf>.

INTERNETEM BEZPEČNĚ. *Sociální sítě* [online]. [citace 2021-07-23]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/socialni-media/socialni-site/>.

JIRSA, Luboš. *Predátoři v období pandemie nespí. Narostl i počet případů sexuálního násilí na dospělých* [online]. 15. 3. 2021 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/predatori-v-obdobi-pandemie-nespi-naopak-ohrozeni-vzrusta.A210311_150812_ln_domov_liluj.

KOPECKÝ, Kamil, KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace (příručka pro učitele a rodiče)* [online]. 1. vydání. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010, 33 stran. ISBN 978-80-254-7866-0. Dostupné z: http://archiv.zsstipa.cz/informace/ke_stazeni/ene_bezpeci_a5_3.pdf.

KOPECKÝ, Kamil. *Rodiče, nepanikařte! Film V síti je sice syrový, ale bezpečnost dětí v online prostředí není těžké zabezpečit. Stačí se držet několika rad!* [online]. E-Bezpečí 2020, 5(1): Page 31-38. Univerzita Palackého v Olomouci. ISSN 2571-1679. 19. 2. 2020. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/journal/articles/1791.html>.

KOPECKÝ, Kamil. E-bezpečí. *Více než polovina českých dětí mladších 13 let používá služby, které jsou pro nevhodné* [online]. 11. 6. 2019. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/pohledem-vedy/1568-vice-nez-polovina-ceskych-deti-mladsich-13-let-pouziva-sluzby-ktere-jsou-pro-ne-nevhodne>.

LÍBÍMSETI. *Pravidla užívání serveru Libímseti.cz* [online]. [citace: 2022-03-12]. Dostupné z: <http://podpora.libimseti.cz/provozni-podminky>.

LINKA BEZPEČÍ, Poradna. *Sexuální zneužívání* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.linkabezpeci.cz/poradna/ublizovani,-zneuzivani,-sikana/sexualni-zneuzivani/>.

LIVINGSTONE, Sonia, ÓLAFFSON, Kjartan a STAKSRUD, Elisabeth. *Social networking, age and privacy* [online]. EU Kids Online: 2010, 13 stran. Dostupné z: <http://eprints.lse.ac.uk/35849/1/Social%20networking%2C%20age%20and%20privacy%20%28LSERO.pdf>.

LUKÁŠOVÁ, Kateřina, PACÁK, Rastislav, MAŠKOVÁ, Anna, BRANDEJSOVÁ, Jana. *Výchova k bezpečnému a etickému užívání internetu. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky* [online]. Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012. Dostupné z: <https://www.ncbi.cz/odborna-knihovna/category/6-metodiky-ucebni-materialy.html?download=49:metodika-vychova-k-bezpecnemu-a-etickemu-uzivani-internetu>.

MAŠKOVÁ, Anna, LUKÁŠOVÁ, Kateřina, PACÁK, Rastislav., BRANDEJSOVÁ, Jana. *Kybergrooming a kyberstalking. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky* [online]. Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2010, 34 stran. Dostupné z: <https://www.ncbi.cz/odborna-knihovna/category/6-metodiky-ucebni-materialy.html?download=37:metodika-kybergrooming-a-kyberstalking>.

META. *Zásady komunity na Facebooku* [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: <https://transparency.fb.com/cs-cz/policies/community-standards/?source=https%3A%2F%2Fwww>.

facebook.com%2Fcommunitystandards%3Ffb_dtsg_ag%3DAQw5Mhttps8_nalinkyfckURWiZGPA3mj1ahLNvo2dRDTZ4jN%253A20%253A1621796609%26jazoest%3D25074.

NATIONAL SOCIETY FOR THE PREVENTION OF CRUELTY TO CHILDREN. *Grooming* [online]. [cit: 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/grooming/#what>.

NOVINKY.CZ. *Seznamka Lidé.cz definitivně skončila* [online]. Borgis, a. s. 14. 12. 2020. [citace: 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/clanek/seznamka-lide-cz-definitivne-skoncila-40345217>.

O'CONNEL, Rachel. *A typology of child cyberexploitation and online grooming practices* [online]. Cyberspace Research Unit University of Central Lancashire, 2003, 19 stran. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://image.guardian.co.uk/sys-files/Society/documents/2003/07/17/Groomingreport.pdf>.

OXFORD LEARNERS' S DICTIONARIES [online]. Oxford university press. [citace 2021-07-23]. Dostupné z: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/social-network>.

PENNA, Lyta., CLARK, Andrew, MOHAY, George. *Challenges of automating the detection of paedophile activity on the internet* [online]. Proceedings – First International Workshop on Systematic Approaches to Digital Forensic Engineering, 2005, str. 206 – 220. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/4221702_Challenges_of_Automating_the_Detection_of_Paedophile_Activity_on_the_Internet.

Pokyn policejního prezidenta č. 103/2013 ze dne 28. května 2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení.

Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016 ze dne 21. ledna 2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin, ve znění změny pokynu č.219/0020 ze dne 11. 9. 2020.

Pokyn policejního prezidenta č. 289/2016 ze dne 29. prosince 2016, o činnosti na úseku dětí.

Pokyn policejního prezidenta č. 48/2019 ze dne 6. března 2019, kterým se mění pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality za rok 2021* [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>.

PRÁVO NA DĚTSTVÍ. *Sexuální zneužívání* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/deti/mas-problemy/ublizuji-ti/sexualni-zneuzivani/>.

PROJEKT CYBERHELP. [online] [cit: 2022-02-23]. Dostupné z: <https://cyberhelp.eu/cs/introduction/begriffe>.

Seznam se bezpečně 1. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/seznam-se-bezpecne/seznam-se-bezpecne-1-231352>.

Seznam se bezpečně 2. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/seznam-se-bezpecne/seznam-se-bezpecne-2-231357>.

Seznam se bezpečně! 3. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/seznam-se-bezpecne/seznam-se-bezpecne-3-231362>.

SOBOTKOVÁ, ALENA. *Pedofil: Dvacet chlapců zneužil ve vrátnici!* [online]. 4. 2. 2009. [cit. 2022-10-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/109180/pedofil-dvacet-chlapcu-zneuzil-ve-vratnici.html>.

SOKOL, Tomáš, SMEJKAL, Vladimír. *"Znepřístupňování" webů*. Bulletin advokacie. 2022(7-8), 96 stran. ISSN 1210-6348.

SPOLEČNĚ BEZPEČNĚ. *Proč existují věkové hranice pro vstup na sociální sítě?* [online]. 26. 3. 2021. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.spolecnebezpecne.cz/aktuality/proc-existuji-vekove-hranice-pro-vstup-na-socialni-site/>.

STATISTA. *Most popular global mobile messenger apps* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/258749/most-popular-global-mobile-messenger-apps/>.

STATISTA. *Number of monthly active Facebook users worldwide* [online]. [cit. 2022-11-17]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/>.

UNICEF ČESKÁ REPUBLIKA. *Úmluva o právech dítěte* [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/aktualne/82292-umluva-o-pravech-ditete>.

URBAN DICTIONARY. *Grooming* [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Grooming>.

VLÁDA: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz.

VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, č. 273/2008 Dz.

VLÁDA. Důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 105/2013 Sb., č. 141/2014 Dz.

Všeobecné smluvní podmínky společnosti 42ideas s.r.o. (která je provozovatelem internetové stránky XChat) [online]. [citace: 2022-07-16]. Dostupné z: <https://www.xchat.cz/~guest~/terms/>.

WEBSTER, Stephen, DAVIDSON, Julia, BIFULCO, Antonia, et al. *Final Report – European Online Grooming Project* [online]. 2012, 152 stran. [cit. 2022-16-12]. https://www.researchgate.net/publication/257941820_European_Online_Grooming_Project_-_Final_Report/link/00b7d526661dfa49a9000000/download.

WIKIPEDIE. *XChat* [online]. [citace: 2022-07-16]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/XChat.cz>.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 190/2008 ze dne 16. 12. 2008, o operativně pátrací činnosti a zřizování, pracovních týmů a pracovních skupin, ve znění pokynu č. 85/2010 ze dne 25. 5. 2010.

WINTERS, Georgia M., JEGLIC, Elizabeth L. *The Sexual Grooming Scale – Victim Version: The Development and Pilot Testing of a Measure to Assess the Nature and Extent of Child Sexual Grooming* [online]. *Victims and Offenders*, 2021, str. 919 – 140. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/15564886.2021.1974994?needAccess=true&role=button>.

Odborné články:

BAUMGARTNER, Sussane E., VALKENBURG, Patti M., PETER, Jochen. *Unwanted online sexual solicitation and risky sexual online behaviour across the lifespan* [online]. *Journal of Applied Development Psychology*, 2010, č. 31, str. 439 – 447. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.dhi.ac.uk/san/waysofbeing/data/communication-zangana-baumgartner-2010b.pdf>.

BERSON, Ilene R. *Grooming Cybervictims The Psychosocial Effects of Online Exploitation for Youth* [online]. *Journal of School Violence*, 2(1), 2003, str. 5–18. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://digitalliteracyfeb17prod.yolasite.com/resources/Berson2003-Grooming_Cybervictims__The_Psychosocial_Effects_of_Online_Exploitation_for_Youth.pdf.

ČIHÁKOVÁ, Lenka a Andrej LOBOTKA. *Kybergrooming – nová skutková podstata v trestním zákoníku*. Státní zastupitelství, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, 13(1). ISSN 12143758

HEJDUK, Marek. *Kriminalistické aspekty odhalování, prověřování a vyšetřování počítačové mravnostní kriminality*. Praha: Policejní akademie ČR, ročník 2021, číslo 1, str. 63 – 80. ISSN 1801-8211.

JELÍNEK, Jiří. *Novela trestních předpisů 2014. Kriminalistika*. 2015, 48(1). ISSN 12109150.

MILLER, Laurence. *Sexual offenses against children: Patterns and motives* [online]. *Aggression and Violent Behaviour*, 2013, č. 18 (5), str. 506 – 519. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1359178913000608>.

MUSIL, Jan. *Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře*. Státní zastupitelství. 2014, č. 3., str. 10 – 15

NAMNYAK, M., TUFTON, N., SZEKELY, R., TOAL, M., WORBOYS, S., SAMPSON, E. L. *Stockholm syndrome: psychiatric diagnosis or urban myth?* Acta psychiatrica Scandinavica, 2008-01, Vol.117 (1), str. 4 – 11.

PLÁŠILOVÁ, Leona. *Typologie pachatelů sexuálního zneužívání dětí na internetu*. Praha: Wolters Kluwer, Rodinné listy č. 1/2022, 32 stran

PÚRY, František, KOUŘIL, Ivo. *Úvahy nad provokací, a to nejen policejní*. Státní zastupitelství. 2014, č. 3, str. 17 – 22.

ŠVANDOVÁ, Nicola. *Aktuální judikatura v případech pohlavního zneužívání*. Trestněprávní revue. 2013, roč. 12, č. 7/8, str. 164 – 174.

WALKER, Shelley, Lena SANCI a Meredith TEMPLE-SMITH. *Sexting: Young Women's and Men's Views on Its Nature and Origins*. *Journal of adolescent health* [online]. NEW YORK: Elsevier, 2013, 52(6), 697-701. [cit. 2022-04-22]. ISSN 1054-139X. Dostupné z: doi:10.1016/j.jadohealth.2013.01.026

WOLAK, Janis, FINKELHOR, David, MITCHELL, Kimberly J., & YBARRA, Michele L. *Online “predators” and their victims: myths, realities, and implications for prevention and treatment* [online]. *The American Psychologist*, 63(2), 2008, str. 111 – 128. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://www.apa.org/pubs/journals/releases/amp-632111.pdf>.

Judikatura:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 16. 11. 1929, sp. zn. Zm I 203/29

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 1994, sp. zn. 3 To 105/93

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 8. 1994, sp. zn. 4 To 518/94

Rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 1998 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, stížnost č. 25829/94

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 6. 2000 sp. zn. III. ÚS 597/99

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 710/01

Rozsudek ESLP ze dne 6. 4. 2004 ve věci Shannon proti Spojenému království, č. stížnosti 67537/01

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 6 Tdo 1622/2005

Rozsudek ESLP ze dne 5. 2. 2008 ve věci Ramanauskas proti Litvě, stížnost č. 74420/01

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2008 pod sp. zn. 5 Tdo 769/2008

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 3 Tdo 550/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 612/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 8. 2012, sp. zn. 4 Tdo 685/2012

Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1180/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 10. 2013, sp. zn. 6 Tdo 839/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 7 Tdo 847/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 5 Tdo 971/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1106/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 7. 2014, č. j. 8 Tdo 775/2014-24

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 3844/13

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2014, č.j. 8 Tdo 1084/2014-66

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1549/2014-24

Rozsudek ESLP ze dne 26. 3. 2015 ve věci Volkov a Adamskiy proti Rusku, č. stížnosti 7614/09

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2015, č j. 3 Tdo 883/2015-34

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1465/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 9. 2016, č. j. 5 Tdo 1051/2016-51

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 439/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1075/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1579/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 5 Tdo 551/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 7. 2019, sp. zn. 7 Tdo 666/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2019, sp. zn. 15 Tdo 1154/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 7. 2020, č. j. 8 Tdo 716/2020-367

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 271/2021

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 7. 2021, č. j. 7 Tdo 629/2021-848

155 rozsudků českých okresních soudů ve věci trestného činu podle ust. § 193b trestního zákoníku za období od 1. 8. 2014 do měsíce července 2022

Právní předpisy:

- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 283/1991 Sb., České národní rady o Policii České republiky
- usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích)
- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV
- zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 105/2013 Sb.
- nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
- zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
- zákon č. 418/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 17/2012Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Všeobecná deklarace lidských práv
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění Protokolů č. 11 a 14
- Úmluva o právech dítěte

Bezpečnost dětí na internetu v době sociálních sítí se zaměřením na sexuální predátorství

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na internetové sexuální predátorství páchané na dětech. Obsahuje nejen teoretické aspekty, které se k této problematice vztahují, ale představuje rovněž související platnou právní úpravu, prezentuje závěry získané z vlastního šetření a navrhuje možné dílčí změny.

Sexuální zneužívání dětí v kyberprostoru ve formě kybergroomingu je každým dnem aktuálnější společenským tématem. S rozvojem internetu a sociálních sítí a frekvence jejich využívání se každým dnem nekontrolovaně rozrůstá. Jeho dopady přitom mohou být pro současný i budoucí život dítěte velmi závažné. Měla by mu proto být věnována dostatečná pozornost jak ze strany platné právní úpravy a dostupných nástrojů jeho odhalování a vyšetřování, tak i ze strany samotných dětí a jejich rodičů.

S ohledem na společenskou škodlivost kybergroomingu vyvstala potřeba tento problém v rámci Evropské unie regulovat. V důsledku toho byl do trestního zákoníku s účinností ode dne 1. 8. 2014 zaveden trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem, jehož cílem je postihnout přípravu u těch sexuálních trestných činů, jejichž příprava sama o sobě trestná není. I přesto, že od jeho uzákonění uplynula již řada let, stále se ve vztahu k němu v praxi objevují aplikační problémy.

Práce je systematicky rozdělena do pěti částí. První část popisuje samotný kybergrooming, jeho pachatele, oběti a sociální sítě a další chatovací portály, prostřednictvím nichž ke páchání kybergroomingu dochází. Druhá a třetí podává vybrané aspekty hmotněprávní a procesněprávní úpravy, které se k internetovému sexuálnímu predátorství páchanému na dětech vážou. Čtvrtá část prezentuje závěry vlastního šetření učiněné ze 155 rozhodnutí soudů prvních stupňů, a to zejména ve vztahu k trestnému činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Poslední část práce pak hodnotí (ne)dostatky nastavené právní úpravy i vybraných aspektů technického zabezpečení internetu a sociálních sítí a navrhuje některé dílčí změny a možná východiska.

Cílem této práce je přiblížit čtenáři problematiku kybergroomingu jakožto existujícího společenského problému. Popsat, zda tento problém právní normy *de lege*

lata regulují a postihují, a případně do jaké míry. Dále pak prezentovat reálný výskyt kybergroomingu za pomoci vlastního šetření a vytyčit problematická místa. V neposlední řadě má práce za cíl v některých ohledech nabídnout vhodné úpravy *de lege ferenda*, i návrhy možných společenských řešení.

Klíčová slova:

kybergrooming – online grooming – sexuální predátor – bezpečnost dětí

Children's internet safety in a social medial age with the focus on sexual assault

ABSTRACT

The thesis focuses on Internet sexual predatory crimes against children. It contains not only the theoretical aspects related to this issue, but also presents the related effective legislation, presents conclusions obtained from personal research and suggests possible partial changes.

Sexual abuse of children in cyberspace in the form of cyber grooming is becoming a more current social issue every day. With the development of the Internet and social networks and the frequency of their use is growing at an uncontrolled rate by the day. Its effects can be severe for child's present and future life. It should therefore be given sufficient attention, both by the existing legal regulations and the tools available to detect and investigate it, and by the children themselves and their parents.

In view of the social harmfulness of cyber grooming, there was a need to regulate this problem within the European Union. As a result, the criminal offence of making unlawful contact with a child was introduced into the Criminal Code with effect from 1 August 2014, with the aim of punishing the preparation of sexual offences, where the preparation is not in itself punishable. Even though many years have passed since its enactment, there are still application problems in relation to this offence in practice.

The thesis is systematically divided into five parts. The first part describes cyber grooming itself, its perpetrators, victims, and the social networks and other chat platforms through which cyber grooming is perpetrated. The second and third part provide selected aspects of the substantive and procedural law relating to online sexual abuse in a predatory way against children. The fourth part presents the conclusions of own research based on 155 decisions of courts of first instance., especially in relation to the offence of making unlawful contact with a child. The last part of the thesis then evaluates the (in)sufficiency of the set legal regulation and selected aspects of the technical security of the Internet and social networks and suggests some partial changes and possible solutions.

The aim of this thesis is to bring the reader closer to the issue of cyber grooming as an existing social problem. To describe whether this problem is regulated and affected

by *de lege lata* legal norms, and if so, to what extent. In addition, to present the real occurrence of cyber grooming through made research and to highlight the problem areas. Finally, the thesis aims in some respects to offer appropriate *de lege ferenda* regulations as well as suggestions for possible societal solutions.

Key words

cyber grooming – online grooming – sexual predator – safety of children